

Fama

La Roma

Conchita (S. Maria)

quy

2 11.
114 fol. (Inbunden fol. 90 a 119)

2 sept. - 1912

~~8 = 2 7 = 9 4~~

Caja
B-39

(1)
 In Styria & Granada
 Acta concilij Tridentini ab eius reductione
 Per Iulium Tertium Pontificem Maximum.

bullae reductionis generalis concilij ad civitatem
 Tridentinam. Cum monitione et requisitione
 prelatorum ad illius prosecutionem per. S. D. N.
 Iulium Tertium Pontificem maximum.

Iulius eps servus servorum dei ad futuram rei me-
 moriam. Cum ad tollenda religionis nostrae desidia
 quae in germania longo tempore, non sine totius christi-
 ani orbis perturbatione et scandalo viguerunt, non cum
 opportunum et expediens esse videatur, sicuti est charis-
 simus in christo filius noster Carolus Rom. imperator
 semp. augustus, nobis per suas literas et nuntios
 significari fecit ut sacrum, oecumenicum, generale concilium
 per felicis recordationis Paulum papam Tertium, pre-
 decessorem nostrum, indictum, et per nos tunc car-
 dinalatus honore fungentes, atque ipsius predecesso-
 ris nomine, una cum duobus alijs Sanctae Romanae ecclesiae
 cardinalibus ipsi concilio praesidentes inceptum, ordi-
 natum, et continuatum, in quo plures publice et solemn-
 nes habitaerunt sessiones, plurimaeque tam in causa
 fidei quam reformationis promulgata decreta, multa quoque
 ad utramque causam pertinentia examinata et discussa
 ad civitatem Tridentinam redderentur. Nos ad quos
 sumus propterea pontifices spectat generalia concilia inducere,
 et dirigere, ut ecclesiae pacem et christianae fidei atque ortho-
 doxae religionis incrementum ad omnipotentis dei laudem
 et gloriam procuramus, et quatenus in nobis est tranquillitas
 si ipsius germaniae, quae sane provincia retrocaesis tem-
 poribus in vera religione ac sacrorum conciliorum et sanctorum
 patrum doctrina excolenda exhibendaque maximis pon-
 tificibus christi redemptoris nostri in terra vicarijs, debita
 obedientia et reverentia nulli christianorum provinciae fuit
 unquam secunda, propterea consulamus sperantes pro ipsius
 dei gratiam et benignitatem futurum, ut reges omnes ac
 principes christianam, iustis piisque nostris in hac re votis
 annuant, favcant, atque assistant, venerabiles fratres
 patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, et dilectos filios abbates

omnesq; alios et singulos qui de iure vel consuetudine,
vel privilegio concilij quolibet intereē debent, quosq;
idemq; decessor noster in suis indictionis et alijs quib;
cumq; de supradictis et publicatis litteris concilio intereē se
voluit, Per viscera mīe dñi nostri Iesu Christi hortamur,
requirimus, et moneamus, ut proximis futuris calen. maij
quem diem ad ipsam conciliū in eo in quoniam cepit
statu, resumendum et prosequendum p̄cipua, matura de
liberatione ex certa nra scientia, et de apte auctori-
tatis plenitudine ac venerabilium fratrum nostrorū eius-
dem sancte R. Sedis cardinalium concilio, et assensu
statuimus, decernimus, et declaramus in ipsa ciui-
tate Tridenti. Legitimo cessante impedimento concione,
et se congregare, ac ipsius concilij continuationi, et execu-
tionē, omni mora post posita incumbere velint,
Nos n. operam sedulo daturi sumus in eodem spē
in eadem ciuitate nostri omnino ad sim legati, p̄ quos
si per etatem nostram, valetudineq; et sedis apte
necessitates p̄sonate adesse requiruerimus, s̄u sancto
duce, ipsi concilio p̄sidentibus quacumq; ipsius con-
cilij translatione et suspensione, ceterisq; contrarijs
nō obstantibus quibuscumq;, ac p̄sertim illis que
idem p̄decessor noster in suis litteris p̄dictis, quos
cumlibet et singulis in eis contentis clausulis, et de-
cretis in suo robore p̄manere volumus atq; decerni-
mus, et quatenus opus sit innovamus, voluit nō
obstare. p̄ritum nihilominus decernentes et man-
dantes, si secus sup̄ his a quocūq; quavis auctoritate sciens
vel ignoranter contigerit alterari. Nulli. q. oīno
hominum liceat hanc paginā nrorū hortationis,
requisitionis, monitionis, statuti, declarationis
innocationis, voluntatis, et decretorū infringere,
vel ei ausu temerario contraire. Siquis aut̄ hoc
alterare p̄sumpserit, indignationē omnipoten-
tis dei, ac beatorū petri et pauli ap̄tōrū eius se no-
teat incursurum. Datis Romę apud sanctum
Petrum, Anno incarnationis dominicę Millesimo
quingentesimo quinquagesimo, decimo octavo
calen. decembris, Pontificatus nostri Anno primo.

Ro. Amaseus.

Ma. card. crescen.

R. de sanct. Mar. f.

Anno

2

Anno a natiuitate Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo in diebus y nona, die uero prima mensis Ianuarij, Pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri. D. Iulij diuina prouidentia pape tertij, anno eius primo recepte littere alta et intelligibili uoce lecte fuerunt in basilica sancti petri de urbe, dum ibidem de mane diuina celebrabatur, et populi multitudo ad diuina audienda conuenerat, per me Ioanem Roillard prefati sanctissimi Domini nostri pape cursoris, et deinde de affixe in ualuis ipsius basilice per me eundem Ioanem et Matutinum merandi cursores et affixas, p aliquod spacium temporis stare pmissimus, deinde amouimus, cuius copiam eazdem cum originali auscultatam a se ad domitendo.

Eisdem Anno, in diebus et pontificatu ac die quibus sup, supra lecte littere lecte fuerunt alta et intelligibili uoce in basilica sancti ioannis lateranensi hora uesperarum dum ibidem populi multitudo ad diuina audienda conuenerat, per eundem Ioanem Roillard, et Matutinum merandi prefati sanctissimi Domini nostri pape cursores, ita affixas p aliquod tempus spacium stare pmissimus, deinde amouimus, cuius copiam cum originali auscultatam ibidem a se ad domitendo.

Ita est Ioanes Roillard cursor subscripsi.

Ita est. Martinus merandi cursor subscripsi.

Ita est. Medardus nicolai cursor subscripsi.

Adrianus de cuppis magr cursorum subscripsi.

Registra apud Romanum secreta rium.

Julius Papa Tertius.

Ad futuram rei memoriam. superioribus diebus de venerabilium fratrum nostrorum .s. Ro. E. cardinalium consilio ex causis tunc expressis Africa uilitate decretimus q sacrum oecumenicum graue concilium Tridentinum ubi olim inceptum fuerat reddi, et ibi, ad iubante dno, terminari deberet,

Faint, illegible handwritten text at the top of the page, possibly a preface or introductory section.

Second block of faint, illegible handwritten text, continuing the document's content.

Third block of faint, illegible handwritten text, appearing as a distinct section.

Fourth block of faint, illegible handwritten text, located near the bottom of the page.

Julius

+

3

Julius eps servus servorum dei dilecto
filio Marcello Titulo S^{ti} Marcelli presbi,
foro car^o crecento nuncupato, nro et aptice
sedis ad concilium Tridentinum legato,
Et venerabilibus fratribus sebastiano
crup^o sipontino, ac M^oysio leporiano
epo veronensi nro et ipsius sedis ad in-
didit^o concilio uni cum eodem Marcello
car^o et legato nro presidente nunci-
tis, salutem et apticam benedictionem.
Ad prudentis patris familiaris officium
spectat ea que per se ipsum comode effi-
cere non pot, ut per alios idoneos fiat di-
ligenter curare. Dudum siquidem cum ex
certis tunc expressis causis bonum opportu-
num et expediens ee videretur, ut sacri
oecumenicum concilium generale per se. re.
Paulum papam sextum predecessorem no-
strum in dictum ad civitate^m Trident. redun-
ceretur. Nos sperantes per omnipote-
tis dei gratiam et benignitatem futuram,
ut reges oes et principes christiani pedis
pijs q^o nris in hac re votis annuocent,
faverant, et assiderent, venerabiles
frs nros patriarchas, Archiepos, eps,
ac dilectos filios abates, oes q^o alios et
singulos qui de iure vel consuetudine
aut privilegio concilijs generalibus in-
teresse debent hortati fuimus, requi-
sitimus et monuimus, ut prime fu-
turus habendis maij, quam diem ad
ipsum concilium in eo in quo reperitur

2
Statu resumendum et ^{proxima} sequendum ma-
tura deliberatione ex certa nostra scientia,
et de apte p[ro]fatis plenitudine, ac venera-
bilium suorum r[ati]o[n]um .S. R. & cardinalium
consilio et a sensu, Datumus, decreuimus
et declarauimus in ipsa ciuitate Tridenti.
Legitimo cessante impedimento, conueni-
re et se congregare, ac ipsius concilij conti-
nuationi et prosecutioni omni mora post-
posita incumbere uellent, prout in alijs
n[ost]ris inde confectis literis plenius conti-
netur, Nos igitur qui etate nostra iam ingrau-
uescente, et alias multipliciter impe-
diti ad dictam ciuitatem ad presens
personate accedere, et ipsi concilio
iuxta desiderium cordis n[ost]ri interesse
requirimus, nolentes resumptionem
continuatione et prosecutione concilij huius-
modi ex nostra scientia impediri.
Te fili Marcelle cardinalis fide feruore
tem et prudentia, scientia ac reueren-
tiam conspicuum n[ost]rum et apte sedis
ad concilium huiusmodi legatum de
latere, ac uos fratres sebastiane Archiep[iscopu]s
et Aloysi ep[iscopu]s pietate et doctrina ac rerum
experientia insignes n[ost]ros et ipsius sedi-
tis ad dicto concilio nostra fecimus fili
Marcelle Car[ditis] et legatum n[ost]ro in presen-
tendum nuntios, cum special[iter] et ex-
presso mandato nec non ualidit[er] h[ab]it[er]u[m]
et alijs clausulis in similibus apposi-
tis de simili eorundem fecimus n[ost]rum
consilio apta auctoritate tenore presertim
constituimus,

conditimus et deputamus, uos q̄ ad
 dictam ciuitatem Triderit. tanq̄ pacis
 angelos destinamus, ac uobis more et
 auct̄e n̄re eidem cōcilio presidendi
 ac illud resumendi, cōfirmandi, diri
 gendi, et p̄sequendi, necnon in illo q̄
 v̄ra pietate et sapientia ea oīa que in
 p̄missis et circa ea necē, et alias quor
 modo libet opportuna eē, ac alias ad
 laudem et honore dei pertinere nouerit̄,
 his et si magis specialē mādātum exigat
 iuxta n̄raz p̄dictarū ac mādatorū, et
 aliarū ipsius p̄decessoris super p̄mi
 ssis cōfectorū et publicatorū litterarū fa
 mam faciendi et exercendi plenam et
 liberam auctoritate et h̄c tenore p̄e
 didis cōcedimus facultatem, p̄tatem
 et auctoritatem. Hoc itaq̄ munus uo
 bis inuendū ita implere studeatis,
 ut sperari fructus inde proueriant,
 uos q̄ à nobis cōmendationem, et à deo
 bonorū operum retributore felicitatis
 eterne gl̄iam consequi mereamini :—
 Datis Rome apud .s. Petrum Anno
 incarnationis dominice millesimo
 quingentesimo quinquagesimo,
 quarto nonas Maij, Pontificatus n̄ri
 Anno secundo :—

sessio 1^a

Sessio Prima sacris concilij Tridentini
sub sanctis. D. N. Iulio pp. m.

Die veneris calen. maij anno dñi millesimo quinquagesimo primo, sub sanctis. D. N. Iulio papa Tertio Pontificatus eius anno secundo, Tridenti in Ecclesia cathedrali sancti vigilij fuit reasumptum concilium grale alias per felicis recordationis Paulum papam .m. in eadem ciuitate indictum et celebratum. Et habita prima sessio in qua R^mus et ill^mus D. Marcellus cardinalis crescentius Tituli sancti Marcelli eiusdem concilij legatus celebravit missam de spu sancto Et cosuetas ceremonias peregit, in qua sessione p^{re}suerunt simul cum dicto Dno legato R^mi Dni Sebastianus Nigrinus Archiep^{us} sipontinus, Et Aloysius Lippomanus ep^{us} veronensis nuntij apostolici dicti concilij presidentes, Et habuit orationem mag^{is} sigismundus de ruta ordinis minorum conuentionalium, Et finita missa lecte fuerunt bulle apostolice reductionis concilij ad ipsam ciuitatem Tridentinam, Et mandati in personam D. legati et presidentiu. Deinde R. saluator Alius Archiep^{us} Turritanus ascendens suggestum legit infra scripta verba pro decreto ipsius sessionis v^{er}o.

Decretum Primum prime sessionis.
Tridenti sub iulio Tertio.

R^mi et ill^mus Dni. R^m q^{ui} patres Placet ne vobis ad laudem et gl^{ori}am Sancte et indiuidue Trinitatis, patris, filij, et sp^{irit}us sancti, ad incrementum et exaltationem fidei et religionis chriane, sacrum oecumenicum et grale concilium Tridentinum, iuxta formam et tenorem litterarum sac^{re}the^{re}ssimi D. N. reasumi debere, et procedendum esse ad vltiora?

2. 01/20

Deinde interrogati sunt oēs patres, et Responde-
runt oēs, Placet.

Postea idem R. Archiepūs legit aliud decretum
sub his verbis.

Secundum decretum eiusdem sessionis.

R^m et ill^m domini, R^m p^res, Placet re vobis
proximam futuram sessionem habendam et ce-
lebrandam eē calen. septembris! Et similiter oēs
Patres Responderunt placet.

Tunc R^m et ill^m D. legatus prefatus dixit
alta voce hęc verba, v^r. Et ita concilium ipsum
reasumimus, et ad vltiora procedendum esse de-
claramus.

Nomina p^relator^{um} qui affuerunt
huic sessioni.

R^m et ill^m D. legatus. Et D^m presidentes.
ill^m et R^m D. christophorus maderucius cardina-
lis tituli sanctę cesarę, ep^us Tridentinus.

Archepi.
R. D. saluator alipus Archiep^us tarritanus.
R. D. ludovicus chie regatus Arch. Anagnin.
R. D. Petrus ab aragonia Archep^us panormitanus.
R. D. Baltasar de heredia, Arch. calaritanus.
Epi
R. D. ioanes fonsera, ep^us castellimaris
R. D. ioanes salazar ep^us lancianen.
R. D. petrus vagues ep^us algeren.
R. D. hieronimus de Bononia, siracusanus.
R. D. petrus augustinus ep^us osce.
R. D. fran^{cus} de nauarra pascen.
R. D. lo. bernar. Diaz. ep^us calaguritanus.
R. D. octavianus precornius de Montopolitano
R. D. Vincentius de leone ep^us Bosten.

sessio. 2.

Sessio Secunda Post recessum hunc
concilium Trident. sub Julio pp Tertio

Die martis prima mensis septembris fuit secunda
sessio celebrata. Presidentibus in ea eisdem nris sac
te Romane sedis legato et nuncijs in dicta ecclesia
cathedraali, in qua celebrata missa de spiritu sancto
a R^{mo}. D. et P. Baltasare de heredia Archiepo cala
ritano, et peractis ceremonijs consuetis per eundem
D. legatum, ipsius et nuncijs nobis recitata fuit
oratio sequens.

Cum Post restitutam hanc synodum Patres Am
plissimi, recens usq; opportunas ac nobis optatissimas
duos clarissimos germanie presulum et eorum sa
ci Romani imperij principum Electorū aduentus,
magnam spem nobis attulerit, fore ut non solum
multi eiusdem nationis Episcopi illorū exemplo inci
tati, verum etiam alij q; plurimi varijs ex locis
prope diem huc adsint, atq; ita sacrum hoc conci
lium ad dei omnipotentis honorem prosequi ac pe
ragere liceat, nunc nras deniq; esse partes duximus
pro loco ac persona quam sustinemus, ut in prin
cipio et tanq; lumine actionum nostrarum pauca
verba vestri simul et nostri hortandi atq; admonē
di causa faciamus. At si .n. vos provesta pietate et
Sapientia ac studio salutis aiarū, in tan grati obita
ne reipub. hie, ac necessitate bonorum sacerdotū,
et pastorum officio fungi paratos esse minime dubi
tamus, tamen tanta est earū rerum, quas precla
re inchoatas (deo adiuvante) persequi, et ad exi
tum adducere instituimus, magnitudo, ut nulla
que nos vehementius excitet et officij nostri sepi
admoneat, supervacanea videri debeat oratio,
tollende .n. nobis (ut scitis) atq; diripende sunt
hereses, quibus non sine maxima aiarum iadu
ra longē latēq; deseminatis, et indies longius

Serpentibus miserandum in modum Ecclesia se ipsa
laevata et perturbata est, corrigenda et reformanda
Ecclesiastica disciplina quætan diu depravata atq[ue]
corrupta harum ipsarum heresum magna ex par-
te causa origoq[ue] extitit. Postremo agendum est
desedantibus regum interse, principumq[ue] discordijs,
quibus effectum est ut christiana respub. maximas
intus et foris calamitates acceperit, et impiorum
hostium audaci potentia, nostris aut fractis et debi-
latis viribus, salus iam et libertas christianorumq[ue],
atq[ue] adeo ipsa fides et religio in scimur et extrema
pene diseri me adducatur. Unde aut nos fracta-
tionis initium aptius duxerimus? Quam nos tan-
tis actan arduis rebus non in persuadendis, sed in
agrediendis quidem pares esse intelligamus, quis
n. oculos hinc ad tantam rerum molem inspecien-
dam attolens, inde eosdem ad vixum humanar[um]
exiguitatem considerandam dericiens, hoc non in-
telligat? nequaquam tanto oneri subeundo ac susti-
nendo, infirmitatem humanam posse sufficere, nec
vero hoc de terrenis vestri causa decimq[ue], sed et
nostram imbecillitatem agnoscentes ad dei opem
et miam confugiamus, ex eo n. ois (ut inquit
aptus) sufficientia nra est, ita q[ue] in illo nra nobis
ois spes et fiducia collocanda et reponenda est, qui
oibus (cum modo in fide postulerit) affluenter dat
et non improperat, agitur ipsius religionis cau-
sa, agitur ecclesie salus, quam is tanto pere
dilexit, ut eam filij sui unigeniti sanguine et
morte redimendam putaverit, ut superioribus tem-
poribus ille numquam desit, ita ne hoc quidem
tempore, aut in posterum unquam est defuturus,
facta sunt iam, eo auctore et adiutore, harum
fere rerum oium fundamenta, profecto cuius
impulsu atq[ue] auxilio opus iam institutum et
ceptum est, eodem quoq[ue] vires subministrare absol-
uetur.

Non est

7
Non est abbreviata manus domini, ut ecclesie sue spi-
rituali non possit, neque in miranda clementia
ut nolit, cuius qui dem propterea voluntatis
erga nos, cum alia multa, Tum hoc non mi-
nimum testimonium habemus quod is duos-
germanie presules auctoritate, prudentia,
pietate prestantissimos, in eandem mentem
impulit, ut tam opportuno tempore, multis et
magnis quibus afficiebantur, difficultatibus
consilio et virtute superatis, ad hanc sacro-
sandam synodum accederent. Nos modo,
contrito et humiliato corde supplices eius
opem assidue invocemus, quemadmodum
paulo ante instituto ac more maiore feci-
mus, intimo animi dolore peccata nostra in-
gemiscamus, atque in bonis operibus et dig-
nis penitentia fructibus ambulantes: animas nostras
et corda spicienda tanquam sedes ac templa
munda prebeamus, memores eius quod
scriptum est, Mundamini qui fertis vasa
domini, Maxima semper (ut nos mini me flexit)
pater gratiam concilio eius, maxima suis
auctoritas, Neque enim dubium est, quin eis
(modo recte et ordine habeantur) spiritus sanctus
ipse presideat, itaque eorum scita non fortium
magis quam dei ipsius existimantur esse decreta.
Hoc exemplum nobis primis illis ecclesie
temporibus, spiritus sancto pleni aspectu prodiderunt,
ad hoc remedium maiores nostri demum gra-
vis simis ecclesie temporibus confugerunt.

hoc Arianam illam sectam toto terrarum orbe di-
fussam tam inveteratam, tantis viribus stu-
dijsque potētissimorum principum defensam, hoc
macedonij, nestorij, Eutichetis heresim,
innumerabilesque alias substuleram, hoc sepe
sacerdotum et populi vite ac mores reforma-
vunt, hoc seditionibus et discordijs aliquādo
agitatum Ecclesiam in tranquillam et quietam
statum redigerunt. Quare magna spe, magno
año patres tam pijs actiones, et tam christiano
nomini salutaris persequamur, hoc munus,
sive partes, hoc officium meum est, qui hanc
ob causam extam distantibus ac remotis locis
in hanc urbem cōvenimus, ac dei quidem in
imprijs honor et gloria, ac distimē ipsius sedis
et religionis ratio nos moueat, nam cum ob
pravos et corruptos mores diuinū cultum ubique
in minutum videmus, tum vero propter he-
reses, impietatum dogmatum veram religio-
nē et fidem catholicā nusquam fore nō contamina-
tam atque pollutā, quis autē tam ingratus ac
tam inmemor diuinorum munerum ac beneficiorum
erit qui dei cultum et gloriam nō vita sua et pro-
ximam antiquiorēque habeat? qui ut reliqua quis
in nos beneficia quę sunt innumerabilia, et
longe maxima, mittamus, tanto in nos amo-
re et charitate extiter, ut cum illi inimici-
cēmus, tū ut nobis parceret, vniuerso filio
suo nō peperit, cuius morte crudelissimorum
crucciatu nos pēditos, et sathane dominatu oppres-
sos, eternisque supplicijs addictos liberauit,
et filios sibi in spem eterne glorię ac celestis
hereditatis adoptauit, ac si fideles oēs ho-
nori eius et glorię seruire oportet, quō ma-
iori studio nos, quos ille sacerdotes elegit,
eius cultum et religionē tuam, defendere, et
cōseruare

8

Conseruare debemus, presertim cum ea res ad do-
minici gregis nre fidei custodieq; commissi salutem
p[er]tineat, cui a nobis omni cura et sollicitudine pu-
ci danda est, si nre t[em]p[or]i salutem cosulere uolueri-
mus, ne ijs qui deo p[ro]p[ter] negligentem faciunt, ue-
nobis si tam necesse t[em]p[or]e offitio ac muneris nro defice-
rimus, quas p[er] ezechielem minas d[omi]n[us] pastorib[us]
oues sibi commissas negligentibus int[er]t[er]uit! q[ui]
acriter q[ui] seueru[m], q[ui] atrociter gregem suum se-
de eor[um] manu requisituum se derantiauit!
qui cum primo eor[um] negligentia h[is] uerbis accu-
sasset, quod infirmum suu[m] no[n] consolidastis, et
quod egrotum no[n] sanastis, et quod co[n]fractum
non alligastis, et quod abactum no[n] reduxistis
et quod perierat non quesistis, h[ec] paulo post
adiunxit, uiuo ego q[ui] pro eo q[ui] facti sunt gre-
ges mei in rapinam, et oues mee in deuoratio-
nem d[omi]ni festinas agi, ecce ego ipse super
pastores requiram gregem meam de manu eor[um],
que fore eadem quamq[ue] alijs uerbis per h[er]ie-
miam minatus est, v[er]tinam uero pastores magno
h[ic] dicemus cum dolore, v[er]tinam h[ic] tam pe-
nitens increpatis in nra t[em]p[or]a minime conueni-
ret, non h[ic] ouium numerum desiderarem
no[n] grex d[omi]ni tanto pere deuctus ac lacera-
tus fuisset, heu quis tantam eius dissipacione[m],
dissipatione[m] aut[em], imo uero stragem ac uasti-
tatem, ac vastitatem satis digne possit de plo-
rare! superat oem no[n] o[mn]i modo cogit[ur],
sed vim et doloris tante ac tam luctuose cla-
dis magnitudo, expurgiscamur i[n]te[r], expurgis-
camur per viscera d[omi]ni n[ost]ri ih[esu] christi, et p[ro]m-
is que inferuerunt ouibus amplius subueni-
rom[us] possimus, demus saltem operam, ut
quas ab ouili d[omi]nico abductas recuperemus.

Tum illas que inde non exierunt diligenter
in posterum custodiamus, non desalute in
earum agitur, nostra quoque ipsorum Salus agit,
neque perire ille incuria nostra possunt, quin
id diabus nostris exitum futuram sit earum
nobis ratione in tremendo illo iudicio is re-
poscet, qui illas sanguine suo redemptas no-
bis parandas custodendas que commissit, hinc
nos uiuentis dei minime ploreant, cuius in
manus incidere horrendum est, si officio nostro
defuerimus inde parata nobis laudes et so-
llicitudinis nostre excitet, si fuerit pro nos amici
gregis salutis prospicuum atque consultum,
omittimus laudem que ab omnibus non huius
modi etatis hominibus, sed ab omni posteritate
sacro huic concilio sine dubio maxima tribuetur,
Et eam omittimus propterea quod minime decet
nos inane istam et falsam gloriam secu-
tari, Et in ea ullum recte factorum fructum
ponere: quod qui faciunt, ut dicitur in eu-
gelio inquit, mercedem iam suam receperunt,
deuera illa ac sempiterna gloria lo-
qui meretur, que bonis operibus a christo domino nostro
promissa et parata est, Et enim si his qui
proximum suum esurientem, aut sitientem,
aut nudum, cibo, potu, veste, aut alijs hu-
iusmodi charitatis officijs iuuerint, regnum
ab eo celeste promissum est, quanto illud
magis sperare is debet, qui proximi et
fuis sui animam ex ipsius salutare faucibus
eripuerit? quid? quin non de uno aut altero
sede de cunctis de cuncto fidelium cetera, et uni-
uersa rep. christiana optime meritis fuerint
ipsa que

merces /

9

ipsamque dei Religionem consilijs et labori-
bus instauraveritis, quanto maiora ab illo
dum horum operum auctore, et eodem re-
muneratore premia consequentur? hec sunt
que spectare, que intueri, que proposita tra-
bere et possumus et debemus, quamobrem
incubemus patres toto pectore curamus
ad sananda Reg. christianę vulnera, incum-
bamus ad eas actiones ex quibus ad deum
honor, ad certam salutem, ad nos eterne
glor. felicitas peruentura est, incredibile est
quibus pioꝝ d. uos expertum, qua
letitia ceptum, qua expectatione rursus
restitutum huic fuerit, instauratumque co-
cilium, persuasum ijs est, et recte per-
suasum hoc unum esse remedium, quo
ecclie nauis iamdum hęresum et discordiarum
procellis agitata atque quasata, et cum
vi tempestatis, aut nauis et negligē-
tia prope obruta, e periculo eripi et tuto
in portu possit collocari. Nec ne conf-
uota inania his spes falaces hanc uobis
tatem uitam patiemur euadere? quid
reliquum erit amplius? quod sperent?
quod supererunt? quod spectent, si ullo
unquam spe bonor. et sapientium sacerdot-
um ecclia fidem auxilium implora-
uerit hoc spe patres, hoc spe maxime
implorat, afflicta, lacera, in summo
discrimen adducta, tot spoliata pre-
sidijs, tot charissimis filijs orbata,

her
has

Supplex uobis manus tendit filios suos
è sinu abstractos recuperare pia parens
desiderat, et cum eorū desiderio arguit,
Tum de reliquorū ei salute sollicita est, quas
illa deo grates agat, quanta preletitia ac
voluptate exultabit? si quod optat per
vos fuerit consequuta, queq; ea res nō huic
magis que interris est, q̄ illi celesti ecclē
grata, iocunda, optataq; accidet, Etenim
Si vno peccatore in Terris penam agente
beate ille mentes Tanto opere in celo gaudet,
quid tot populis ad ueritatis lucem, et
rectam uiuendi rōnem reuocatis, futurū
ē censemus? ipsum profecto celum, hac
ecclē uirgine, et religionis ac discipline
ecclēsticę instauratione letabitur, et
trā ob factioris sui gl̄iam iubilabit, ac
dñō nobis placato atq; propitio letiores
post hac dies, feliciora t̄p̄a, uberioros
terre fructus erunt. Reliquum est
patres Ampliſſ. ut uos pro officio meo
ad moneamus, Tamen si grauitas et
Sapientia uia minima ad mōnitionē
mān desideret, ut hęc que protēg
ecclē salute agere molimur, in Spū
lenitatis et mansuetudinē, quemad-
modum hac dñā Synodo dignum est
agantur, facessat hinc omnis sacri
huic cetus magesta te indigna cōlētō
facessat oē odium, dis verborū in mo-
deratio, sit sūma inter nos (ut debet)
charitas

charitas, summa animi concordia, summa con-
 sessio cordia. Nemo nostrum quosua
 sunt querat, sed que christi, Denique me-
 minerimus huic conventui deum ipsius,
 nostrum concilium et adtionum omnium specta-
 torem et iudicem esse a futurum, cui
 laus est et honor in secula seculorum,
 Amen. f.

01
Decretum recitatum in sessione secunda
habita .v. die septembris Anno dñi. 1551.

Sacro sancta oecumenica et gr̃alis Tri-
dentina synodus in Sp̃u S̃o legitime
cōgregata &c. que in proxima preterita
sessione sequente hanc hodie habendam
et ad ulteriores procedendam eē de cetero
Cum ob inclite germanicę nationis (cuius
p̃cipue causa agit) absentiam, ac nō mag-
nam ceterorū patrum frequentiam pretere
hactenus desideret de venerabilium in cr̃o
fr̃um et filiorū suorū Maguntini et Treuerē-
sis Archiep̃orū, ac S. Ro. imperij principū
electorū, et cōplurimū ipsius, aliarūq; p̃-
uinciarū ep̃orū sub hanc ipsam diem ad-
uentu in dño exultans, et dignas ipsi omni-
p̃otenti deo agens gratias, firmāq; sp̃em
concipiens q̃ plurimos alios tam ipsius
germanicę q̃ aliarū nationum prelatos et
sui officij debito, et hoc exemplo cōmotos
prope diem eē venturos, futurā sessione
ad quadagesimā diem que erit undecima
m̃sis octobris p̃xime sequētis in dicit, et cō-
cilium ipsum in statu in quo reperitur p̃segruo,
cum in preteritis sessionibus de septē sacris
noū legis in gr̃e et in specie de baptis mate
et cōfirmatioe definitum fuerit, statuit et de-
creuit de d̃ssimę euchar̃e sacr̃e, necnō q̃ ad
reformationē attinet, de reliquis que ad faci-
liorē et cōmodiorē p̃latorū residētia p̃ti-
nēt agi et tractari debere. ac mores of̃icio-
tal' oēs p̃t̃s ut interim. D. N. iesu xp̃i exēplo,
Cōstum̃ tr̃ humana fragilitas patet) reu-
nijs et orōmib; uacens, ut tandem placatq;
(qui in secula sit b̃ñd̃ict̃) deus, corda hōiū
ad uerę suę fidei agnitioē, et h̃c m̃is eccl̃e
ṽnitatē, ac recte uiuēdi normā reducere dignet̃. //

Ep̃istola

Sacrosanctissimis et obsequiandis in christo
in christo patribus conuentus Tridentini.

Franciscus diuino beneficio francorū rex sanctissi-
mis in christo et obsequiandis summo patre fratribus Triden-
tini conuentus. ^{S. P. D.} Hoc in primis visum est conue-
nio, cum cuiusdam singulari obseruatione me, maiore
q̄ meo in vniuersam ecclesiam, cum egregio prete-
rea studio erga ordinē vestrum Patres ornatis-
sima quā minime quidem nos de stimulandum duxerit
quibus causis q̄ iudis q̄ q̄ necessarijs nō modo ad-
ducti uel impulsī, uerum et coacti sumus nullū
Episcopum qui meo deditiois ceter Tridentum mihi hec
ad eum conuentum celebrandum, qui ceter abia-
tissimo patre papa nō iulio, deditis nōre publicis ed-
ictis, ea q̄ de causa perscribenda breuiter ad vos
dā curauimus, et que pro nobis exponenda, et
que pro uobis ipsis ista dignitate, ista grauitate
uobis diligenter et attente prospicienda uide-
bāt. Prosertim cum nobis dubium non ceter valde
alacrum a sapientia, prudentia, integritate uestra,
Sacrosanctissimi patris factum aliquot, aut nos uerum
aut cuius uis temere contemneret q̄ per sepe diu-
dicata q̄ causa uobis facillime p̄baret, in his itaq̄ que
p̄ causa nra scripla mittimus, sum que partim
cōmuni diuini, partim que p̄cipuo iure aut p̄se-
temur uelro, aut aspernamur a uobis, ac deprecia-
mur nec quodam explorato perie iniurie ac
contumelie metu. Cum a nōnullis siquis a uobis
retineat humanitatis sensus aut benignitatis
minis uehementer ac preter modum uideamur oppug-
nari, quibus tñ ne respugnauerimus quidem silice,

11
rei nobis ab omni iudicio atq; equitatis institute,
Et suscepto semel patrocinio recedere. Sed hec oia
Sandiss. Patres non sacus ac honorarij arbitri comi-
ter ac benigne uti auctatis, ab eo q; recitari patiamini,
in cuius has ipsas litteras ad vos nulla alia dexte dedi-
mus, vos vehementer et atq; et obtestamur ea q;
sic accipiatis obsecramus, non tanq; ab ignoto, aut
alieno, aut aduersario proferta, sed velut ab eo q;
hereditario notornatissimo, aut sicuti loquimur pmo
et pibeat, et sit certe catholice filius, quo quidem
indomestico ornamento obtinendo, et suscipiendo
noy, et v. virtutis et pietatis opprimere, pollicemur vo-
bis Prestantissimi patres, id q; alio nobis sumere au-
demus feci benignitate ad v. resuolui, cuius pmo
spontemur nos universa illor; animi magnitudine,
vigilantiam, sollicitudine, fortitudinem, religionem
omni grae prestaturos ee pmo, officio q; moy,
tantum abest ut dum factam et illatam ab alijs
iniuriam necesse cogamus repellere, aut traditam
nobis a maioribus nostris ecclie catholice charitatem
deponere queramus, aut nra sponte desinere proseq;
quid quid ab ea prestatum, decretum, constitutumq;
fuerit, quo modo v. ab illa pertrahari decerni, cons-
tituij par est, dum nequid interea sincero atq; inte-
gro a hereticor; ueracitate principi immerenti, atq;
inocenti, aut captiosum comparet, aut cotumelio-
sum. Sed Dominus noster Iesus christus ipse qui
auctor est custos et conservator Patro ornatis.
Salutis, incolumitatis, dignitatisq; vestre, valete, Ex
Villa regia que foris belle aque diu ante diem idus
augusti. 1551. //

J. Serricus.

Dubius

J. Serricus

12

Protestatio patrum concilij anteq̃
legerent litterę et protestatio regis gallie.

Sacro sancta generalis oecumenica Tridentina
Synodus Ep. inter prefando uerba litterarum
Christianissimi regis, ubi illam conuentum appellat
in bonam partem, prout de tanto Christianissimo
rege credendum est, ita ut de conuentu hoc legenti,
mo oecumenicum et generale concilium faciente in-
telligat, Et prefando, si aliter litterę intelligeretur
non esse ad ipsam synodum referendas, passa est quæ-
re regis prefate legent, et protestatur legi, sine
aliquo ipsius preiudicio. //

Propositio protestatoria quam Henricus
Francor. Rex fieri et tractari mandauit coram
patribus Tridentinę synodi. cal. septembris.

Hęc sunt sanctissimi patres que post susceptum primū
agri par mensis patrocinium a Christianissimo rege
post exortam deinde ea de re grauissimā, sed iniusti-
simā illam quidem guerram, post oblatum
postremo proximum huic tumultum, et certissimū
civilium armorū interitū q̃ belli terrore ostentatione
rex ipse Christianissimus uisit, cum Beatissimo patri
pape mo iulio, cum sacro cardi. maluum collegio q̃
fiteri, denunciari q̃, que eisdem prope uerbis sunt
deinceps exposita.

Cum facta quędam sua, quę nō modo reprobata,
sion nulla, sed sc̃ma et laude digna essent, trahi-
ti atq̃ uocari in iudicium ad iudicet teret, id q̃ quo-
rumdam hominum iniqua inter pretatione fieri, eoq̃
dissensionum semina iaci, quęri q̃ materia armorū
illud in primis, sedulo curauisse ut quoad integra
res eēt, et concilij et facti totiq̃ rationem illius sac-
rosancti collegioq̃ accuratissime redderet, Paulus
Aster mis orator suus vir equestris dignitate clarissim.

id q̄ eo consilio a se factum esse, ut si qua in animis
illorū minus cōmoda desse oppitio insedisset, inge-
nuā illā satisfactiōne recederet, atq̄ ita in imminen-
tibus malis, si repudiata pace occasiones armorū cupi-
dus arripere, nec ipse obiciam, et quo ad eius fieri
posset tanto ante resisteret, itaq̄ primum illud q̄
posuisse id qd̄ fecisset ut eius propugnationē susci-
peret qui in fidem suam quasi in portum aliquē
confugisset, non videre quā ratione, a quoq̄ iure
posset improbari, qui pecuniā id nō magis cōmunitis
cuiusdam est humanitatis ad incertos et rerū et
temporū casus q̄ optimi maximiq̄ ac iure regiam
mī ac liberalis officium, nec equum esse se deterio-
ri conditione haberi q̄ ceteros, a se nihil ad hunc ad huc
nihil subdole cogitatum, nihil cōmodi a laicius sui
causa gestum, sed vnius ecclē tantum modo habi-
tam eē rōnem q̄ perpetua quadam francoꝝ regi-
ac maiorū suorū consuetudine qui illam ipsā, non
opibus solum suis exornarunt, aut armis extulerunt,
sed et corpora et sua gravissimis illius temporibꝝ
periculis oībus opposuerunt, id qd̄ q̄ fieret illius cō-
ceptum eē his conditionibus eē testatissimē, quas
ipsas pacis cōcordiæ q̄ constituendæ obtulisset, quæ qd̄
cō semper spectata sunt, uti qua dēre agebat, carere
ne ecclē aliquē vel succiperet vel triperet, quā
vellet perpetuo iuris eiusdem deditiōnis q̄ eē. idq̄ vni
tanto fore contemderet, quæ cum frivis mali eēt ne-
minem sane mentis existimare posse quicq̄ ore vel
adum vel susceptum quod nō maximū grierosissi-
mūq̄ regem deceret, et hoc loco, et hoc aīo princi-
pem, qui se nō modo ad hinc fessimū prestisset, sed
et maximis suis sempiternis, ac nō nullo rez suarū
dispendio italię pacem, otium, libertatem q̄ obtuli-
set, et oī suo studio conatusq̄ ecclē dignitatē atq̄
auctoritatē procurasset. De p̄terea palam de-
nunciasse ac testatum esse, si beatissimū papē nū
sanctitas hanc iustam eē causā armorū decrevisset,
ac p̄inde italiā atq̄ adeo vniuersā penē europā
bello implicasset, et quo ecclē status cōuelleret,
tum mores, tum religio, tum fidei ipsius causa
in vltimum

in vltimum discrimen adduceret, maximo id qd
 suo cum dolore futurum, sed sibi tñ nihil eorum me-
 rito imputatum iri, qui oia ante fecisset, quominus
 illa acciderent, oēs q̄ preterea conditiones, quæ modo
 et hōnestæ et temporis illius eēt, non solum ferre,
 verum et accipere voluisset. Deniq̄ cōcilij qd nuper
 indictum eēt, solutionē quam si ad arma iretur ne-
 cesse erat cōsequi, sibi minime assignari posse, ora-
 re et atq̄ obtestari obnixius summi tñ pontificis sanc-
 titatem, consideraret et atq̄ et q̄ta ex bello semel
 suscepto damna atq̄ incōmoda resp. christiāne imperi-
 demt, eaq̄ ut euenirent, qd pacetruenda facilius
 erat, efficeret. Atamen cum hæc tñ et tanta ipse
 prose per supra scriptum illum oratorem suam egisset,
 moruisset, denunciaisset, hortatus eēt, tñ abesse ut
 illis diebus, quæ summo pere iure omni dēi no. humerisq̄
 miterentur, ullo modo summus christiānoꝝ Pontifex mo-
 ueret, ut cum paci tranquillitatem q̄ fieri deberet
 controcursas, desideras, lites, si quæ ipsis inter se prin-
 cipibus christiānis eēt, uel minueret, uel ferendatq̄
 tollere, totam atq̄ securitatē omni rōne celebrādo
 concilio parare, italē tñ funestissimam bellum
 conūtere, qd totam mox europam conflagrare ne-
 cesse eēt, noua excitare atq̄ desidia, additus ad
 concilium oēs pte precludere maluisse uideret, eamq̄
 omnibus suspiciōnem inducere, istam ipsam conci-
 lij tñ uidentim indictionem nō cōs vniuersæ ecclē
 utilitatis grā repetitam eē, sed factam potius coitio-
 nem cum ijs quorum priuatis rōnibus accommodis
 illis inseruisset, nullo reclamante, nullo repugnante.
 Videi certe summi pontificis nō sanctitatem se exclu-
 dere, ac fœdus optatissimū cōcilij priuare voluisse,
 id rerum initia, p̄gressus, exitus consilioꝝ sanctita-
 tis eius uideri declarasse, cum illa de causa, nec
 hoc tpe, nec hoc austro, aut bellum tan p̄ncipiosū
 tanto vniuersæ rei publicæ periculo suscipi, aut tanta
 eiusdem rei pub. iactura et calamitate geri debuisset
 claros sepe numero, et admirabili quadaam animi
 magnitudine principes dissimulandis grauioribus
 in uirij pacem retinuisse, eaq̄ modo restringisse
 initia comarris incendij. Nunc quesitam uideri ul-
 tro, et ad ornatum, a quo minime debuit flamme istig-
 p̄ncipiosissime ac ludicrossime materiam. Constituidat

ultra

fuisse aut revocandam magis exemplo sanditatis
illius concilio ipso iam in dicto, veteris ecclesie seueptore
disciplina ac specie: non labe fudendam aut de se,
mandam eam, que cum paucissimorum hominum
religione nititur, tum pauciorum multo honestate ac
moribus agrosit. Nec spergera christianis semina,
cipibus odiorum semina, nec obijciendam petri primici
per apostolorum nauiculam maioribus prope studibus quam
unquam ulla maiorum memoria obreda fuit, nec se
ab eo concilio que magis ex peticiisset interclusis inhi-
neribus arceui oportuisse, Regem perpetuo suos su-
no modo non christianissimum. Cuius uontantama-
iorum beneficia in seculam existant, ipse in comuonifi-
dei atque religionis causa, nec secessit unquam nec offer-
deuit nec titubavit ullomodo, nec alio futurus sit unquam
ab ecclesie catholice rationibus alieno, se facere non potuit.
Se quum apud illum sanditatem, apud sacrum con-
denatum collegium dolore suum exponeret, ac
vire et ex animo dequereret, illud que tum quere-
do, Tum precando postularet ne alienam existima-
rent, aut suo, aut maiorum suorum more, quod dixeret
causet quidam, hoc est ut nunc loquatur prestaret, ipse
quo modo quidem omnino protestatus est, sicut ab ipso
sibi iure prouissum esse non ignorabat, ut ne sibi graui-
simis bellorum motuum difficultatibus implicato, ne-
cesse esset videntem ad concilium mittere succursio-
nis episcopus, quippe quibus nec libere, nec tutis copate-
ret accessus, nec ipsum concilium, a quo excluderet
inuidiosissimus, graue totius ecclesie catholice auctori-
betur aut appellaret, quum potius priuatum existima-
ret concilium, quod videret illud quidem quesitum
et expetitum non reformade restituendeque disciplinae,
nec seclaram copemendare studio, sed quibusdam
obsequendi, quorum priuate utilitatis magis quam publice
ratio imita esse videret. Denique nec concilijs fruius mo-
di, corque decretis, aut ipse, aut populus gallicus, aut
ulli gallice ecclesie ministri in posterum tenerentur.
Imouero se testari galiam ac denuntiare ad eadem
seruanda et presidia descensurum, si necesse vi-
deret, quibus maiores sui francorum reges simile consi-
milia causam

consimile causaq; uti consecrasset, nec sibi quicq;
 antiquiq; fore s'm fidei ac religionis integritatem,
 libertate, et incolumitate eccl'ie gallicae. Nihilomi-
 nus hoc se spectari h' tamen, non h'ec ita a se dici quasi
 aut cogitaret ullo modo, aut haberet in d'eo meritum
 ac debitum ase sancte aplice sedi observantiam, et
 obediendi conditionem aut exequere aut imminuere.
 Contra operam daturum ee ut magis ac magis in dies
 se dignum p'bare hoc clarissimi regis cognomine,
 hoc maximi eccl'ie filij elogio, animi huius sui ac stu-
 dij p'ensione ad felicia melioraq; sp'a reservari,
 cum scilicet hoc humano g'ni, ac precipue eccl'ie christiane,
 hoc suis ipsiq; ac populi totius gallicae votis, dei opti-
 Max. gra tribuisset, ut honeste depositis armis, que
 eum parum modeste illata, et motiones animi com-
 ponerent, et hoc modo pax ip'a concerneret, se preterea
 supplicare, cum ab eius sanctitate, tum ab ipso sacro
 collegio postulare uti ne molestus f' ferretur, si suam ipse
 p'estationem, in stationem, denunciationem, deprecationem
 nem in acta referret, sibi q; instrumenta h'is
 de rebus publice c'fisi: quibus quoties aut ip'a aut
 res sue p'posuissent uti possent, ad superiorem omnium
 fidem, sibi q; ut ad singulas responderet rogare, ut
 h'is de rebus o'ibus ceteros christiani no's principes, popu-
 los, civitates liceret certiores facere. //

Nunc itaq; sanctissimi p'is cum vobis promptum
 sit ac facile nectum clarissimi regis d'um et
 explicitum, apertumq; facti c'nsilij q; sui me tem-
 p'pore, potestis et statuere, ne hunc ordinis istius
 consecrati ab ipso sp'ari, nec auctoritate, gravita-
 tate q; no' magni fieri, sed p'cepta potiq; huius celeberrime
 facultatem. quod vos ita acceptos c'fidi
 ornatissimi p'is, ut nec de illius religione dubitare
 possitis, nec de d'eo erga eos, totamq; eccl'iam ad mi-
 nistrationem, seu accommodum est iudicare. In quo vno
 me iudicio ad vos sus malebolos et inimicos fructu
 sermones, satis sibi presidij ee putat, satis ad vosq;
 supplicationes argum'nti, ut simul accersat, et innocen-
 tie sue conscientia, et recodatione officiorum suorum. //

Vro.

f. Serricus.

Durbier.

lectis coram synodo regis gallie scriptis
sequens responsionem prebuerunt peris nullo.

Sacrosancta et generalis synodus in spursando legitime
congregata. intendens consulto et mature accause
cognitione adhibita, et publica sessione per vos facere
elegistis nec non ipsius negocij qualitas requirit uobis
respondere, monet uos ut ad audiendam et recipien-
tam responsionem huiusmodi prima proxima futura
sessione, que erit die .xv. mensis octobris proxime ven-
tura, coram ipsa synodo comparere oimodebeatis, dumq[ue]
christianissimus rex uester in suis literis affirmat in
ciuitate tridentina ad se concilium, acceptat admittiq[ue]
libenter, persona uero uestram illegitima ac oia alia
quos dicta non admittit, nisi si euinctum deinceps
facere tenet, Proterea nihilominus nullum inter-
uere ipsa sacrosancte synodo ac prosecutioni ipsius concilij
et per quocumq[ue] per uos adiecta gesta prejudicium
grauari, ac interis prohibet omnibus notarijs ne edru-
mentum edruis adus uobis aut alteri tradant, nisi
una cum adiectione sue responsionis, qua de supra
dicta uobis tradere parata est, ac sine sui notarij subs-
criptione, alias prestat de nullitate. II.

Nota primum qui fuerunt in hac sessione septembris.
Imprimis ante didi legatus et nuntij, cardinalesq[ue]
trid. Et oes alij prelati q[ui] fuerunt in preterita
sessione maij, et preter illos hinc qui sequuntur.

Archiep[iscopu]s maguntinus et treuer[ensis]. s. R. imp. electores.

Archiep[iscopu]s granaten[sis]. v. ep[iscopu]s tuden[sis].

ep[iscopu]s segobricen[sis]. v. quadexien[sis].

maioricen[sis]. v. astoricen[sis].

mitiensis. suffrag. v. verdunensis.

Aurien[sis]. v. salaminen[sis]. suffrag.

constatien[sis]. suffrag. v. Nutenen[sis].

Elnen[sis]. v. frucales concilij.

legionen[sis]. Angelus masarelus secretarij.

oueten[sis]. Jo. bapt[ista] cadellus p[ro]motor concilij.

orator. cesarij

Franciscus a toledo, cesarij. Decretum

ep[iscopu]s vieren[sis]. orator Regis Roma.

Archiep[iscopu]s

Ep[iscopu]s

DECRETUM de sanctissimo eucharistie sacra-
 publicatum in tertia sessione Tridentina sub Julio. pp.
 tertio, die undecima octobris. I. S. S. I.

Sacro sancta *decememica* et generalis Tridentina
 Synodus in spū sancto legitime congregata, presi-
 dentibus in ea eisdem sancte sedis apostolicę legato
 et nuncijs. Et si in eum finem nō absq̃ pecculanti
 spū sancti ductu et gubernatione conuenerit, ut uerā
 et antiquam de fide et sacra^{te} doctrinam exponeret,
 et ut heresibus abus, et alijs grauissimis in cōmodis
 quibus dei Ecclesia misere nunc exagitatetur, et in mul-
 tas ac uarias partes scinditur, remedium afferret,
 hoc presertim iam inde a principio in uotis habuit, ut
zizania stirpitus conuelleret *zizania* execrabiliū
 errorū et schismata, que inimicus hō hīs misera-
 mitosis temporibus in doctrina fidei usu, et cultu
 sacrosante eucharistie supserminauit, quam alloquin
 saluator n̄r in ecclesia sua tanq̃ simbolū reliquit, eius
 unitatis et charitatis qua christianos omnes inter se con-
 iunctos et copulatos esse uoluit. itaque eadem sacro sancta
 Synodus sanam et sinceram illam de uenerabili hoc
 diuine eucharistie sacra^{te} doctrinam tradens, quā
 semper catholica ecclesia ab ipso ihu christo domino, et eius
 apostolis euadita, atq̃ a spū sancto illi omnē ueritatē
 indicis suggerente, eadē retinuit, et ad hunc usq̃ se-
 culū conseruabit, omnibus chri^{stianis} fidelibus interdicit, ne
 posthac de sanctissima eucharistia aliter credere, docere,
 aut predicare audeant, q̃ ut est hoc presenti decre-
 to explicatum atq̃ affirmatum.

DE reali presentia dñi n̄r ihu christi
 in eucharistie sacra^{te}. Caput prima.

Principio docet Sancta Synodus, et apte ac simpliciter
 pro fitetur in almo sancte eucharistie Sacramento post
 panis et uini consecrationē dñm n̄m ihūm th̄ christū
 uerum deum atq̃ hominē uere, realiter, ac substantiali-
 ter sub specie uisib^{ilium} rerū sensibilibū contineri, nec n̄.
 hec inter se pugnant ut ipse saluator n̄r semper ad
 dexteram patris in celis absideat iuxta modum existi-
 di naturalem, et ut multis in hō minus alijs in lo-
 cis sacramentaliter presens sua substantia nobis adsit
 ea existendi rōne, quam etsi uerbis exprimere uix
 possumus, possibilem t̄ esse deo, cogitatione per fidem
 illius trāta, a sequi possumus, et constanterissime credere

debamus, ita n. maiores omnes m. quotquot in uera
chr̄i ecclesia fuerunt qui de sanctissimo hoc sacra^{to}
dixerunt, aptissime profesi sunt. Hoc tam ad-
mirabile sacra^{to} in ultima cena redemptore m. in
instituisse, cum panis uinque benedictione sesuum post
ipsius corpus illis prebere, ac suum sanguine, dis-
sertis et perspicuis uerbis testatus est, que uerba a
sanctis euangelisticis commemorata, et a d. i. paulo
postea repetita, cum propria illam et aptissima
significationem pre se ferunt, secundum quam a
p. tribus intellecta sunt, indignissima sane fla-
gitium est ea a quibusdam contentosis et prauis
hominibus ad fictos et imaginarios tropos quibus
ueritas carnis et sanguinis chr̄i negatur, contra
universę ecclesię sensum detorqueri, que tanq. calu-
na et firmamentum ueritatis hec ab impijs hominibus
exogitata comenta uelut sathanaica detestata est,
grato sepe et memoro a. d. i. prestatissimum hoc chr̄i
beneficium agnoscens

DE Ratione institutionis

sanctissimi sacra^{to} cap. secundum

Eucharistie

Ergo saluator in discessu ex hoc mundo ad patrem
Sacra^{to} hoc instituit in quo diuitias diuini sui erga
hominem amoris uelut effudit memoriam faciens mi-
rabilem suam, et in illius sumptione colorem
sui memoriam precepit, suamq. annuntiare morte
donec ipse ad iudicandum mundum ueniat, su-
mi aut. uoluit sacra^{to} hoc tanq. spiritalem alim-
entum, quo astantur et confortentur uiuentes uita
illius qui dixit, qui manducat me et ipse uiuet pro-
pter me, et tanq. antidotum quo liberemur a cul-
pis quotidianis, et a peccatis mortalibus preserue-
mur, pignus preterea id esse uoluit futurę gl. et
et perpetue felicitatis, adeoq. simbolum unius illius
corporis cuius ipse caput existit, cuius tanq. membra
atq. firma fidei, spei, et charitatis conexione aspec-
tos esse uoluit ut id ipsum omnes dicere mus, neq.
essent in nobis schismata.

De excellentia sanctissime eucharistie super reliqua sacra^{to}. Caput tertium

Comune hoc quidem est sanctissime eucharistie cu
ceteris sacramentis, simbolum esse res sacre et inui-
sibilis que forma uisibilem, ueram illud in ea
excellens et singularitate reperitur, q. reliqua sacra^{to}
tunc primu

tunc primum Satisficādi uim habent cum quis illis uti-
tur, at in eucharistia ipse sanctificatis author ante usū
est, nō dum n. eucharistiam de manu dñi apostoli
suceperant cum uere tñ ipse affirmaret corpus suum
esse quod prebebat, Et semper hec fides in ecclesia dei
fuit statim post consecrationē uerum dñi mei cor-
pus, uerumq; eius sanguinem sub panis et uini spe-
cie una cum ipsius aīa et diuinitate existere, sed cor-
pus quidem sub specie panis, et sanguinem sub uini
specie ex ui uerborū, ipsum autē corpus sub specie uini
et sanguinem sub specie panis, animāq; sub utraq;
ui naturalis illius conexione et cōmunitate, qua par-
tes chrī dñi, q̄i iam ex mortuis resurrexit non am-
plius moriturus, in se se copulantur, Diuinitatem
porro propter admirabilem illam eius cum corpore et
aīa trīpersonālicam unionem, qua propter uerissimū
est tantūdem sub altera specie atq; sub utraq;
contineri, totus n. et integer chrī sub panis specie
et sub qua uis ipsius specie uini parte, totus item sub uini
specie et sub eius partibus existit.

De transubstantiatione caput 4um.

Quoniam autē chrī Redemptor in corpore suum
Quid quod sub specie panis offerebat uere esse dixit,
ideo persuasum semper in ecclesia dei fuit, id quod
de uo sancta hęc Synodus declarat per consecratio-
nem panis et uini, conuersionē facti totius substantiæ
panis in substantiam corporis chrī dñi mei, et totius
substantiæ uini in substantiam sanguinis eius, hęc
conuersio conuenienter et propterea a sancta catholica
ecclesia transubstantiatio est appellata.

De uultu et ueneratione huic uen-
sancti. sacrā exhibenda. cap. 5.

Nullus itaq; dubitandi locus relinquatur quin om-
nes chrī fideles, pro more in catholica ecclesia semper
recepto, latius cu fide, qui uero deo debetur, huic sanc-
tissimo sacrā in ueneratione adhibeant, neq; n.
ideo minus est adorā deum quod facti fuerit. Et
dno, ut sumatur, institutum, nam illum eundē
deum presentem in eo adesse credimus, quem pater
et ex nos intro ducens in orbem terrarū dicit, et
adorant cum omnes angelī dei, quem magi proci-
dentes adorauerunt, quem de nīp in galilea ab apos-
tolis adoratum fuisse scriptura testatur.

Declarat preterea sancta synodus pie et religiose
admodum in dei ecclesiam inducendum fuisse hunc mo-
rem ut singulis annis peculiariter quadam et festo die
preelsum hoc et uenerabile sacra^{rum} Singulare uene-
ratione ac solemnitate celebraretur, ut in processio-
nibus reuerenter et honorifice illud per uias et loca pu-
blica circum ferretur, equissimum est. n. sacros ali-
quos statutos esse dies cum christiani omnes singulari
ac rara quadam significatione gratos et memores tes-
tentur a^{nt} erga comune d^{omi}ni. Et redemptore^m prota-
mefabili et plane diuino beneficio quo mortis esus uic-
toria et triumphus representatur, ac sic qui dem-
oppositi ueritatem demodatio et heresi
Triumphum agere, ut et ad uersarij in conspectu
tanti splendoris, et in tanta uniuerse ecclesie letitia
passi, uel debilitati et fracti tabescant, uel quoda-
re affecti et confusi aliquando resipiscant.

De asseruando eucharistie sacra^{rum}
Et ad infirmos deferendo, cap. Vj.

Consuetudo asseruandi in sacario sanctam eucharis-
tiam adeo antiqua est ut eam seculum et niceni con-
cilio agnouerit, porro de ferri ipsam sacram eucha-
ristiam ad infirmos. Et in hunc usum diligentior
in ecclesijs conseruari preterea quam supra equi-
tate et rone consuetum est, tunc multis inco-
cilijs preceptum inuenitur, et uetustissimo catholice
ecclesie more est obseruatum, quare hec sancta sy-
nodus retinendum omnino salutare hunc et neces-
sarium morem statuit.

De preparatione que adhibenda est
ut digne quis sacra eucharistia percipiat.
caput. Vj.

Si non decet ad sacras uillas functiones que piam
accedere nisi sancte, certe quo magis sanctitas et
diuinitas celestis huius sacra^{rum} uero christiano co^mpta
est, eo diligentius cauere ille debet ne ad hanc magna
reuerentia et sanctitate ad id percipiendum accedat,
presertim cum illa plena formidinis uerba apud
apostolum legamo, qui manducat et bibit in digne
iudicium sibi manducat et bibit non diu diuans
corpus d^{omi}ni, quare comunicare uolenti reuocandum
est in memoriam esus preceptum, prober aut seipsum
homo, ecclesiastica aut consuetudo declarat ea
probationem esse recte sariam esse ut nullus sibi cos-
cius mortalij

17
suis mortalis peccati, quantum vis sibi contritus videatur
absq[ue] premissa sacramentali confessione ad sacramen-
tum eucharistiam accedere debeat, quod a clericis omnibus
et a b[e]n[e]dictis sacerdotibus quibus ex officio incumbit
celebrare, hec Sancta Synodus perpetuo seruandum
esse decreuit, modo no[n] desit illis copia confessoris, q[ui] si
necessitate urgente sacerdos absq[ue] preuia confessione
celebrauerit, q[ui] primum confiteatur.

De usu admirabilis huius sacra[m]enti.

Capitulum viij.

Quibus ad usum aut recte et sapienter p[ro]p[ri]e huius
rationes hoc sanctum sacra[m]enti accipiendi, distinxerunt,
quosdam. n. docuerunt sacramentaliter dimit-
tere ut sumere ut peccatores, alios t[ame]n spirituales,
illos nimirum qui uoto proposito n[on]n[on] celestem
parce edentes fiducia que p[ro] defectum operatur
fructum eius et utilitatem sentiant, Tertios po-
ro sacramentaliter simul et spiritualiter, si autem
sunt qui ita sepius probant et inueniunt, ut ues-
tem nuptialem induiti ad diuinam hanc mensam
accedant, In sacramentali autem sumptione semp[er]
in ecclesia dei mos fuit ut aia a sacerdotibus fo-
matione acciperent, sacerdotes autem celebrantes
seipsos communicarent, qui mos tamq[ue] ex traditione
apostolica descendens iure ac merito retineri debet.

Demum uero pater no[n] affectu admonet sanctas sy-
nodos, hortatur, rogat, et obsecrat per uiscera m[er]iti
dei sui, ut eos et singuli qui chara no[n]ne censetur
in hoc unitatis signo, in hoc vinculo charitatis, in
hoc concordie simbolo, tam tandem aliquando conuen-
iant et concordent, memores q[ua]nto maiestatis et
tam eximii amoris ihesu christi dei sui, qui dulcedi-
nam suam in m[er]ito salutis pretium, et carnem
quam nobis dedit ad manducandum, h[ec] sacra-
mentum corporis et sanguinis eius, ea fidei constan-
tia et firmitate, ea animi deuotione, ea pietate
et cultu credant et uenerentur, ut panem illum
super substantialem frequenter suscipere possint
Et is uero eis sit aq[ua] uita exspectans amicitiam m[er]itis
cuius uigore confortati ex huius misere peregrina-
tionis itinere ad celestem patriam peruenire
valeant, eundem panem angelis quem modo sub
sacris uelaminibus edant, absq[ue] ulla uelamine ma-
ducaturi.

Quoniam aut non est satis veritatem doceri nisi et dete-
gantur et error refellantur errores, placuit sancte
Synodo hos canones subiungere, ut omnes iam ap-
punita doctrina catholica, intelligant quoque que illi
hereses caueri vitariq; debeant.

Canones de sacra eucharistia

canon. 1.us

Si quis negauerit in sanctissimo eucharistie sacra conti-
neri uere, realiter, et substantialiter corpus et sangui-
nem una cum anima et diuinitate D. N. Iesu Christi, ac pro-
inde totum Christum, sed dixerit trimodo esse in eo ut
in signa uel figura, aut uirtute, Anathemasit.

can. 2.us

Si quis dixerit in sacro sancto eucharistie sacra reman-
ere substantiam panis et uini una cum corpore et
sanguine domini nostri Iesu Christi, negaueritq; mirabilem
illam et singularem conuersionem totius substantie
panis in corpus, et totius substantie uini in sangui-
nem manentibus dumtaxat speciebus panis et uini
quam quidem conuersionem catholica ecclesia aptissime
panis substantiam tonem appellat, Anathemasit.

can. 3.us

Si quis negauerit in uenerabili sacra eucharistie sub
unaquaque specie, et sub singulis eiusque speciei parti-
bus separatione facta totum Christum contineri, Ana-
themasit.

can. 4.us

Si quis dixerit peracta consecratione in admirabili
eucharistie sacra non esse corpus et sanguinem domini
nostri Iesu Christi, sed tamen in usu dum sumitur, non aut
ante uel post, et in hostiis, seu particulis consecra-
tis, que post communionem reseruantur, uel supponunt
non remanere uerum corpus domini. Anathemasit.

can. 5.us

Si quis dixerit uel precipuum fructum sanctissime
esse eucharistie esse remissionem peccatorum uel ex
ea non alios effectus provenire, Anathemasit.

can. 6.us

Si quis dixerit in sacro eucharistie sacra Christum
unigenitum unius dei filium non esse cultu sacræ etiam
externo adorandum, atq; ideo nec festiua peculiariori
celebratione

celebrata veneranda, itaq; in processibus, secundu
laudabilem et vniuersali Ecclesie sancto ritum et consue
tudinem, solemniter circumgestandum, uel non pu
blice ut adoretur populo proponendum, et eius ad
radores esse idolatras, Anathema sit?

can. 7. ^{us} Si quis dixerit non licere sacram eucharistiam in sa
crario reservari, sed statim post consecrationem assa
tibus necesse distribuendam, aut no licere ut illa
ad infirmos honorifice deferatur, Anathema sit?

can. 8. ^{us} Si quis dixerit christum in eucharistia exhibitum spi
ritualiter solum manducari et non etiam sacra
mentaliter, Anathema sit?

can. 9. ^{us} Si quis negauerit oes et singulos christi fideles utriusq;
sexus cum ad annos discretionis puenerint teneri
singulis annis saltem in paschate ad comunican
dam iuxta preceptum sancte matris Ecclesie, Ana
themasit?

can. 10. ^{us} Si quis dixerit non licere sacerdoti celebranti seipsum
comunicare, Anathema sit?

can. 11. ^{us} Si quis dixerit solam fidem esse sufficientem pre
parationem ad sumenda sanctissime eucharistie
sacra^{mentum}, Anathemasit. Et ne tantum sacramen
tum indigne atq; ideo in morte et condemnatione
sumatur statuit atq; declarat ipsa sancta sy
nodus illis quos conscientia peccati mortalis grauat
q; tamcumq; etiam se contentos existiment, habita
copia confessionis necesse premitendam esse confessione
sacramentalem. Si quis aut contrarium docere,
predicare, uel pertinaciter asserere, seu et publice
disputando defendere presumpserit eo ipso exco
municatus existat?

DECRETUM super reformatione publicatum
in Sessione habita X. die Octobris . 1551.

Eadem sancta Tridentina synodus, presidentibus
in ea eisdem sancte sedis apostolice legato et munitis,
Intendens nonnulla statuere que ad iuris dictionem perti-
nent episcopis, ut iuxta proxime Sessionis decretum illi
in commissis sibi ecclesiis eo libentius resideant, quo fa-
cilis et comodius sibi subiectos regere, et in uite ac mo-
honestate continere potuerint, illud primum eos admo-
nens, ut se pastores non puros esse meminerint, atque
ita preesse sibi subditis oportere ut non in eis dominentur
Sed illos tanquam filios et fratres diligant, et laborent
ut hortando et monendo ab illicitis deterreant, ne ubi
deliquerint debitis eos penis coercere cogantur, quos si
Siquid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa
apostoli est ab eis seruanda preceptio, ut illos arguant
obsecrent, increpent in omni bonitate et patientia,
cum sepe plus erga corrigendos agat benignitas quam au-
teritas, plus exortatio quam comminatio, plus charitas quam po-
estas, sin aut ob delicti gravitatem uirga opus fuerit,
tunc cum mansuetudine rigore, cum misericordiam iudicium, cum
semitate seueritas adhibenda est, ut sine asperitate dis-
ciplina populis salutaris, ac necessaria conseruetur, et
qui correcti fuerint emendentur, aut si resipiscere nolu-
erint ceteri salubri in eos aduersus exemplum au-
tiss deterreantur, cum sit diligentis et paterfamilias pastoris
offitium morbis ouium lenia primum adhibere reme-
dia, post ubi morbi gravitas ita postulet, ad acriora et
graviora remedia descendere, sin aut nece eadem
proficiant illis summoventis ceteras, oves a contagionis
periculo liberare. Cum igitur rei criminum plerumque
ad evitandas penas et episcopis subterfugienda iudicia,
querelas, et grauamina simulent, et appellacionis dis-
ficiam iudicis procesum impediunt, ne remedio ad
inocentie presidium instituto, ad iniquitatis desensionem
abutantur utique huiusmodi eorum calliditati et tergi-
uersationi occurratur, ita statuit et decreuit.

primus Canon. In causis uisitationis et correctionis, siue habitatus
et inhabilitatis nec non criminalibus ab episcopo seu illius
in spiritualibus uicario generali ante definitiuam
sententiam ab interloutoria uel a lio quacumque gra-
uamine non appelletur, neque episcopus seu uicarius appella-
tionis huiusmodi

tionis huiusmodi Tangi frivole defferre teneatur, sed
ea sua quacunq; insubitione ab appellacionis iudice
emanata necnon omni s'culo et consuetudine et immemo-
rabili contraria non obstante ad ultimum valeat pro-
cedere, nisi gravame huiusmodi per diffinitivam
sententiam reparari vel ab ipsa diffinitiva appellari
non possit, quibus casibus sacrorum antiquorum canonum
statuta allibata persistant.

Secundus ca.

A Sententia Epi vel eius in spiritualibus via in gene-
ralis in criminalibus appellacionis causa, ubi appella-
tionis locus fuerit, si a iudice auctoritate in parte
de eam committit contigerit, in reposita non seu ibidem
in spiritualibus curatio graui, aut si illa aliquatenus
usa suspensus fuerit, vel ultra duas legales distan-
tias, seu ab ipso appellatum fuerit, cum ex vicariis
epis, seu illorum vicariis, non aut in inferioribus iudiciis committatur.

Tertius can.

Reus ab episcopo aut eius vicario in spiritualibus graui in
criminali causa appellatus, coram iudice ad quem appe-
llatur acta primae instancie omnino producat, et iudex
nisi illis iuris aditus absolutio nem minime procedat.
is aut a quo appellatum fuerit intra triginta dies
acta ipsa postulanti gratis exhibeat, alioquin absque illis
causa appellacionis huiusmodi, prout iustitia sua se-
vit, ter minuetur. Cum vero tam gratia nonnullis
delicta ab ecclesiasticis commissa personis, utrobique atro-
citate ex sacris ordinibus deponende et curie mittra-
dende seculari, in quo secundum sacros canones
certus episcopi numerus requiruntur, quos sedes ad
bona diffinitio esset debita iuris executio differretur
si quidem aut conuenire possent eorum residentia inter-
mitteretur, propterea statuit et decreuit.

Quartus can.

Episcopo, seu illius vicario in spiritualibus graui
contra clericum in sacris et presbiteratus ordinibus
constitutum, et ad illius condemnationem, necnon verba
com depositionem, et per se ipsum et ad actualem
atq; solenne degradationem ab ipsius ordinibus, et
gradibus ecclesiasticis in casibus in quibus aliorum episcoporum pre-
sentia in numero a canonibus deferente requiritur
et absque illis procedere liceat, adhibitis tamen in
hoc sibi assistentibus totidem ab actibus usque mitre et bac-
culi ex privilegio apposto s'lico habentibus, si quibus
te aut diocesi reperiri, et commode inter esse possint.

alioquin alijs personis in ecclesiastica dignitate consti-
tutis que etate graues ac lxxis scientia comedabi-
les existant, et qm per falsas causas, que tñ satis
probabiles uidentur, interdum acciderit nonnulli ut
eius modi gr̃as extorqueant per quas pene illi
ep̃os iuxta seuevitatem inflige, aut remitti tur
omnino, aut mittuntur, cum nō uere duntaxat secedam
mendatum, quod tantopere deo displicet, non mo-
do ipsum in punitum sit, uerum atrocius et delicti
si ueniam impeteret mentienti, idcirco ut sequitur
statuit et decreuit

Quintus can. Ep̃us apud eadem suam residentem de subreptione
et obreptione gr̃e que super absolute alius
publici criminis uel delicti a quo ipse inquirere co-
perat, aut remissione pene ad qua criminosos
peccum edem natus fuerit falsis precibus impe-
tratus per seipsum tanq̃ sedis apostolice delega-
tus, et sumarie agnoscat ipsam gratiam postq̃
per falsi narratione, aut ueritatis remissionem
obtinere esse legitime constituta. nō admittat
uero sub alio ep̃o tametsi iure correcti fuerint,
magno per eum cum odisse ut tanq̃ in iuria affecti
sint, falsas adu criminis obicitate solent, ut quo
quo pacto possint ei mole suam exhibent, cuius
uerationis timor plerumq̃ illum ad inquirēda
et p̃ueniēda dōt, delecta se gnuere redit, idcirco
ne p̃is magno suo et debetate in cōmodo gr̃e sibi
credidit relinqueret, ac nō sine ep̃ales dignita-
tis diminutione uagari cogat, ita statuit et decreuit?

Sextus can. Ep̃us nisi ob causā ex qua deponēdy siue priuādy
ueniret, et si ex officio, aut per inquisitione, seu
demonstratione, uel accusationem, siue alio quo
uis modo procedatur ut pronaliter cōpareat
nequaq̃ citetur uel moneatur?

Septimus can. Testes in causa criminali ad informationē uel in-
dicia, seu alius in causa principali contra quā
nisi testes et bonę condōtionis, existimatio-
nis et fame fuerint nō uocantur, et si diuitem ei-
tate aut cupiditate aliquo deposuerint grauibz p̃nis
multentur?

Octauus can. Cause ep̃os cum proximis obiecti qualitate cō-
parere ad beatū coram pontifice maximo refer-
tur ac per ipsum Ter mine tur

Decretum

DECRETUM prorogationis definitionis quatuor
Articulorū decreti de Sacra eucharistia, et salu-
dandi protestantibus dandi, publicatum in sessione
xi. die octobris. 1551.

Eadem Sancta Synodus errores omnes qui sup hoc
sanctissimo sacra^o repulularunt tanq̄ uep̄res ex agro
dnico euellere, ac diuinū fidelium salutē prospicere cu-
piens, quotidianis precibus deo omni potēti pie obla-
tis, in ter alios ad hoc sacra^o pertinentes articulos
diligentissima ueritatis catholice inquisitione trac-
tatos plurimis accuratissimisq; proter, grauitate
disputationibus habitis, cognitis quoq; protestanti-
mōrū theologorū sententijs, hos et tradēbat. An nece-
sarium sit ad salutē, et diuino iure p̄ceptum, ut sin-
guli chr̄i fideles sub utraq; specie ipsū venerabile sa-
cra^o accipiant, et nūm minus statuat qui subalte-
ra, q̄ qui sub utraq; comunicat, et an errauerit Sancta
mater, laicos et non celebrantes sacerdotes sub panis spe-
cie decimtaxat comunicando, et an paruuli et comu-
nicandi sint, sed qm̄ ex nobilissima germanie pro-
uincia n̄ qui se protestantes nominant super ipsis arti-
culis anteq̄ definitur audiri a sancta Synodo cupiūt,
et eam ob causā fidem publicam ab illa postulauerunt,
ut ipsis tuto huc uenire et in hac urbe cōmorari, ac libe-
re coram synodo dicere atq; proponere que senserint
et postea cum libuerit recedere liceat. Sancta ipsa
Synodus licet magno desiderio eorū aduētum multo
antea mēses expectauerit, tūc pia tūc que in ge-
nitis est et pat̄ tūc, suō iore id desideratis ac libentis
ut in ijs qui diuino iore consentur nulla sint sc̄his-
mata, sed que ad modum eundem ormos decem et
redemptorē agroscent, ita idē dicent, idē ce-
dant, idē sapiant, cō fidens dei om̄ia et sperans fi-
re ut illi in sanctissima et salutarē unius fidei,
spei, et charitatisq; concordiam redigantur, libenter
eis in hac remorē gerens securitatem et fidem, ut
petierunt, publicam, quam saluam cōductā appe-
tant quod ad se p̄tinet eius qui infra scriptis erit
tenoris dedit atq; concessit, et eorū causa definitio-
nē illorū articulorū ad secundam sessionem distulit
quam, ut illi cōmode ei interesse possint, in diem fes-
tum conuersionis diuī pauli, qui erit vigesima
quinta die mēsis Januarij anni sequētis, indicit.
Vidē q̄ preterea statuit ut in eadem sessione de sa-
cristico missa, agatur, propter magnam utriusq;
rei conexione, interea sessione proxima de penie

actia

Sequentem

Et extreme unctionis Sacra^{ta} tractandum, Nam die
die festo dñe catharine virginis et martiris, que erit
vigesima quinta nobembris habendam esse decrevit.
Simulq; ut in utraq; materia reformationis prose
quatur.

Salvus conductus.

Sacrosancta generalis Tridentina synodus in spū
sancto legitime congregata, presidentibus in ea
eis dem Sancte apostolice sedis legato et nuncijs.
omnibus et singulis siue ecclesiasticis siue secula
ribz, prorsus universisq; germanie cultusq; cuiusq; gradus
status, conditionis, et calitatis sint, que ad occu
merium hoc et generale concilium accedere voluerint
ut de his rebus que in ipsa synodo tractari debent
omni libertate conferre, proponere, et tractare, ac
ad ipsum oecumenicum concilium libere et tuto ve
nire et incommutare et commorari, ac articulos quot illis
videbitur tam scripto q; verbo offerre, proponere,
et eorum prius siue ipsi qui ab ipsa sancta synodo
delicti fuerint offerri, et absq; ullis convitijs et con
tumelijs disputare, nec non q;do illis placuerit
recedere possint, et valeant publicā fidem, exple
nam securitatem, quam saluum conductum appellat
cum omnibus et singulis clausulis, et decretis necessa
rijs et opportunis, et si specialiter et non per verba
generalia exprimi deberent, que pro expressis
habere voluit q;stum ad ipsam sanctam synodu
spectat concedit. Placuit preterea sancte syno
do ut si pro maiori libertate ac securitate eos
certos, tam pro commissis q; pro committendis per
eos delictis, iudices eis deputari cupiant, ipsos
sibi benevolos nominent, etiam si delicta ipsa
q;stum cuiq; enormia ac heresia sapientia fue
rint.

Mandatum

Mandatum Marguonis brandeburgensis ab ora-
toribus suis exhibitum in sessione concilij Tridentini
habita .xi. octobris .1551.

Nos Ioachimus, dei gratia Marguio brandeburgensis
Sacri Rom. imperij archicamerarius et elector, se-
nitie pomeranie casubioz, et Estaloz, necnon ros-
ne, silesie dux, burguuiq, norimberge et princeps
rupe, fatemur et notum facimus cunctis honorandi-
simis dnis et amicis nris cuiuscumq, status et conditio-
nis sint, q, cum Sacra cesarea maiestas dnis nris de
clementissimis nobis significauit quomodo Sanctissi-
mo in xpo pte ad dnis dnis iulius tertius, diuina fa-
uente clementia, Sacro Sancto Rom. et uniuersalis
ecllesie Summus pontifex dnis nris gratio Basiliensium con-
cilium generale Tridentini uelendi maius preteritis
continuandum in Italia set, patere turq, omni patie-
tia et charitate quo tandem in nra germania iam
duchum octa multis annis alita controuersia reli-
gionis hac uia legitima componatur, beataq, pax
ecllesie dei et queq, germanie restitatur, promo-
turum sue maiestati promississe, Suam maiestatem
nos ut huic oecumenico concilio cum alijs prin-
cipalibus uiris et statibus christianitatis personaliter
uel saltem delegitime impedi retineret per nros in-
timos consiliarios et uiros bonos pacis publice tran-
quillitatisq, sollicitos interessem, clementer et gratio-
se ad monuerit requisieritq, nobis q, ab incun-
tis regi nris etate nihil magis studio curaque pro-
curaret, nrisq, magis a deo opti. max. optemq, cu-
pimusq, q, ut sanctissimum nome eius glorificetur
et unanimitis catholica et orthodoxa religio in nra ger-
mania restitatur, ecllesieq, dei ab oibus malis et
uersis dogmatibz repurgetur, et statum publicam
moribz reformetur. Nos tam varijs et legitime ex-
causis, aduersaq, corporis ualitudine, et quominus
personaliter interesse possimus impedia. **ut** quod
propterea intimum et dilectum nobis consiliarium
nobilem et doctum uirum christophorum de Strasem
suis utriusq, doctorum, et uniuersitatis nre sear-
cosordiam ad uiam ordinariam, Secretarium
q, nrum Ioane Hofmannum, cum pleno mandato et
potestate in hoc oecumenico Tridentino concilio
no noie comparerit, oiaq, probocordanda et res-
tituenda unanimitis catholica et orthodoxa religione
et pro statu publico repurgando reparandoq, com-

ponendis quoque controversiis et disceptis inter reges
capita munita et populos christianos, bonisq; moribus
instituentis, quatenus de more, iure, et consuetu-
dine licet tractandi agendiq; cetera omnia que decern-
ere et nos pronaliter agere debuerimus possimusq;
allegabimus constituimusq; prout his literis nostris
eos constituimus et ordinamus. Rogantes omnes
et singulos honora dissimos dominos et amicos nostros
ut predictis nostris consilariis intimis et secretariis
dilecto plena fidei, et eosdem sibi commendatos
habere velint. Promittimusq; omnia que egerint, magis
noie promissent constitueruntq; et rata et firmis-
sima nos semper habituros, et si generaliori et
ampliori mandato dediti nostri deputati opus habe-
bunt, hoc ipsum eis suis propria manu nostra, et
sigillo apenso roboratis concedimus damusq;
cum libere et omni quo possimus meliori modo,
iure, et via. Datis. Colonie ad Sueviam qui-
madecim die aug. Anno salutis 1551.

allegabimus

Joachimus Hector
Manu propria

Oratio habita ab oratore electoris Brandenburgensis in presentatione sui mandati in Sessione celebrata .ii. octobris .1551.

R^{me} et illme cardinalis Sanctissimi dⁿⁱ n^{ri} Julij de suri-
 na providentia pape tertii, legat^e. R^{me} et illme card^{is}
 nalis et princeps Tridentine. R^{mi} presides, R^{mi} et ill^{mi}
 principes electores, clarissimi oratores, piissimi patres,
 Sacra Sancta Synodus, dⁿⁱ observanda^{di}ssimi et observandi.
 Quemadmodum magna et incedibilis procul dubio
 letitia in oram p^{ro}p^{ri}os aⁿⁱos se effundere debuit q^{uod} post tur-
 bulentissimas tempestates quibus tot annos misere
 tactata est christiana religio tam inopinata spes h^{ab}e^{re} fran-
 quilitatis affulserit, ut nempe respub. fidei q^{ue} christiane
 pristinu^m deus, auctoritas, maiestasq^{ue} hac scilicet via
 legitima per oecumenicum concilium restitueretur, ita et
 ill^{mo} princip^e et d^{no} d^{no} Joachimo marquoni brande-
 burgensi sacri Ro. imperij archicamerario, et prin-
 cipi electori, stetin^e, pomeranie, casubro^e, et caloge-
 necro crosne, silesie duci, burgravi^o, norimbergie et
 rugie principⁱ etc. d^{no} meo gratioso, nihil roandis
 optatiusq^{ue} evenire potuit q^{uod} q^{uod} nec religionis christiane,
 quassam totq^{ue} procellar^{um} insul^{is} lacerata^m navem ex
 imminenti naufragio in tutum tandem portum (vobis
 fidelissimis navelis) nunc^{suo} maximo tempore perdu-
 ci videret, igitur suar^{um} quoq^{ue} partium esse, et ad prin-
 cipem christianum pertinere existimavit scriptum in se
 esset daret operam ut omni^{um} saluti deiq^{ue} et religionis,
 pretioso eius sanguine aserte necessaria ha^{ec} res ad op-
 tatum tandem finem deducatur. Cum ergo optimus
 sacratissim^{us} et invictissim^{us} princeps et d^{ns} d^{ns} Caro-
 lus quintus, divina favente clementia Romanor^{um} im-
 perator semper augustus d^{ns} n^{ri} omn^{ium} clementissim^{us},
 ill^{mo} d^{no} meo d^{no} Joachimo marquoni brandebur-
 gensi et principⁱ electori significasset, quomodo sanc-
 tissimus d^{ns} n^{ri} Julius tertius divina providentia
 sacrosante Rom. et universalis ecclesie summus so-
 l^{us} rex, sacrum hoc oecumenicum concilium triden-
 tinum, iam olim a felix recordationis paulo .iij.
 ceptum, primis calendis maii^{is} preteritis tridenti^{co}
 firmata^m instituisset, suar^{um} maiestas ill^{mi} prin-
 cipem electore brandeburgense, ut huic oecumenco
 concilio cum ceteris principib^{us}, viris, et stabus chris-
 tianitatis personaliter, vel saltem si legitime prin-
 cipaliter per suos consiliarios et oratores interesse
 et sacra synodum pro virib^{us} promoveret, fovet, tuer^{et},
 non gravaretur, admoⁿisset, requisivissetq^{ue}.

Nihil equidem illi princeps Elector maluisset, nihil
antiquius, nihilque se dignius putavit, quam hoc pio et christia-
no officio, piissimis cesaree maiestatis votis obsequi, et
presens concilio interesse. Impeditur tamen cum aduer-
sa corporis valetudine, tum ob turbulentiissimum
presentem rerum, maxime istarum partium statum,
quominus hoc ipsum per se prestatum possit. Nihil do-
minus ut deuotissimum animum suum propensaque
suntatem erga hanc sacrosanctam ecclesiam in carnis
nodum testaretur, me cum collega meo huic delegavit
Iussitque in prius sanctam Synodum suo nomine obse-
quiosum et reuerenter saluere. Quis est illi
mibi uestris sua obsequia et seruitia deferre, rogareque
ut sancta Synodus suam illi maiestatem
cusata habere dignetur, neque uero dubitare debet
sancta Synodus me cum collega omnia que pro con-
seruanda, ampliandaque sacri conatus auctoritate
progressumque et incrementum sacrosanctae religionis
religionis, pacis, tranquillitatisque publice prouide-
re debentur diligentem prouidendum facturum, pro-
mo tuumque, principem electorem illum omnia que sacro
synodo placitura sunt sancte et sincere, ut
principem christianum et obediens filium ecclesie
catholicę decet, obseruaturam defensuramque, ut hoc
omnia ex authentico et legitimo eius mandato sacra
Synodus sperare potest. Reliquum est ut illum
principem electorem, meque cum collega Quis est
illius maiestatis uestris commendem. Dixi.

Responsio sanctę synodi ad orationem electoris
brandenburgensis in presentatione mandati,
facta in sessione habita. xi. octobris. 1551.

¶ Dicitur non potest ornatiissimi uiri quanta letitiam huic
sanctę synodo uester aduentus attulerit, quantaque
animi uoluptate audiuerit ea que a uobis relata
sunt, de proposito illius principis uiri, et quod ipsam
synodum, a quo presertim de finali et humili sub-
missione, et de proposito acceptandi et obseruandi
ea que a sancta synodo decorum continget, sperat
in dei bonitate futuram ecclesię uestrę princi-
ps sicuti ea uerbo a uobis exponi uoluit, ita facto
et opere comprobabit, quare personam uestram uener-
abile et amanter amplectitur, et mandatum per
uor exhibetum que tam de iure debet admittit.

sanctę synodi

Sacrosanctae Tridentinae Synodi, ad scripta obtrahissimi
francoꝝ regis, responsio.

Cum ex proxima sessione maximam hec sancta syno-
 dus letitiam uoluptatemq; cepisset, non solum propter auc-
 tam patulum frequentiam, aduentu amplissimoz
 germanie presulum, et eoz principum ac sacri Rom.
 imperij electoz, ueram et quod ayūssima imperatore
 et ungarie ac bohemię regnis à serenissimo romanoꝝ
 rege legati uiri ornatissimi cum suis ac mandatis ue-
 nerant, que fuerunt in e ipsa sessione recitata, ac
 per eodem dies ex his duoz clarissimo prequam busita-
 mie et polonie cognitum fuerat, illos quoq; in illis
 reges in aco habere legatos suos ad sacrosanctam
 hanc Synodum mittere, omnes tunc pres colau-
 dato imperatoꝝ et illoꝝ regum affecto, atq; erga sac-
 rambanc Synodum reuerentia, cum meritis deo
 grās egerunt, q; post tam diuturnas tenebras maxi-
 ma subito lux christianę reipub. fulsisset, tum mini-
 me dubitauerant quin rex christianissimus ga-
 llic pro sua et maioroz suoz dignitate, suos ipsosq; le-
 gatos epozq; missos et insigne quoddam fiduciam
 ligionis et pacis, atq; unitatis ecclesie esse declaratur.
 Namq; cum ab alijs gentib; notum sit q; egregia francoꝝ
 regum merita in reimp. christiana existant extiterint
 eumq; hunc regem putandam sit, nec pietate erga
 deum nec studia fidei otiosore, neq; adeo magni-
 tudine animi quoq; illorū esse inferiorum, quis non
 existimavit fir mium presidium sancte hanc syno-
 do et catholice ecclesie meritis virtute et auctorita-
 te esse constitutum, uerum cum ipsius meritis in
 cōsesum patuum prodisset, et litera ab eo abate
 una cum scriptura quadam illis ad sancta recita-
 ta fuissent, magno moe Synodus dolore et sollici-
 tudine affecta est, q; q. n. modeste admodum scrip-
 orant, nec paruum reuerentiam, qua ille rex hanc
 sacrum concūctum prosequitur significatione ha-
 bebant, tamen inde difficultate uideri obijci unde
 auxilium expectabatur, quis non et uolentē te
 admiraretur et magno pōte doleret? sed et signis
 ter quasdam causas opī manes q; in cōmodas regis
 animam offensam et exaltatum esse apertis-
 sime propterea in sancta hec Synodo spem de illo
 prestam sibi abijciendam pateuit, optimoz, n.

consilioꝝ sibi et rectissime uoluntatis consuã proter sem-
quam in deo dipotenti sacrorũ concilioꝝ auctoritate et
preſide habet maxima in ipsum regem cõſedit re pro
sua prudentia melius secum profensa habetur am
esse cõm offitij ac dignitatis sue rationem, tum cõ-
muni ecclesie utilitati, atq; adeo salutis, nec plus
apud eum auctoritatis et ponderis habiturũ esse mi-
nus recta fortasse quorũdam consilia, quam sancte
œconomice, illiusq; amarissime Synodi habitationes
atq; monita, quam quidem libenter audire, et eius
auctoritate moueri chriamissimè rex debet, memora-
tus quod dñs dixit qui uos audit me audit, ac pri-
mũ illa quam rex nõ retinuit oibus omittenda susci-
pitur, siq; sunt qui ab hoc sacro concilio existimẽt
non cõmuni ecclesie utilitati, sed priuatis aliquorũ cõ-
modis et rationibus in seruiari. Etenim quibus de rebo
agendum sit discrete scriptum atq; definitum est, si-
cut fr̃s dnoꝝ summoꝝ pontificũ, quorũ alteris cõ-
cilio huc a paulo tertio felix reor datoms huius
predecessore in dictum est, alteris ab hoc ipso pontifi-
ce max̃ in eandem hanc urbem restitutam, Res
aut̃ hęc sunt, extirpatio heresum, reformatio morũ, pax
ecclesie, que tandem hanc reẽ non cum totie ecclesie
utilis, ac potius necessaria est, Tum ab õiũ pijs
et uere chriamissimè principib; experenda et sacris
studijs aduicanda, hereses iam pridem congelatasq;
nõ per germaniam modo (unde ortũ sunt) sed
per reliquas et fere proyintas dõs, nõ sine miserabi-
li aiaz̃ treritu atq; strage, et maxima diuini cultus
diminutione peragantur, corroboratur capessit, et
in dies latius serpit non absq; nouarũ repub. periculo
qui tanto malo obuiam ire ac mederi cupiunt in
proprio cuiusq; cõmodo, ac nõ dei opt. max̃ honori
Et dicitur in calamitati in seruire putã di sunt.
Vetus illa et sancta maiorũ nõꝝ disciplina iam
p̃sãdem negligitur, papalorũ mores deprauati ma-
iore in modum atq; corrupti sunt, qui ecclesiasti-
cam disciplinã testuere, qui mores reformatos,
qui populos ad reãdiorẽ uiuendi rationem benoua-
re conãtur primatim in principũ auiam consuetum
volunt. Postremo ob principum discordias, quis
nescit quantas respab. chriana calamitates ex-
perat quib; hoc propositum est cum dei honori
aiazq; salutis.

Animarumque salutem prospexerint, et disciplina populi
 ac sacerdotum severioribus legibus astrinxerint, tum
 externae quoque ecclesiae paci consulere, et ad componendas
 regum controversias auctoritate sua interponere
 utrum in videntur utriusque obsequii et gratifica-
 ti cupere, an cum principibus omnibus tum eorumque
 regnisque prospicere, non cadit profecto in hanc
 sanctam synodum haec suspitio, aliena est atque
 abominanda ab eius fide, gravitate, constantia,
 nisi forte prouidendum est, prorsus in ea reges
 tam longe a sedibus et ecclesiis suis, tanto suo et saepe
 rege incommodo in hanc urbem transiisse, quo a cum-
 piam principi fidei et religionem et animas suas
 adiacent, isti uero pro loco promerere, pro minis-
 terio ad quod a deo vocati sunt, principi principum
 christi primum, deinde sanctissime illius ecclesiae deser-
 uire, nec precipuum alia suscipere modum spectant.
 Sed commune christiani populi utilitatem, et salutem intuen-
 tur, quod quidem cum principum ipsam indicare
 tam potuit, tamen rege existens (deo iubente) aptius
 declarabit, quam ob eam mouere christiani summum regem
 suspitio haec minime debet, quo minus Sinat episcopus
 regis sui hanc uenire, neque cum huius sacro conue-
 niat in his suis tribuat, cumque honorifice se per
 appellat, de eorumque modi quidquam debet suscipere.
 Quod uero ad eam controversiam attinet, quae
 propter urbem pacem exorta est, non dubitabit haec
 sancta Synodus, quae pont. max., totiusque facti et
 rationis sui ratione relictis, ipsis quidem partibus
 et nihil esse potest optatum, quod utresque ad pacem et
 concordiam deducatur, utraque autem partes se se
 habet, nihil priuatum illud negotium, ad hoc quod
 publicum est pertinet, neque ob eam controversiam
 christiani summo regi recusandam esset haec synodus
 quominus huc Sinat regni sui episcopus accedere, plu-
 ris. n. atansio et octo do. rege ym uersa ecclesia
 facienda est, quae vna ab eo infidem. Et is alienus, ac
 alienus, ac subditus, si pendia eiusque receptas, Neque
 christiani summo regem decet ob priuatum offensa-
 nem, officium erga commune suum deserere, et
 rem christiane reipublicae maxime salutari non adiuu-
 re, nam quod accessus illis esse huc parum tutus
 videtur propter bellicos uidelicet motus, hac exca-
 satione

Satione minima uti licet ep̄is, qui nec bello domi-
detinerentur, et in locum quem tum occupatum, et tunc
tumultu vacuum ad concilium vocantur, et tanto
itinere illas premere possint, ut enim fortasse metu,
unde ne si forte aliqua de re adun fuerit, que illis mi-
nus probetur, parum illis libere quod senserint li-
ceat dicere, quod nequaquam illis verendum est, nonne
regius nuntius sum legas a rege a traheret, illas
quidem non minus huic sancte Synodo vacandas, in
patrum consensum admissas est? Et cum libere quid
quid illi videretur diceret, attente et patienter audi-
tus est? an vero privato honori tantum liberta-
te premissum fuit, ep̄is illo honore illa dignitate predi-
tis minus libere proferte quod senserint in hoc fra-
tuum suorum cetera licet? illis vero et libere loque-
di potestas erit, et si venerint omni honore et
iudicio cum sua tum regis causa ab oib; prebgeri-
entur, si autem muneri atq; officio suo defue-
rint (quod credere difficile est) nequaquam propter
coram sententiam generale hoc occursum cum
condonatum esse desinet quod more exemplum aliorum
generalium conciliorum indiditum, et in sp̄a sancto
iure et legitime congregatum est, et tractandum
iustis de causis restitutum, ubi ex q̄ plurimis pro-
vinciis ep̄os ad ventu atq; concursu quotidie se-
requerentibus, nec eius acta atq; decreta sancte
apostolica et universalis ecclesie minus auctoritate
intendantur, unus est n. et eus, una eius sponsa,
unum corpus, catholica videlicet ecclesia, que ut
illa dñi n̄i tunica inconsutilis fuit, ita illa ipsa
singularis est, atq; unita. quod vero Testatur Rex
atq; denuntiat se sine ^{esse} fuerit ad eadem reme-
diorum descensurum, quibus maiores sui aliquando usi
fuerunt, adduci non potest. hec sancta Synodus
ut cum ita sentire arbitretur, aut omnino plus ma-
di quidpiam unquam esse facturum, Etenim quid tam
alienum esset a christianissimo rege, q̄ ea instituta
que significat renovare, que gratissimis de cau-
sis fuerunt non sine maximo Francorum regum co-
modo abrogata tam pridem atq; subverta, que
porro tanta eius modi capiendi consilij nec-
essitas unquam poterit existere? nonne quod cuius sub-
re in eo modo dum satius fuerit, q̄ tanta nobilissi-
mo illi regno labem aspergere. Tanto scandalo
deum oī potentem

Deum omnium potentem et deo sicut catholicam offendere, quod vero
 ab eorum prudentia christiani spiritus regis esset, praeter offe-
 sione dei atque ecclesiae, praeter deus salutis eterne pericu-
 lum omnibus seipsum commodis, bene futurisque privare, tam
 a sede apostolica antea concessis, tam ab hoc ipso ponti-
 max tribuitis, utcumque haec Sacra Synodus minime ti-
 met ne rex nisi turbulenta consilia, itaque mutile
 unquam capiat, nec plus dolore indolent, quod obtempe-
 ret rationi, itaque ab eo potius expectat, ut quaerat, ut
 dei honori, ecclesiae tranquillitati, atque salutis consu-
 lar, atque prosperitatis, quibus quidem rebus in seculum et
 easque vita ipsa potiores habere deus debent, Inprimis tri-
 guli a deo constituti sunt reges atque principes, ut quavis
 tiori honoris ac dignitatis gradu locati sunt, hoc in
 illum existant gratiores, Tantum et tam opulentum
 regnum, permanere rex adeptus, Tantis praeterea be-
 neficiis affectus, non speram dabit, non permitetur, ut
 quod gratissimum meum esse videatur, nec cum duxissimam
 me ubi domi meae sponse et sanctissime matrem cum
 parentis ecclesiae diuturne miserie, calamitatesque
 molestantur. Tam quidem vexatur, secundum la-
 ceratur, crescit malum, et vehemens ingra-
 vescit. Nulla res amplius dilatione ac moram me-
 re ipsam patitur, cum tandem aliquando Sacra haec Syno-
 dus a spiritu sancto excitata, ad eius salutem incu-
 bere coepit, christianissimum Francorum rex Henricus tam-
 propter salutarium consiliorum expertus esse sustinebit,
 non spem et fidem suam in gloria dei dexterae pro-
 videret, non subsidendum eius ruyms manu admoventur?
 necesse quam alicuius occasione expectabit, cum ille
 per se tuus ecclesiae abversarius atque hostis aliud
 minime ipse tempus expectat, sed eamqueagnare
 vexare, et lacere non desinat, abijt ut ille rex in-
 tangraui et tam necesse tempore desit ecclesiae, abijt
 ut tanta quo tidie fieri atque tactura negligat,
 pro sua haec quidem episcoporum auctoritate, pro periculum mu-
 nus est unitatem ecclesiae tueri, et saltem diu pro
 piceo, Sed ^{tamen} tamquam tamquam reges principesque fecerunt
 ut huiusmodi episcoporum concilio studio et auctoritate
 sua adessent, civitatem suamque episcopos non ne ad eos so-
 lam timerent, verum et haec tentur, legatos suos
 mitterent, pietate demum meos suam toti terrarum orbi

declarent, hoc idem facere clarissimum illum regem, et
huic sancte synodo amabilem principem oportet, si officio
ac munere suo satisfacere, si se dignam illo suo eximio pre-
bere cognoscere, si galliarum ecclesijs, que merito illi sunt
charissime, studet consulere, si demum patrum suorum cultu pie
memorie regem imitari, etenim is pro sua prestanti pie-
tate, et unitatis ecclesie studio in hac ipsa urbe ad
coeli um lectissimas regni sui ejus venire non modo non pro-
hibuit, verum etiam contra cum illis legatos ornatissimos
viros misit, et eo magis hoc facere debet, quia iam regni
illius epi a pontifice maximo per litteras, de restituta huic co-
cilio, circiores facti, et ut veniant, ipsa sciente et consentiente
rege, admomiti fuerunt. que cum ita sint, fratres illos suos
hec sancta synodus amantissime ac studiosissime hor-
tatur et rogat, ut ad ipsam, in cuius tam praevalentibus
adjuvantibus, omnia omni cunctatione, huic se conferant, quod
ipsorum ^{munus} sit, quod officium, quod tanta ecclesie necessi-
tas ab eis postulet ac potius flagitet, quid deo, quid ecclesie
suis, quid summo pontifici, quid universali synodo per-
stare debeant minime ignorent, ne recusent a pont. max
eocum, atque admomiti a fratribus suis, et in universali hac sy-
nodo ex petiti, ad res sanctissimas et salutares agendas,
ad instaurandam religionem, ad reformandos mores, ad
pacem et unionem ecclesie constituendam ad pacem, regem
vero christianissimum eadem sancta synodus per universa-
lem domini nostri ihesu christi testamentum, ut animi sui offensionem
nem ipse christo redemptorq. suo uellet dimittere, et ceteris
rebus omnibus, et ceteris reipub. commoda anteponeat, imite-
tur eos ipsos principes, quos propter huiusmodi mode-
ratione, ac magnitudine ai, et ob id simulatas inter-
dum pacis retinende causa, graues in pacem laudat
imitetur superiores fratres reges ac maiores suos, quos
ob ecclesiam non solum eorumq. exaerata, verum et
armis, et corpore ipsorum opposita defensione, magnis meri-
to laudibus extollit, meminero et proclari illius sui
agnominis qd ab illis acceptum propterea bene de xana
reipub. merendo, non minus qd regnum ipsum teneri et
conservare debet, in quo sit huius sancte synodi spei
optimi que speraret, et fidelissimis eius amantissimisq.
consilijs paruerit, maxima ab aliis omnibus hominibus
laudem, ac eternam a deo perennem moderatamq.
et pietatis sue consequatur. Deus, in cuius manu me-
tes et corda sunt, et inquam, regiam animam ad hec
consilia dirigat, que et regi gloriosa, et ecclesie
reipub. futura sunt salutaria.

R. mus

- R^m. D. Marcellus tituli Sancti marcelli presbiter
cardinalis cruentias legatus concilij alatece Romanus.
R. D. hugerius archiepiscopus sydoning. Rexanus. p. p^{ri}sidentis.
R. D. aloysius lippomarus episcopus veronen. venetq. 2. p^{ri}sidentis.
R. D. christophorus Madrucci tituli sancti nicolae sac^re
de. Ro. Sed. cardinalis et princeps Tridentinus.
R. D. sebastianus ab huystein Archiepiscopus magurting
princeps et Elector sacri Ro. imperij. Germanus.
R. D. ioanes comes ab isemburch archiepiscopus treueri.
sis princeps et Elector imperij. germanus.
Adolphus schauburg archiepiscopus coloniensis princeps
et Elector imperij germanus.

Oratores imperatoris.

- Hugo comes amornesfort et Rotensels. Germanus.
D. franciscus a toledo prior Reconvalesis hispanus.
guillelmus a pidaucia Archidiaconus campinie fladeg

Oratores regis Romanorum.

- R. D. Paulus de georgiannis episcopus Ra gabeiensis unq^{ue}.
R. D. ^{ferreus} naveca episcopus quicensis germanus.

Archiepiscopi.

- R. D. saluator Aliqu^{is} Archiepiscopus Teutanicus, Sardinus.
R. D. ludouicus chierogatus Archiepiscopus Antabaten. italus.
R. D. olauus magnus Archiepiscopus p^{ri}salensis gottus
R. D. petrus ab aragonia Archiepiscopus panormitanus siculus.
R. D. petrus guerrerus Archiepiscopus granaten. hispanus.
R. D. baltasar hierodia Archiepiscopus calceitanus hispanus.

Episcopi.

- R. D. Thomas campegius episcopus feltrensis, italus.
R. D. gaspar borgia episcopus segobriacensis, hispanus.
R. D. cariolanus martinus episcopus S. marci, neapolitanus.
R. D. ioanes baptista capegius episcopus maiorica. italus.
R. D. bernardus bonioannes episcopus comacinen. Romanus.
R. D. ioanes fonsicca episcopus castelli maris, hispanus.
R. D. ioanes salazar episcopus lancianen. hispanus.

R. D. Petrus vager ep's algerensis hispanus.
 R. D. Baltasar vauckang ep's mitlen. suffrag. magunth.
 nen. germanus.
 R. D. hieronimus de bononia ep's syracusanus, siculus.
 R. D. Ruardus paffus ep's vigorriensis. Anglus.
 R. D. iacobus iacomelus ep's belli astrensus, italus.
 R. D. cornelius de mustis ep's bitontinus, italus.
 R. D. franciscus manerigua ep's Accien sis, hispanus.
 R. D. franciscus amara ep's parensis hispanus.
 R. D. Erasmus Alinguech. ep's argentinen. germanus
 R. D. ioanes iouinus ep's constantinen. suffraganeus
 brechinonen. de maiorica, hispanus.
 R. D. iacobus naclantus ep's clodanensis, italus
 R. D. gregorius flacus ep's solonen. suffraganeus herbyolen.
 germanus.
 R. D. ioanes bernardus deor ep's calaguritanus hispanus.
 R. D. michael yuch ep's Elmensis. hispanus.
 R. D. michael a haxe ep's ercomus ceroden. segolus.
 R. D. octavius yreannus ep's monopolitanus siculus.
 R. D. Joanes fernã dor Vermis ep's legionen. hispanus.
 R. D. christophorus rolas ep's oucton. hispanus.
 R. D. ioanes de sancto emiliano ep's tuden. hispanus.
 R. D. Antonigodina ep's laoren. suffrag. barctri. hispanus.
 R. D. martinus arala ep's quadeciensis hispanus.
 R. D. petrus de Astena ep's Astoricensis hispanus.
 R. D. nicolaus prauleme ep's verdunen. litovingus.
 R. D. san^{ctus} salazar ep's salaminen. suffrag. maiori. hispanus.
 R. D. vicentius de Leone ep's bossensis, siculus.
 R. D. Egedius foscararius ep's mutinen. italus.

Abbat et gñales.

R. P. gerardus hameriaceth. abbas. s. bertini ordinis
 cisterciensis, germanus.
 R. P. marcus de bruxia abbas. s. vitalis de racena
 ordinis. s. benedicti. italus.
 R. P. Eusebius de parma abbas. s. marie genoy deo
 placen. eiusdem ordinis, italus.
 R. P. christophorus patauing gñalis ordinis. s. aug. italus.

christophorus

christophorus de Strassen iuris utriusq. doctor. germanus.
ioanes Hofmannus secretarius marchionis. germanus.

Doctores missi a Summo Pontifice.

iacobus Lainer ordinis congregationis iesu. hispanus.
Alfonso Salmeron eiusdem ordinis. hispanus.

missi ab imperatore.

petrus malucenda hispanus.

ioanes arze hispanus.

frater malchior cano ordinis predicatorum hispanus.

frater alfonso de castro ordinis minorum hispanus.

frater iohannes de ortega eiusdem ordinis. hispanus.

quarta sessio.

Doctrina de sacra ^{ti} penitentiâ et extreme
unctio^{is} publicata in sessione tri-
denti celebrata die vigesima quinta
novemb^{ris} anno. 1551.

Sacra sancta et g^{ra}alis Tridentina syno-
dus in Sp^u sancto legitime congregata
Præsidentibus in ea eisdem sanctæ ap^{osto}licæ
Sedis legato et nuntiis. Quamvis in
decreto de iustificati^one multus fuerit
de p^{ri}nc^{ip}ali sacra^{to} propter locorum cognatio-
nem nec^a quadam r^{ati}one, sermo inter-
positus, tanta nihilominus circa illud
m^{ul}ta hac etate diversor^{um} error^{um} est mul-
tudo, ut non parum publicæ utilita-
tis retulerit de eo exactiorem et pleni-
orem definitionem tradidisse, in qua
de monstratis et conuulsis & Sp^us sancti
presidio, vniuersis erroribus, catholi-
ca veritas perspicua et illustris fieret,
quam nunc sancta hæc synodus christi-
anis omnibus seruandam proponit. //

De nec^{te} et institutione sacra^{ti} p^{ri}nc^{ip}ali. cap. 1.

Sic in regnatis o^{mn}ibus gratitudo erga
Deum est, ut iustitiam, in b^{ea}t^{is} ip^{si}us
b^{en}eficio et gr^{ati}a susceptam, constanter tue-
rentur,

Tuere tunc, non fuisset opus aliud ab ipso
 huiusmodi sacramentum ad peccatorum remissio-
 nem esse institutum, quoniam autem deus diuus
 in misericordia cognouit fragmentum nostrum, illis
 et vite remedium contulit, qui sese potius
 in peccati seruitutem et demonis potestate
 tradiderunt, sacra^{rum} uero penitentiae, quo lapsi
 sunt post baptismum beneficium mortis
 Christi applicatur, fuit quidem penitentiam
 vestris hominibus qui se mortali aliquo peccato
 inquinasset, quo uis tunc ad gratiam et ius-
 titiam asequendam necesse, illis et qui bap-
 tismi sacramento abluisset, ut per uer-
 sitate abiecta et emendata, tanta dei
 offensione cum peccati odio et pio animi
 dolore detestarentur, unde propheta ait
 Convertimini et agite penitentiam ab omnibus
 iniquitatibus uestris, et non erit uobis in uini-
 nam iniquitas, Dominus enim dixit, nisi pe-
 nitentiam egeritis oes similiter peribitis.
 Et princeps apostolorum petrus peccatoribus bap-
 tismo initiandis penitentiam commendans, di-
 cebat, penitentiam agite et baptizetur unus-
 quisque uestrum. Porro nec ante aduentum
 Christi penitentia erat sacramentum, nec est
 post aduentum illius cuiquam ante bap-
 tismum.

29
Dñs aut sacra pñe tunc precipue instituit,
cum à mortuis excitatus insuflavit indis-
cipulos suos dicens, Accipite spm sanctu
quorum remiseritis peccata remittuntur
eis, et quorum retinueritis, retenta sunt.
quo tam insigni facto et verbis tam pers-
picuis, potatem remittendi et retinendi pecca-
ta ad reconciliandos fideles post baptimum
lapsos, aptis, et eoz legitimis successoribus
fuisse comunicatam uniuersoz patrum co-
sensu semper intellexit. Nouatianos re-
mittendi potatem olim pertinaciter negan-
tes, magna rone ecclia tamq hereticos ex-
pulsit atq cõdemnauit, quare verissimũ
hunc illoz verborum dñi sensum sancta hec
Synodus probans et recipiens, damnat
eoz cõmentitias interpretaciones, qui ver-
ba illa ad potatem predicandi verbum dei
et dñi euangelium annuntiandi contra
huius modi sacra^{ti} institutionem falso de-
torquent. //

De differentia sacra^{ti} pñe et bap^{ti}. cap. 2^m.

Ceterum hoc sacramentum multis roni-
bus à bap^{ti} differre dignoscitur, nam
Præter q^q materia et forma quibus sacra^{ti}
centra perficitur, longissime distinet,
constat

Constat certe baptismi minimum iudicem
 esse non oportere, cum ecclia in neminem
 iudicium exerceat, qui non prius in ipsa
 per baptismi ianuam fuerit ingressus.
 Quid .n. mirum inquit aptus, de his qui
 foris sunt iudicare? secus est de domes-
 tici fidei quos Christus dicit lauacro bap-
 tismi sui corporis membra semel efficit, nam si
 si se postea crimine aliquo contaminaue-
 rint, non iam repetito bap-^{to} abluantur, cum id
 in ecclia catholica nulla ratione liceat, sed
 ante hoc Tribunal tanquam reos sibi voluit,
 ut per sacerdotum remanentem non semel, sed
 quoties ab admittis peccatis ad ipsum
 penitentes confugerent, possent liberari.
 Alius est praeterea bap-^{to}, et alius penitenti-
 auctus, per baptismum .n. christum induen-
 tes noua prorsus in illo efficiuntur crea-
 tura, plenam et integram peccatorum
 remissionem consequentes, ad quam tamen nouitate
 et integritatem per sacra^{rum} penitentiae sine mag-
 nis nostris fletibus et laboribus, diuina id
 exigente iustitia perire nequaquam possumus,
 ut merito poenitentia laboriosus qui dicitur
 bap-^{to} a sanctis patribus dictus fuerit. Est
 autem hoc sacra^{rum} penitentiae lapsis post bap-^{to}
 ad salutem necessarium, ut non dum regnatis, ipse bap-^{to}. //

De Partibus et fructu huius sacra^{ti}. cap. 3.

Docet præterea sancta synodus sacra^{ti} p^{ri}mæ
formam, in qua præcipue vis ipsius sita
est, in illis ministris verbis positam esse,
Ego te absolvo &c. quibus quidem de eccl^{iæ}
sanctæ more præces quædam laudabiles
adiunguntur, ad ipsius hⁱ forme e^{ss}entia^m
ne quaq^{ue} spectant, neq^{ue} ad ipsius sacra^{ti}
administratione sunt necesse. Sunt iure
quasi materia huius sacra^{ti}, ipsius peni^t
tentis actus, nempe cōfessio, confessio, et
satisfactio, qui quatenus in penitente
ad integritate^m sacra^{ti}, ad plenãq^{ue} et p^{er}fectã
peccatorum remissione ex dei institutione
requiruntur, hac rōne partes penitentiæ dicuntur.
Sane vero res et effectus huius sacramenti,
q^{ui}sum ad eius vim et efficaciam p^{er}tinet,
reconciliatio est cum deo, quam interdum
in viris pijs et cum devotione hoc sacra^{ti}
p^{er}ipientibus, consue^{ti} pax et serenitas, cū
vehementi sp^{irit}us cōsolatione cōsequi solet.
Hæc de partibus et effectu huius sacra^{ti}
sancta synodus tradens, simul eor^{um}
sententias damnat, qui penitentiæ par^{tes}
tes, incussos conscientie terrores, et fidem
esse contendunt. //

• contritio

De contritione cap. 4^m

Contritio, quae primum locum inter dic-
 tos penitentis actus habet, animi dolor
 est ac detestatio est de peccato commissio
 cum proposito non peccandi deinceps,
 fuit aut quousq[ue] spe ad impetrandam ve-
 ram peccatorum hinc contritionis motus
 nec^{us}, et in fide post baptismum lapsa,
 ita deum preparat ad remissionem
 peccatorum, si cum fiducia divinae misericordiae, et
 voto prestandi reliqua coniunctus sit, quae
 ad vite suscipiendum hoc sacra^{rum} requirit.
 Declarat igitur sancta synodus hanc con-
 tritionem non solum cessationem a peccato, et
 vite novae propositum et inchoationem, sed
 veteris eius odium continere. iuxta illud
 Projicite a vobis omnes iniquitates vestras in
 quibus peccavistis estis, et facite vo-
 bis cor novum et spiritum novum. et certe
 qui illos sanctorum clamores consideraverit,
 Tibi soli peccavi et malum coram te feci,
 laboravi in gemitu meo, Lauabo per sin-
 gulas nodos lectum meum, recogitabo
 tibi omnes annos meos in amaritudine
 animae meae, et alios huius generis, facile in-
 telliget, eos ex vehementi quodammodo
 ac de vite odio, et ingenti peccatorum detes-
 tatione

detestatione manasse. Docet prætereact
si confessionem hanc aliquando chari^{te}
perfectam esse contingat, hancque deo re,
concedere prius quàm hoc sacra^{tion} actu suscipiat,
ipsam nihilominus reconditione ipsi co
fessionis sine sacra^{ti} voto quod in illa in
cludit, non esse adscribendam, illam
vero confessionem imperfectam, que ateri
tio dicitur, quoniam vel ex turpitudine pecca
ti consideratione, vel ex gehene et per
metu coiter concipitur, si voluntate pe
ccandi excludat eam spe veritatis decla
rat non solum non facere hominem hypocri
tam et magis peccatorem, verum et do
num dei esse, et spiritus sancti impulsum
non ad hanc quidem inhabilitatis, sed
tantummodo movens, quo penitens adiutus
viam sibi ad iudicium parat, et quous
sine sacra^{ti} penitentie per se ad iustificatio
nem perducere peccatorem nequeat, tum
eum ad dei gratiam in sacra^{ti} penitentie impe
trationem deservit, hoc enim timore vite
coacti. Nimirum ad longè predicacione
plena terroribus penitentiam egerunt, et
iniam à domino impetraverunt, quam obrem
falso quidam calumniant et catholicos
scriptores

scriptores, quasi Tradiderint Sacra^m penit^e absq^e
 bono motu suscipientium gratiam conferre,
 quod numq^m Eccl^{ia} dei douit, negasset,
 Sed et falso docent confessione esse extor-
 tam et coactam, noⁿ libera^m et uoluntaria^m. //

De confessione . cap. 5.

Ex institutio^{ne} sacra^{ti} penit^e iam explicata,
 vniuersa eccl^{ia} semper intellexit, ins-
 titutam et de a dno integram peccator^{um}
 confessionem, et oribus post bas^m lapsis iu-
 re diuino necessariam existere, q^{uod} d^{omi}n^{us}
 n^{oster} ih^{esu}s ch^{rist}us e^{ss}e tris ascensus ad
 celos sacerdotes sui ipsius vicarios reli-
 quit, tanq^{uam} presides et iudices ad quos
 o^mnia mortalia crimina deferat^{ur}, in que
 ch^{rist}i fideles incidere, quo pro p^{ro}ptate
 clauium remissionis aut retentionis
 peccator^{um} seruiam pronuntient, constat
 n. Sacerdotes iudicium hoc incognita
 causa exercere non potuisse, nec equi-
 tatem quidem illos in penis iniungen-
 dis seruare potuisse si ing^{rat}e d^{ist}erant

Et non potius in specie ac sigillatim sua
ipsi peccata declararent. Ex his colli-
gitur oportere à penitentibus omnia peccata
mortalia quorum potest diligentem sui dis-
cussione conscientiam habent in confes-
sione recitari, etsi occultissima illa sint, et
tam aduersus duo ultima decalogi præ-
cepta commissa, que nonnunquam aium gra-
uius uisus sauciant, et periculosiora sunt
ijs que in manifesto admittunt, nam
venialia quibus à grâ dei non excludi-
mur, et in que frequentius labi meo, quæ
recte et utiliter utraq; omnem prescrip-
tionem in confessione dicantur (quod
pior hominum usus demonstrat) Tacite
iura culpam, multis et alijs remedijs
expiari possunt. Verum cum in uice-
sa peccata mortalia et cogitationis ho-
mines ire filios et dei inimicos reddat,
necessum est omnem et veniam cum
aperta et verecunda confessione adeo
querere. Itaque dum omnia que memorie
occurrunt peccata christi fideles confi-
teri student, procul dubio omnia in
diuine ignoscenda exponunt, qui non
Secus

Secus faciunt et scienter aliqua retinent
 nihil diuine bonitati per sacerdotem
 remittendum proponunt, Si n. eua-
 bescat egrotus vulnus medico detegere,
 quod ignorat medicina no curat. Colli-
 git' preterea et eas circumstantias in
 confessione explicandas esse, quae specie
 peccati mutant, q sine illis peccata ipa
 nec a penitentibus integre exponant, nec
 iudicibus innotescant, et fieri nequeat, ut
 de gravitate criminum recte censere poi-
 ssint, et pena quam qis pro illis peni-
 tentibus imponere. Unde alienum a
 rone est docere circumstantias has ab ho-
 minibus occisus excogitatas fuisse, aut
 una tm circumstantiam cofitendam esse,
 nempe peccasse in fratrem. Sed et im-
 pium est, confessione, quae hac rone fieri
 precipitur, imposibilem dicere, aut car-
 ni suam illam conscientiaz appellare,
 constat .n. nihil aliud in acta a peni-
 tentibus exigi q ut postq quisq dilige-
 rius se excuserit, et conscientiae suae sinus
 os et latebras explorauerit, ea peccata
 cofiteat, quibus se dnm et deum suu
 mortale offendisse meminert, telegua

22
religiosa aut peccata que diligenter cogita-
ti non occurrant in uniuersum eadem con-
fessione inclusa esse intelligunt, pro quibus
fideliter cum populo dicimus ab occultis
meis munda me domine. Ipsa vero huius-
modi confessionis difficultas ac pe-
ccata detegendi verecundia grauis quidem
videri posset nisi tot tantisque commodis et
consolationibus leuaretur, que omnibus dig-
ne ad hoc sacra^m accedentibus per absolu-
tionem certissime conferunt. Ceterum quo
ad modum confitendi secreto apud solum
sacerdotem et si obrus non uenerit, quum
aliquis in uindicta suorum scelerum et
sua humiliatione, cum ob aliorum exem-
plum, tum ob ecclesie offensa edificatio-
nem delicta sua publice confiteri possit,
non est tamen hoc diuino precepto mandatum,
nec satis consulte humana aliqua lege
preciperet, ut delicta presertim secre-
ta publica eorum confessione aperienda.
Vnde cum a Sanctissimis et antiquis-
simis patribus magno unanimique consen-
su secreta confessio sacra^{lis} (qua ab initio
eiusdem dei usa est, et modo et uelut) fue-
rit semper commendata, manifeste refe-
ritur inuicem eorum calumnia, qui eam
a diuino

à diuino mandato aliena, et inuentu
 humanum e, atq; à patribus in concilio
 lateranen^{se} congregatis initium habuisse,
 docere non verentur, neq; n. per latera-
 nense concilium ecclia statuit ut chri^{sti} fi-
 deles cōfiterent^r, quod iure diuino nec
 et institutum e infelleterat, Sed ut pre-
 ceptum cōfessionis saltem semel in anno
 ab oibus et singulis cum ad annos dis-
 cretionis peruenissent impleteretur, vnde
 iam in vniuersa ecclia cum ingenti
 aiaz fidelium fructu obseruatur mos
 ille salutaris confitendi sacro illo et ma-
 xime acceptabili tpe quadragesime, que
 more hec sancta synodus maxime pbat
 et amplectit, tanq; pium et merito re-
 tinendum. //

De ministro huius sacra^{ti} et absolutio^{is} cap^m 6.
 Circa ministrum aut huius sacra^{ti} de-
 clarat dca synodus falsas e et à verita-
 te euangelij peritus alienas doctri-
 nas, que ad alios quos vis hoies preter
 ep^{os} et sacer^{es} doctes clauium ministeriu
 p^{ri}uiose extendunt, putantes uerba
 illa dⁿⁱ, quecumq; ligaueritis sup^{ter} terram
 erunt ligata et in celo, et quoy remise-
 rit^r peccata remittuntur eis, et quoy

22
retinueritis referta sunt, ad oēs chr̄i fide-
les indifferenter et promiscue contra oēm
indistinctionē huius sacra^{ti}, ita fuisse dicta,
ut quiuis p̄tatem habeat remittendi
peccata, publica quidem per correctionē
si correctus acquieverit, secreta uero per
spontaneam confessionem cui cunq; factā.
Docet quoq; et sacer dotes qui p̄ctō mor-
tali tenentur per uirtutem Sp̄s sancti
in ordinatione collatam tanq; chr̄i mi-
nistros functionē remittendi peccato
exercere, eos q; prauē sentite, qui in ma-
lis sacerdotibus hanc p̄tatem nō cō-
fident, quia aut absolutio sacerdotis
alium b̄neficij sit dispensatio, Tamen
nō est solum nudum ministrium uel
anunciandi Euangelium uel declarandi
remissa ēē peccata, sed ad instar ady-
udicialis, quo ab ipso uelut à iudice
sententia pronuntiat, atq; ideo nō debet
penitens adeo sibi de sua ipsius fide
blandiri, ut et si nulla illi adsit cōtri-
tio, aut sacerdoti animo serio agendi, et
uere absolucendi desit, putet tñ se ppter
suam solam fidem uere et corā deo ēē
absolutum, neq; n. fides sine penitentiā re-
missionē ullam peccatorū prestaret, nec
is esset

is esset nisi salutis sue negligentissimus,
 qui sacerdotem iocose absolventem cog-
 nosceret, et non alium serio agentem se-
 dulo requireret. 11.

De casuum reservatione cap. 7.

Quoniam igitur natura et ratio iudicii illud
 exposcit ut semper in subditos dumtaxat
 feratur, per suasum semper in ecclesia dei
 fuit, et verissimum esse synodus haec co-
 firmat, nullius momenti absolutionem
 eam esse debere, quam sacerdos in eum
 exercet in quem ordinariam aut subde-
 legatam non habet iurisdictionem, magno-
 pere vero ad christianam populi disciplinam
 pertinere sanctissimis patribus nostris visum
 est, ut atrociora quaedam et grauiora
 crimina non a quibusuis, sed a sumis
 dumtaxat sacerdotibus absoluerentur.
 Unde merito pontifex maximus & sup-
 ma auctoritate sibi in vniuersa ecclesia tradita,
 causas aliquas criminum grauiiores suo
 potuerunt peculiari iudicio reservare.

Nec dubitandum est (quoniam omnia quae sunt
 a deo ordinata sunt) quin hoc idem epis-
 copis in sua cuiusque dioecesi (in edificatione
 sed non in destructione) liceat pro illis in
 subditos tradita supra reliquos inferiores

44
Sacerdotes auctoritate, presertim quo ad
illa quibus excommunicationis censure an-
nexa est, hanc aut delictorum reservationem,
commodum est dicitur auctoritate non solum in exter-
na politica, sed et coram deo vim habere,
verum tamen pie admodum (ne hac ipsa
occasione aliquis pereat) in eadem ecclesia
dei custoditum semper fuit, ut nulla sit re-
servatio in articulo mortis, atque ideo omnes
sacerdotes quosque penitentes à quibus vis
peccatis et censuris absolvere possunt, ex-
tra quem articulum sacerdotes cum nihil
possint in casibus reservatis, id unum pe-
nitentibus persuadere nitantur, ut ad
superiores et legitimos iudices pro beneficio
absolutionis accedant. II.

De satisfactionis necessitate et fructu. cap. 3.^m

Demum quo ad satisfactionem quae ex
omnibus penitentibus partibus quemadmodum à
patribus nostris christiano populo fuit pro-
fuso fide commendata, ita una maxime ma-
estate summo pietatis preteritu impug-
natur ab iis qui speciem pietatis habent,
virtutem autem eius abnegant, Sandaeque
Synodus declarat falsum omnino esse, et à
verbo dei alienam culpam à domino nunquam
remitti, quin universa est pena condonet,
perspicua

Perspicua .n. et illustra in sacris suis exem-
 pla reperiuntur, quibus preter diuinam
 Traditionem hic error q̄ manifestissime
 reuincitur, sane et diuinę iustitię ratio
 erigere ~~potest~~ videtur, ut aliter ab eo in-
 grām recipiantur, qui ante hęc per igno-
 rantiam deliquerint, atē uero qui semel
 à peccati et demonis seruitute liberati, et
 accepto spūs sancti dono, scientes templū
 dei violare, et spūm sanctum contumaci-
 non formidauerint, et diuinā clemētiā
 decet ne ita nobis absq̄ ulla satisfactione
 peccata demittantur, ut occasione accep-
 ta peccata leuiora putantes uelut iniurię
 et cōtumeliosi spūi s̄to in grauiora laba-
 mur, hęc acerrime nos ream in hęc ite.
 Procul dubio .n. magnopere à peccato re-
 uocant, et quasi freno quodam coercent
 hęc satisfactorie pene, cautiōes q̄ et ui-
 gilantiores in futurū penitentes efficiū,
 medentur quoq̄ peccatorū reliquijs, et ui-
 ciosos habitus male uiuendō cōparatis,
 contrarijs virtutum adiōnibus tolluntur,
 Neq̄ uero securior ulla uia in ecclia dei
 unq̄ existimata fuit ad amouēdam in-
 minentem à dño penam, q̄ ut hęc p̄m̄e

22
opera homines cum uero animi dolore se-
quentent. Accedit ad hęc q̄ dum satisfac-
ciendo patimur pro peccatis, chr̄o ih̄i qui
& peccatis n̄is satis fecit, (ex quo oīs n̄ra
sufficiētia est) cōformes efficiuntur, & certi-
simā quoque inde Artham habentes q̄
si cōpatimur et cōglorificabimur. Neq̄
vero ita n̄ra est satisfactio hęc, quam pro
peccatis exolui mus, ut nō sit per chr̄m
ih̄m, nam quis ex nobis tanq̄ ex nobis
nihil possumus, eo cooperante qui nos cō-
fortat oīa possumus, ita nō habet homo
unde gloriatur, sed d̄s gloriatio n̄ra in
chr̄o est, in quo uiuimus, in quo mere-
mur, in quo satisfacimus facientes fructu
degnos p̄m̄e qui ex illo vim habent, ab
illo offerunt patri, et per illum acceptat
à p̄e. Debent ergo sacerdotes d̄ni q̄ntum
Ep̄us et prudentia suggererit pro quali-
tate criminum, et p̄sentium facultate
salutares et cōuenientes satisfactiōes
in iungere, nisi peccatis cōmiceant, et
indulgentius cum penitentibus agant,
leuissima quedam q̄a pro grauissimis de-
lectis iniungendo, alienas peccatorum par-
ticipes efficiantur, habeant aut̄ p̄e
oculis

oculis ut satisfactio quam imponunt
 non sit sibi ad nouitate custodiam, et
 infirmitatis medicamentum, sed et ad
 peccatorum peccatorum vindictam et castiga-
 tionem, nam claves sacerdotum non ad sol-
 uendum duntaxat, sed et ad ligandum
 coelesas et antiqui pres et credunt et do-
 cent. Neque propterea existimant sacra-
 mentum esse solum ire uel penam, sicut ne-
 mo unquam saluus sensit ex huiusmodi
 nisi satisfactoribus vim meriti et satis-
 factiois anni nostri ihu dicit uel obscurari,
 uel aliqua ex parte minui, quod dum
 nouatores intelligere nolunt, ista quasi
 nam penam nouam uita esse docent, ut
 iam satisfactoris vim et usum tollant. //

De operibus satisfactorijs cap. 9.

Docet propterea tanta esse diuina munificen-
 tia largitatem, ut non solum penam sponte
 a nobis et vindictam peccato susceptis, aut
 sacerdotis arbitrio quiescentia delicti im-
 positam, sed et (quod maximum amoris
 argumentum est) temporalibus flagellis
 a deo inflatis, et a nobis patienter to-
 leratis, apud deum penam per christum
 ihum satisfacere valeamus. //

Doctrina de sacra^{to} extreme unctionis. ²⁷

Visum est autē sanctę synodo precedenti
doctrinę de penitētia, adiungere ea quę sequū-
tur de sacra^{to} extreme unctionis, quod non
modo penitētię, sed et totius christianę vitę
quę perpetua pōna eē debet, consummativū
existimatum est à patribus. Primum itaq;
circa illius institutionē declarat et docet
q̄ clemētissimus redemptor n̄r qui servus
servorum quo cū tempore voluit de salutarib;
remedijs adversus oīa dūm hostium bella
eē p̄peditum, quemadmodum auxilia
maxima in sacra^{to} alijs preparavit, qui-
bus christiani conservare se integros dūm
vivunt ab oī graviore sp̄is incōmodo por-
sint, ita extreme unctionis sacra^{to} firmi-
simū tanq; firmissimū quoddam p̄sidiū
munit. Nam et si adversarius in occa-
siones per dē vitam querat, et capiat,
ut decorare dios n̄ros quoquo modo possit,
nullum t̄m t̄p̄us est quo vehementius ille
oēs suę versutę necios intendat ad p̄-
dendos nos peritus et à fiducia et si po-
sset devine n̄rę deturbandos, quam cum
impendere nobis exitum vitę prospicit,
inducta est autē hęc unctio infirmo-
rum tanq; vere et proprie sacra^{to} noui testamētī
à chr̄o

à dno dno nro apud Marcum quidem nisi
 nuatum, per Iacobum aut aptam ac dno
 factem fidelibus comendatum, ac p^rmagatu,
 infirmatur (inquit) quis in uobis inducat
 presbiteros ecclie et orem super eum ungen-
 tes eum oleo in noie dno, et oratio fidei sal-
 uabit infirmum, et alleviabit eum dno.
 Et si in peccatis sit, dimittentur ei. Quibus
 Verbis, ut ex apta traditione per manus
 accepta ecclie deditur, docet materia, for-
 ma, p^ropriam ministrum, et effectum hui-
 us salutaris sacra^{ti}, intellexit. n. ecclia
 materia est oleum ab ep^o b^en^edⁱc^tum, n^o
 unctio aptissime d^{omi}n^us d^{omi}n^us q^uam, qua inui-
 sibile aia egrotantis inungit, respicit.
 Formam deinde de illa uerba, per istam un-
 ctionem etc. Res porro et effectus huius
 sacra^{ti} illis uerbis explicatur, et oro fidei
 saluabit infirmum, et alleviabit eum
 dno, et si in peccatis sit dimittentur ei, res
 etenim hec gra^{ti}a est d^{omi}n^us d^{omi}n^us, cuius unctio
 delicta (si que sint adhuc expianda) ac
 reliquias peccati abstergit, et egroti aiam
 alleviat, et confirmat, magna in eo diu-
 ne n^{ost}re fiduciam excitando, qua infir-
 mus subleuatur, et morbi incommoda ac la-
 bores leuius fert, et tentationibus de moris

129
al carno in si diantibus facilius resedit, et sani-
tatem corporis, interdum ubi saluti aie expe-
derit, consequitur. Jam vero qd attinet ad
prescriptione eor qui et suscipere et minis-
trare hoc sacra^m debent, haud obscure fuit
illud et in verbis predictis traditum, na
et ostendit illis, proprios huius sacra^m
nistros ee ecclie presbiteros, quo noie eo loco
no etate seniores, aut primores in populo
intelligendi veniunt, sed aut epi, aut sa-
cerdotes ab ipsis vite ordinatis per impo-
sitione manuum presbiterij. Declarat
et hanc unitione infirmis adhibendam,
illis vero presertim qui tam periculose de-
cumbant, ut in exitu vite condituri videat,
unde et sacra^m exuentium nuncupat, qsi
infirmi post suscepta hanc unitione conva-
lescent, iterum huius sacra^m subsidio iu-
vari poterunt, cum in aliud simile vitę
deserime incidervnt, quare nulla ratione
audiendi sunt qui contra tam apertam et
silucidam apte iacobi sententiam docent, hac
unitione vel signifiem ee humanu, vel
vitum a pibus acceptum, nec mandatum dei
nec pmissione grę habentē, et qui illam
iam cessasse asserunt, quasi ad gram cur-
rationu duntaxat in primitiva ecclia
referenda

referenda est. Et qui dicunt ritum et usum quem Sta. Ro. ecclesia in huius sacra^{ti} administratione observat, iacobi apostoli semper repugnare, atque ideo in alium commutandum esse. Et denique qui hanc extremam unctionem a fidelibus sine peccato cõtemni posse affirmant, hæc. n. oia manifestissime pugnant cum perspicuis tanti apostoli verbis, nec profecto Ecclesia Rom. (aliqua cum matre et magistra) aliud in hac administratione unctione (quantum ad ea que huius sacramenti substantiam efficiunt) observat, quod quod Beatus iacobus prescripsit. Neque vero tanti sacra contemptus absque ingenti scelere, et ipsius spiritus sancti iniuria esse posset. II.

Hæc sunt que de primæ et extreme unctionis sacra^{ti} sancta hæc œcumenica synodus profertur et docet, atque omnibus christifidelibus credenda et tenenda proponit.

Sequentes autem canones inviolabiliter servandos esse tradit, et asserentes contrarium perpetuo damnat Et Anathematizat. II.

Canones de sacra^{ti} primæ et extreme unctionis publicati in sessione habita
25. Novembris Anno dⁿⁱ. 1551.

Canon Primus sacra^{ti} p^{ri}m^{is}

Si quis dixerit in catholica ecclesia p^{ri}mam no^{ti}
e^{re} vere et proprie sacra^m p^{ro} fidelibus quoties
post baptismum in peccata labuntur, ipsi
deo reconcilians, à christo dno nro instituta.
Anathema sit. //

Canon 2us.

Siquis sacra^{ta} confundens ipsum bap^m, peⁿⁱ
tentie sacra^m e^{re} dixerit, quati^m hec duo
sacra^{ta} distincta no^{ti} sint, atq^{ue} ideo p^{ri}mam
no^{ti} recte secundam post naufragium tabulam
appellari. Anathemasit. //

Canon 3us.

Siquis dixerit verba illa d^{omi}ni saluatoris.
Accipite spiritum d^{omi}ni, quoz^{um} remiseritis pec^{ca}
cata remittentur eis, et quoz^{um} retinuer^{itis}
retenta sunt, non e^{re} intelligenda
de p^{ro}state remittendi, et retinendi peccata
in sacra^{to} p^{ri}m^{is}, sicut sic catholica ab initio
semper intellexit, detorsit aut^{em} coⁿtra
instituti^one^m huius sacra^{ti}, ad auctoritau^{tem}
tem predicandi eu^{an}gelium, Anathemasit

Canon 4us.

Siquis negauerit ad integram et p^{ro}fectam
peccatoz^{um} remissionem requiri tres actus
in penitente, quasi materia^{ti} sacra^{ti} p^{ri}m^{is},
v^{el} contritionem, coⁿfessionem, et satisfactionem,

que

que tres primæ partes dicuntur, aut dixerit
 duas tm̄ de primæ partes, *Terrores. s. in cu-*
Bos conscientie agnito peccato, et fidem con-
ceptam ex euangelio, uel absolute, qua
credit quis sibi per christum remissa pe-
ccata, Anathemasit. //

Canon .5.us

Siquis dixerit eam confessionem que para-
tur per discussionem, collectionem, et detesta-
tionem peccatorum, qua quis cogitat annos
suos in amaritudine anime sue ponderatio-
ne peccatorum suorum gratuitatem, multitudi-
nem, sedulitatem, amissionem eterne beati-
tudinis, et eterne damnationis incursu-
cum proposito melioris vite, non esse verum
et utilem dolorem, nec pre parare ad-
gram, sed facere hominem hypocritam et ma-
gis peccatorem, demum illam esse solam
coactam et non liberam ac voluntariam.

Anathemasit.

Canon .6.us

Siquis negauerit confessionem sacramen-
talem, uel institutam, uel ad salutem ne-
cessariam esse iure diuino, aut dixerit modum
secretæ confessionis soli sacerdoti, quem ecclesia
atholica semper ab initio obseruauit Et

observat, a se num è ab institutione et
mandato christi, et inventum è humanum.
Anathemasit.

^{us}
Canon . 7.

Siquis dixerit in sacra^mente ad remissionem
peccatorum nec non è iure divino, confiteri
omnia et singula peccata mortalia, quorum mem-
oria cum debita et diligenti promedita-
tione habetur, et occulta et que sunt con-
tra duo ultima decalogi precepta, et circums-
tantias, que peccati speciem mutant, sed
eam confessionem tamen è utilem ad erudien-
dum et consolandum penitentem, et olim
observatam fuisse tamen ad satisfactorie ca-
nonicam imponendam, aut dixerit eos
qui omnia peccata confiteri student, nihil ve-
linquere velle divine misericordie agnoscendum, aut
demum non licere confiteri peccata venialia,
Anathemasit.

^{us}
Canon . 8.

Siquis dixerit confessionem omnium peccatorum,
qualem ecclesia servat, è impossibilem, et tra-
ditionem humanam à pijs abolendam, aut ad
eam non temere omnes et singulos utriusque
sexus christi fideles, iuxta magni concilii la-
teranensis constitutionem semel in anno,
et ob id suadendum esse christi fidelibus ut
non confiteantur tempore quadragesimo,
Anathemasit.

Siquis

Si quis dixerit absolutione sacramentalem sacerdos non esse ad rem iudicalem, sed nudum ministerium pronuntiandi et declarandi remissa esse peccata confitenti, modo si credat se esse absolutum, aut sacerdos non serio sed ioco absoluat, aut dixerit non requiri confessionem penitentis ut sacerdos ipsum absolueret possit. Anathema sit.

Canon . 10.us

Si quis dixerit sacerdotes qui in peccato mortali sunt potestatem ligandi et solvendi non habere, aut non solos sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus et singulis christi fidelibus esse datum, quecumque alligaveritis super terram erunt ligata et in celo, et quecumque solveritis super terram, erunt soluta et in celo, et quorum remiseritis peccata remittantur eis, et quorum retinueritis, retentum faciant, quorum verborum virtute quicquam absolueret possit peccata, publica quidem per correctionem dumtaxat si correctus acceperit, secreta vero per spontaneam confessionem. Anathema sit.

Canon . 11.us

Si quis dixerit episcopus non habere ius reservandi sibi casus, nisi quo ad externa politica, atque ideo casuum reservationem non prohibere quo minus sacerdos a reservatis vere absolvat, Anathema sit.

Siquis dixerit totam penam simul cum culpa remitti semper à deo, satisfactionisq; penitentium non esse aliam q̄ fidem qua crediderunt, christum q; eis satisfacisse, Anathema sit.

Siquis dixerit pro peccatis quo ad penam temporalem minime deo per christi merita satisfieri penis ab eo inflictis, et patienter tolerandis, vel à sacerdote iniunctis, sed neq; sponte susceptis, ut ieiunijs, orationibus, elemosinis, vel alijs eius pietatis operibus, atq; ideo optimam penam esse hinc nouam vitam, Anathema sit.

Siquis dixerit satisfactiones, quibus penitentibus per christum ihesum peccata redimunt, non esse cultus dei sed traditiones hominum doctrinam de gratia et verum dei cultum, atq; ipsum beneficium mortis christi, obscurantes, Anathema sit.

Siquis dixerit claves ecclesie esse dadas hinc ad soluendum, non et ad ligandum, et propterea sacerdotes dum imponunt penas confitentibus, agere contra finem clauium, et contra institutionem christi, et satisfactionem esse quod virtute clauium sublata pena eterna, penalis temporalis plerumq; exsoluenda remaneat, Anathema sit.

Siquis dixerit.

Canon Primus.

Siquis dixerit extremam unctionem non esse vere et proprie sacram^{um} à Christo dñi nro institutum, et à bto Jacobo aplo promulgatum, sed ritum sibi acceptum à patribus aut signum humanum, Anathemasit.

Canon. 2.us

Siquis dixerit sacram infirmorum unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos, sed iam cessare, quasi olim sibi fuerit gratia curationum. Anathema sit.

Canon. 3.us

Siquis dixerit extreme unctionis ritum et usum, quem observat S^{an}c^ta Rom. ecclesia, repugnare sententiae bti Jacobi Ap^{osto}li, ideoque cum mandatum, posseque à clericis absque peccato conferri, Anathemasit.

Canon. 4.us

Siquis dixerit Presbiteros Ecclesie (quos beatus Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur) non esse sacerdotes ab ep^{iscop}o ordinatorum, sed etate seniores in quavis communitate, ob idque proprium extreme unctionis ministrum non esse solū sacerdotem, Anathemasit.

Decretum de Reformatione Proemium.

Cum proprie eorum munus sit, subditorum
omnium vitia redarguere, hoc illis precipue
cavendum erit ne clerici, presertim ad curam
curam instituti, criminosi sint, neque in
rustam vitam ipsis committentibus ducant. Nam
si eos pravus et corruptus moribus esse permittat,
quo pacto laicos de ipsorum vitijs redarguent?
qui uno ab eis sermone convinci possent, quod
vicios ipsis patiantur esse deteriores, quia et
libertate laicos corripere poterant sacerdotes,
cum facite sibi ipsi respondeant, eadem se
admisisse que corrigunt? monebunt pro-
ferea epi suos clericos in quocumque ordine
fuerint, ut conversatione, sermone, et sua
commisso sibi dei populo preceant, memores
eius quod scriptum est, sancti stote, quia et ego
sanctus sum, et iuxta apostoli vocem, nemini
dent ullam offensionem ut non vituperetur
ministerium eorum, sed in omnibus exhibeant
se, sicut ministros dei, ne illud prophete
dictum impleatur in eis, sacerdotes dei
contaminant sancta, et exprobant legem,
ut aut ipsi epi ad liberius exequi, et nul-
lo pretexta desuper impediri queant. Eadem
sacro sancta Tridentina synodus, presi-
dentibus mea eisdem apostolicę sedis le-
gato et nuntijs, hos qui sequuntur ca-
nones statuendos, et decernendos esse
duxit. 11.

Cum

Cum honorabilis ac Tutius sit, subiecto de-
bitam prepositis obedientiam impendendo
in inferiori ministerio deservire, q̄ eum
prepositoy scandalo graduum alioy appe-
tere dignitatem ei cui ascensus ad sacros
ordines à suo prelato ex quacumq; causa, et
ob occultum criminem quomodolibet, et extra
iudiciale fuerit interdictus, aut qui à suis
ordinibus seu gradibus, vel dignitatibus
Ecclesiasticis, fuerit suspensus, nulla contra ipsius
prelato voluntatem cõcepta licentia sese p-
moveri faciendo, aut ad priores ordines,
gradus et dignitates, successores, restitutio
subtrahatur.

Canon. 2us

Et qm̄ nonnulli epi Ecclesiarum que in partibus
infidelium consistunt, clero carentes, et popu-
lo christiano, cum sine vagabundi sint, et
q̄ manentem sedem non habeant, non que
sua dicit, sed alienas oves, incerto proprio
pastro, quærentes, dum per hanc sanctam
synodum se pontificalia officia in alterius
diocesis nisi de loci ordinarij expressa li-
centia, et imper sonas eide m ordinatio sub-
iectas sibi exercere prohibitos vident in legis
fracturam et contemptum quasi ep̄alem ca-
pitulum in loco nullius deos sua temeri-
tate eligant, et quos eandem ad se venientes, et
si suoy ep̄oy seu prelatoy literas comẽdaticias

non habeant, clericali character insignire
Et ad sacros et presbiteratus ordines promoveri
presumant, quo plerumque fit, ut minus ido-
nei, et rudes ac ignari, et qui à suo epò tam
inhabiles reperiuntur, fuerint, ordinati, nec divina
officia peragere, nec ^{ca} ritibus sacra ^{ta} rite uer-
teant ministrare. Nemo epò qui Titu-
latus uocantur, et si in loco nullius diocesis,
et exempto, aut aliquo monasterio cuiusvis
ordinis resederint, aut moram traxerint
uigore cuiusvis privilegij sibi de promo-
uendo quoscumque ad se uenientes propter con-
cessi, aliterius subditum, et preterita fami-
liaritate continue commensalitate sua, absque
sui proprii prelati expresso consensu, auctori-
tatis admissoris ad aliquos sacros aut mi-
nores ordines, uel primam tonsuram, promo-
uere seu ordinare valeat, contra faciens ab
exercitio pontificalium per annum, tati-
uero promotus, ab executione ordinum sic
susceptorum, donec suo prelato visum fuerit,
ipso iure sint suspensi.

Canon 3.

Episcopus quoscumque suos clericos presertim in sa-
cris constitutos, absque suo precedenti exami-
ne, et commendatitij litteris, quacumque auctori-
tate promotos licet tamquam habiles ab eo aliquo
ordinati sunt, probatos, quos tamen ad di-
uina officia celebranda, seu ecclesiastica sacra
ministranda

munitur, et si minus idoneos et capaces repe-
 rit, à suscepto ordinum exercitio, ad
 tempus de quo ei videbitur, suspendere, et
 illis ne in altari, aut aliquo ordine, mi-
 nistrant interdicere possit.

Canon ^{us} 4.

Omnes Eclesiæ prelati, qui ad corrigendi-
 los subditorum excessus, diligenter inter-
 fere debent, et à quibus nullus clericus
 per huius Synodi statuta, cuiusvis
 privilegij pretextu, tutus censetur, quomin-
 us iuxta canonicas sanctiones visitari,
 puniri, et corrigi possit, si in Ecclesijs suis
 resideant, quos cumque seculares clericos
 quatenus exemptos, qui alias sua iuris-
 dictioni subesse, de eorum excessibus, cri-
 minibus, et delictis, quoties et quò opus
 fuerit extra visitationem, tanquam ad hoc
 aptæ sedis delegati, corrigendi et casti-
 gandi facultatem habeant, quibuscumque
 exemptionibus, declarationibus, consue-
 tudinibus, sententijs, iuramentis, concor-
 dijs, que tamen suos obligant auctoritate, ipsis
 clericis ac eorum consanguineis, capellanis fa-
 miliaribus, et alijs quibuslibet ipsorum exempto-
 rum contumelatione et infuitu, minime
 suffragantibus.

Insuper cum non nulli qui sub pretextu
 q̄ super bonis et rebus ac iuribus suis, sine
 se eis in iure ac molestis inferantur, cer-
 tos iudices per litteras cōservatorias, de-
 putari obtinent, qui illos à molestijs et in-
 iurijs huiusmodi tuerantur ac defendat,
 et in possessione, seu quasi, bonorū rerum ac
 iurium suorū manentē, et cōservent,
 neq̄ sup̄ illis eos molestari permittant, eius-
 modi litteras in plerisq̄ contra cōcedentis
 mēte, in re probum sensum de for̄ queant,
 idcirco nemini dūno cuiuscūq̄ conditio-
 nis et dignitatis sit, et si capitulum fue-
 rit, cōservatorie littere quibuscūq̄ clau-
 sulas, et decretis, et quorū cūq̄ iudi-
 cum deputatione, quocūq̄ et alio pre-
 textu, aut colore cōesse, suffragentur, ad hoc,
 ut coram suo ep̄o, siue alio superiore ordi-
 nario in omnibus libus, aut mixtis causis
 accusari, et cōveniri, ac cōtra eum ingredi,
 et procedi non possit, aut quo minus si qua
 iura ei exceptione competierint, sup̄ illis li-
 bere valeat apud iudicē ordinariū
 cōveniri. Incivilibus et reus si ipse
 adeo extiterit, aliquem ei apud suos cō-
 servatores iudicē in iudiciū trahere
 minime liceat, q̄ si in his causis in q̄b̄
 ipse reus fuerit, cōgērit ut electus ab eo
cōservator

conseruator ab aduere suspectus e' dicat, aut
 si qua inter ipsos iudices cõseruatorẽ et ordina-
 rium controversia super cõpetentia iuris dic-
 tionis ortascerit, nequaquã in causa procedat,
 donec per arbitros in forma iuris electos sup
 suspitione, aut iuris dictionis cõpetentia fuerit
 iudicatum, familiaribus uero eius qui
 huius modi literis conseruatorijs fieri so-
 lent, nihil illis prosint, preterq̃ duobus
 dumtaxat, si hi illi proprijs eius sumpti-
 bus uixerint. Nemo et similitum hanc
 breuifacio, ultra quinquaginta gaudere
 possit. Non licet quoq̃ cõseruatoribq̃
 iudicibus, ullum habere Tribunal creditu,
 in causis uero mercedum aut mirabilium
 personarũ huius s^e synodi super hoc de-
 cretum in suo robore permaneat, Uniuer-
 sitates aut g^{ra}les, ac collegia doctoz seu
 scholarium, et regularia loca, nec nò hos-
 pitalia adu hospitalitate seruantia, ac
 Uniuersitatum, collegioz, locoz, et hos-
 pitalium huiusmodi p^{ro}re, in presenti
 canone minime cõprehensa, sed exempta
 oimò sint, et e' intelligantur.

ut
 Canon. 6.

q̃z uero et si habitus non faciat monachũ,
 oportet hi c^octos uadtes proprio cõgruen-
 tes or^{di}ni semper deferre, ut per decencia
 habitus extrinseci, morum siore d^oatẽ intemsecã

ostendant, tanta autem hodie aliquorum moles
uit temeritas, religionisque contemptus, ut pri-
vata dignitate et honore clericalem parvi-
pendentes, vestes et publice deferant lai-
cales, pedes in diversis parietes unum in
divinis, alterum in carnalibus, propterea
omnes ecclesiasticae personae quaecumque exco-
municatae, quae aut in sacris fuerint, aut dignitates,
personatus, officia, aut beneficia qualiacumque
ecclesiastica obtinuerint, si postea ab episcopo suo
et predictum publicum moniti fuerint, hono-
restum habitum clericalem, illorum ordini
ac dignitati congruentem, et iuxta ipsius episcopi
ordinationem, et mandatum, non deserunt
suspensionem ab ordinibus, ac officio, et
beneficio, ac fructibus, redditibus, et proci-
fibus ipsorum beneficiorum, nec non si semel exco-
municati denuo in hoc deliquerint, et per priva-
tionem officiorum et beneficiorum huiusmodi co-
erceri possint, et debeant, constitutionem
clemen. quinti in concilio videntur, editam
que incipit, omni, in novato, et Ampliato. 1.

Canon. 7.

Cum et qui per industriam occiderit pri-
mum suum, et per insidias, ab altari me-
re debeat, qui sua voluntate homicidium
perpetraverit, et si crimen id nec ordine
iudiciario probatum, nec alia ratione publici,

sed

sed occultam fuerit, nullo tpe ad sacros ordines promovetur possit, nec illi aliqua ecclesiastica beneficia, et si curam non habeant animarum, conferre liceat, sed omni ordine ac beneficio et officio ecclesiastico perpetuo careat, si vero homicidium non ex proposito, sed casu, vel cum vi repellendo, ut quis se à morte defenderet, fuisse commissum narret, quia ob causam et ad sacros ordines, et altaris ministerium, et beneficia quaecumque ac dignitates iure quodam modo dispensatio debeat, committatur loci ordinario, aut ex causa metropolitano, seu viciniori episcopo, qui non nisi causa cognita, et probatis precibus ac narratis, nec a se dispensari possit.

Canon. 8.

Preferea quod nonnulli: quorum et aliqui veri sunt pastores, ac proprias oves habent, alienis et ovibus preesse querunt, et ita alienis subditis quique intendunt, ut suorum curam negligant, quicumque et episcopale prelatum dignitate, qui alienos subditos puniendi premissa legum habuerit, contra clericos sibi non subditos preterquam in sacris condempnatos, quorumcumque et atrocium criminum reos, nisi cum propriis ipsorum clericorum episcopis, si apud ecclesiam suam residerit, aut personam ab ipso episcopo deputandam intervenientem, nequaquam procedere debeat, alias presbiter, et alia in lege secuta quaecumque iuribus omnino careant.

Et quod iure optimo distincte fuerunt dioceses
 et parochie, ac unicuique gregi, propriis
 attributi pastores, et inferiorum ecclesiarum rec-
 tores, qui suarum quisque ovium curam habeant,
 ut ordo ecclesiasticus non confundatur, aut una
 et eadem ecclesia duarum quodammodo in diocesi
 fiat, non sine gravi eorum incommodo qui
 illi subditi fuerint: beneficia unius diocesis,
 et si parochiales ecclesie, vicarie perpetue
 aut simplicia beneficia, seu prebendae
 aut prebendiales portiones fuerint,
 et ratione augendi cultum divinum, aut
 numerum benefactorum, aut alia qua-
 cumque de causa, alterius diocesis beneficio
 aut monasterio, seu collegio, aut loco
 et pro perpetuo non amantur, Decretum
 huius sanctae synodi super huiusmodi
 omnibus in hoc declarando.

Regularia beneficia in titulum re-
 gularibus professis provideri consueverunt,
 cum per obitum aut resignationem
 vel alias illa in titulum obtinerentur, vac-
 care contingerit, religiosus tamen illius ordi-
 nis, vel cuius qui habitum omnino susci-
 pere, et professione emittere teneantur, et
 non alijs, ne eisdem limo laniarum contexta
 induant, conferantur.

Quia

quia uero regulares de uno ad alium or-
dine translati, facile à suo superiore licen-
ciam standi extra monasterium obtinere so-
lent, ex quo vagandi et apostatandi occa-
sio tribuitur. Nemo cuiuscumque ordinis
prelatus uel superior vigore cuiuscumque fa-
cultatis, aliquem ad habitum et professionem
admittere possit, nisi ut in ordine ipso ad
quem transferetur sub sui superioris obedi-
entia in claustris perpetuo maneat, ac fate
translatus, et si canonicus regularem
fuerit ad beneficia secularia et curata omnino
incapax existat.

Canon. 12.us

Nemo, cuius uis dignitatis ecclesiasticæ, uel
secularis quacumque ratione, nisi ecc^{am} benefi-
cium, aut capellam de nouo fundauerit,
et construxerit, seu iam erectam eques-
træ sine sufficienti dote fuerit, de suis proprijs
patrimonialibus bonis cõpetenter dotaue-
rit, ius patronatus impetrare aut obtine-
re possit aut debeat, in casu aut funda-
tionis aut dotationis huiusmodi in di-
st^o epò et nõ alibi inferiori reseruetur.

Canon. 13.us

Non liceat preterea patrono, cuius uis pri-
uilegij preteritu, aliquem ad beneficia
sui uicis patronatus, nisi epò loci ordinario,

ad quem provisio, seu institutio ipsius
breviis cessante privilegio, iure pertine-
ret, quoquomodo presentia, alias presen-
tato ac institutio foras secuta, nullę simi-
et eę censentur. n.

Declarat Paterna Sancta Synodus in
sacra sessione, quam ad vigesimam
quintam decem Ianuarij subsequenti anni
millesimi quingentesimi quinquagesimi
secundi habendam eę iam decrevit,
una cum sacrificio missę, agendum et trac-
tandum eę de sacra ordinis, et pro-
sequenda eę materiam reformationis. n.

47

Nomina Patrum qui adfuerunt
in hac sessione celebrata .25. die
mensis nouembrii anni. 1551.

R^mus, et ill^mus vir^s cardinalis cretensis
legatus.

R. D. sebastianus Peguinus archiepi^s segobit^m.

R. D. Aloysius lipomannus ep^s veronen^s n^unci^s ap^ost^o.

R. et ill^m D. cardinalis tridentinus.

Archiepiscopi.

R. et ill^m D. sebastianus ab huylensteijn
Archieps^s magisterus, et .s. R. imp. Elector.

R. et ill^m D. Adolphus ex comitibus, Ar-
chieps^s colomen^s. et .s. R. imp. Elector.

R. et ill^m D. Ioannes ab isemburke. Archieps^s
treueren^s. et .s. R. imp. Elector.

R. D. saluator ~~sant~~alpius, turretanus.

R. D. ludouicus chierogatus Antiberen^s.

R. D. olaus magnus gottus vpsalen^s.

R. D. Petrus de Aragonia, panormitanus.

R. D. Petrus querezo, granaten^s.

R. D. Baltasar de heredia carditans.

Episcopi.

R. D. Thomas campegius ep^s felben^s.

R. D. gaspar toffredus borgia segobitan^s.

R. D. cariolanus martianus, di^sman^s.

R. D. Io. baptista capegius maistran^s.

R. D. berardus bonianus camarin^s.

R. D. Ioannes forseca, castellan^s.

R. D. Ioannes salazar landian^s.

R. D. Baltasar vauetuanus missien^s suff. mag^s.

R. D. Petrus vaguer, Alqueren^s.

R. D. Hieronimus de bononia, siracusanus.

- R. D. Ricardus Paltus vigor men.
 R. D. iulius flug. Numburgen.
 R. D. chrophorus mehlert, constantien.
 R. D. cornelius de musis belontinus.
 R. D. iacobus iacomelus Bellacastren.
 R. D. fran^{cus} manerique, Aurien.
 R. D. fran^{cus} de nauarra pacen.
 R. D. Erasmus alimperech, Argétoreden.
 R. D. lo. Iouinus costatien. suff. bar chinomen.
 R. D. Petrus Augustinus, oscei.
 R. D. iacobus naclantus, clodien.
 R. D. georgius flavus, suff. herbyo len.
 R. D. Ioanes bernardus haz de lugo, calaguritans.
 R. D. Michael puch, Elren.
 R. D. Michael à Turri comes exepi cereden.
 R. D. othauianus precomus, Monopolitans.
 R. D. lo. fernádez Temino, legionen.
 R. D. christophorus de Rosas oueteri.
 R. D. Ioanes de do. Amilano, Tudon.
 R. D. Antonius codina lacoren, suff.
 R. D. Martinus de ayala, quadexien.
 R. D. petrus de acuna et adellaneda, astorice.
 R. D. Nicolaus praulme, verdunen. -
 R. D. fran^{cus} Salazar salammien suff. maioricen.
 R. D. vincétius de leone Dosaren.
 R. D. Egidius foscurius, Mutinen.
 R. D. gerardus de Rabaldis, ciuitaten.
 R. D. Angelus bragadinus, vicetinus.
 R. D. Thomas de platanis, curien.

Abates et grñales ordinum.

- R. P. gerardus hameriuert abbas di. ber-
 timi, ordinis di benedicti. flandras.
 R. P. Marcus de brixia, abbas di vjalis
 de rauona, ordinis di benedicti.

R. P. Eusebius de Parma abbas dñe marie
grāze dioc. placentine, ord. dñi brenedicti.

R. P. ^{cus}fran^{cus} Romanus cardog. lionen. gnā
lis ordinis predicatoz.

R. P. christophorus patavinus gnālis
ordinis sandi Augustini.

R. P. Iulius magnanus vica. gnālis ord.
dñi francisci conuētua lium.

Oratores Cæsaris.

ill. D. Hugo comes de marfort et Ro-
tenfels.

fran^{cus} a Toledo, prior monast. veroualen.

guillelmus de putauia Archidia. capimia.

oratores Regis Romanoz.

R. D. Paulus de gregorianis ep's zagabren.

R. D. federicus nausea ep's vienen.

officiales còcilij.

Angelus masarelus secretarius còcilij

Ioanes bapt^{to} castellus promotor còcilij.

Hadouicus firmarus magr. ceremoniaz.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Decretum quintę sessionis concilij Trident.
sub Iulio papa tertio, publicatum die
vigesima quinta mensis Ianuarij
Anno .1552.

Cum ex eo quod proximis sessionibus decre-
tum fuit, sancta hæc et uniuersalis synodus
per hos dies accuratissime diligentissimeq[ue]
tractauerit ea, que ad sanctissimum missę sacrificium
et ad sacrã orãnis spectant, ut hodierna
sessione, quem admodum Ihu's dies sugges-
set, decreta de his rebus, et quatuor præterea
articulos ad dñissimum eucharistię sacrã
pertinentes, in hac eandem sessione deli-
bato, publicaret, atq[ue] interim affectuos esse
putauerit ad hoc concilium, eos qui se pro-
testantes vocant, quor[um] accusa eor[um] publicatio-
nem articulo[rum] desiderat, et ut libere et
sine cundatione ulla hac venirent fidem
eis publicam siue saluum cõductum cõcesse-
rat: Tamen cum illi nondum uenissent,
et eor[um] nominis supplicationem huic sanctę
synodo fuerit, ut publicatio que hodie no-
die faciendã fuerat, in sequentem sessionẽ
differatur, certa spe oblata affectuos eos
esse oĩno multo ante illam sessionem
saluo cõductu amplioris forme interim accepto.

Eadem synodus in Spū S^{to} legitime congregata, ipsidem legato et nuntijs presidentibus, nihil magis optans q̄ ex prestantissima natione germanica oēs de Religione dissensiones et schismata tollere, ac eius quieti, paci, ~~otio~~ cōsulere, parata ipsos se venerint et humaniter excipere, et benigne audire, confidensq̄ eos non catholice fidei pertinaciter oppugnāde, sed veritatis cognoscendę studio eē ueriferos, et ut euangelicę veritatis studiosos fecer, sandę m̄is ecclēe decretis ac discipline ad extremum eē acquiescentes, sequētem sessione ad edenda et publicanda ea que supra cōmemorata sunt, in diem festum sancti iosephi qui erit die XIX. mensis martij, distulit, ut illi satis sporis et spatij habeant nō solum ad ueniendum, verum et ad ea que uoluerint, anteq̄ is dies ueniat proponēda, quibus ut oēs diutius cunctandi causa adimat, fidem publicam sive saluum cōductum eius qui receptabitur tenoris libenter dat et cōcedit. Interca uero de matrimonij sacra^{to} agendum, et de eo preter superiorū decretorū publicationem desumendum eē eadem sessione statuit et decreuit, et proseguendam eē materiam reformationis. //

Sacro Sta

Sacro sancta oecumenica et generalis Tride-
 ntina synodus in Spū S^{to} legitime congre-
 gata presidentibus in ea eisdem de se-
 dis ap^{te} legato et nuntijs. Inherendo
 salvo conductui in penultima sessione da-
 to, et illum iuxta tenore infra scriptum
 ampliando vniuersis fidei facti, q^o oib^{us}
 et singulis Electoribus, principibus, du-
 cibus, Marchionibus, comitibus, baroni-
 bus, militaribus, popularibus, et alijs
 quibus cum q^o viris cuiusvis status et co-
 ditionis aut qualitate existant germa-
 nicę prouintię et nationis ciuitatibus
 et alijs locis eiusdem, et oib^{us} alijs eccle-
 siasticis et secularibus, p^{re}sertim augu-
 stine confessionis p^{ro}nis, qui aut q^uo vni-
 cum ipsis ad ^{hoc} generale Tridentinum con-
 cilium venient, aut mittentur, aut p^{er}-
 seduri sunt, aut huc usq^{ue} uenerunt quo-
 cunq^{ue} no^{me} censeantur, aut valeant nun-
 cupari tenore p^{re}sentium publicę fidei et
 plenissimam veri^{ssimam} q^{ue} securitatem,
 quam saluum conductum appellant, li-
 bere ad hanc ciuitatem Tridentinam
 veniendi ibidemq^{ue} manendi, standi,
 morandi, proponendi, loquendi, vni-

22
cum ipsa synodo de quibuscumque negotiis
tradandi, examinandi, discutendi, et omnia
quecumque ipsis libuerit, ac articulos quos
libet tam scripto quam uerbo libere offerendi
propalandi, eosque scripturis sacris et beatorum
patrum uerbis sententijs et rationibus
declarandi, adiuuandi et persuadendi, et
si opus fuerit et ad obiecta concilij generalis
respondendi, et cum his qui a concilio de-
lecti fuerint conferendi, opprobrijs, contumelijs
ac contumelijs peritus semotis, et signatim
que cause controversę secundum sacram scripturam,
et apostolorum traditiones, probata concilia, et
catholicę ecclie consensus et sanctorum patrum
auctoritates in predicto concilio Tridentino
tradentur, illo etiam addito ut religio-
nis preterita, aut delictorum circa eam com-
missorum aut committendorum minime pariter
antur, impertentur ac omnino concedit, sicut
ut propter illorum presentiam nequę in itinere
re aut quocumque locorum eundo, manendo,
aut redeundo, nec in ipsa ciuitate Triden-
tina a diuinis officijs quo uis modo reser-
et ut his pacis, uel non peractis, quęcumque
ipsis libuerit, aut maiorum suorum manda-
to et assensu ad propria reuerti possint
aut aliquis eorum offabit, mox absque ulla
remittentia et occasione aut mora, saluis
rebus eorum et suis, pariter honore et personis
eice

vice versa possit iuxta beneplacitum libere
 et secure reddere, de scientia tñ ab eadē
 synodo deputandorū, ut Tunc opportune
 eorū securitati absq̄dolo et fraude p̄ui-
 deatur, vult et̄ sancta synodus in hac
 publica fide salvo q̄cōdicū oēs quascuq̄
 clausulas includi et cōtineri, ac pro in-
 clusis haberi, quæ pro plena efficaci et
 sufficienti securitate in eundē stando,
 ac reddendo necessariæ et opportune fue-
 rint. illud et̄ ad maiore securitatem
 et pacis ac reconciliationis bonum exprimes̄
 q̄ si quis p̄iam aut illorū aliqui siue in
 itinere Tūden tum veniendo, siue ibidē
 morando, aut reddendo aliqua Enor-
 me (q̄d ab̄n) egerint aut commiserint,
 quo possit huius fidei publicæ et asecura-
 tionis bñefitium eis concessum annullari,
 aut cassari, vult exōcedit ut in huius-
 modi facinore deprehensi, ab̄ ips̄is dum-
 taxat et nō ab alijs cōdigna auiduer-
 sione cum emenda sufficienti pro p̄te
 ipsius Synodi merito approbata et lau-
 danda puniantur, illorū asecurationis
 forma cōditionibus et modis dīmo ma-
 nentibus illibatis. Pariformiter et̄ vult
 ut si quis p̄iam vel aliquis ex ipsa syno-
 do siue in itinere, aut morando, aut re-

recedendo aliquod enorme (quod absit)
egerint aut commiserint, quo posset huius
fidei publicæ et securitatis beneficium vio-
lari, aut quo quo modo tolli, in huius mo-
di facinore deprehensi, ab ipsa synodo
dumtaxat, et non ab alijs cõdigna dis-
uersione et emenda sufficienti p̄ partem
dnoꝝ germanoꝝ augustinæ cõfessionis
Tunc hi presentium merito laudanda et
approbanda mox p̄mittantur presentis ase-
curationis forma cõditamibus et modis,
in articulis illatis, sicut præterea ipsa sy-
nodus q̄ liceat ipsis ambasiatoribus oibꝫ
et singulis fortis quoties unq̄ oportu-
num fuerit, seu nec̄ ad curiam capien-
dam exire de civitate Tridentina, et re-
verti ad eandem, nec nõ nuntium vel
nuntios ad quæcumq̄ loca pro suis nece-
sarijs negotijs ordinatis libere mittere
seu destinare, ac ipsos missos seu destina-
tos, seu missum, et destinatum suscipere,
quoties eis videbitur expedire, itaq̄ ali-
qui vel aliquis p̄ ea deputandos cõstitui
solvantur, qui cõsecuritati provideant
vel provident. qui quidem saluus cõ-
dudus et securitatis dare et durare de-
bent, et à sp̄e et p̄ce sp̄is, quo in ipsius
synodi et suoꝝ fuitõnis curam ipsos suscipi
cõtingit,

colligere, et usque ad Tridentum perducere
 ac toto tempore mansionis eorum ibidem, et
 reversus post sufficientem audientiam ha-
 bitam spacio viginti dierum premissis cum
 ipsi petierint, aut concilium habitum huius-
 iusmodi audientia ipsis recessum induce-
 rit à Tridento usque in quem quisque elegerit
 sibi locum tutum, deo favente restituet, do-
 lo et fraude proorsus exclusis. que quidem
 omnia per universis et singulis christi fidelibus,
 pro omnibus principibus tam ecclesiasticis quam
 secularibus quibuscumque aliquibus alijs
 ecclesiasticis ac secularibus personis cuius-
 cumque status et conditionis existant, aut
 quo cumque nomine censentur, inviolabiliter
 observanda esse promittit, et bona fide spectat.
 Insuper de fraude et dolo exclusis vera et
 bona fide promittit ipsam sanctam synodum
 nullam vel manifeste vel occulte occa-
 sione querituram, aut aliqua auctoritate, po-
 tentia, iure, vel statuto, privi legio legum
 vel canonum, aut quorumcumque conciliorum con-
 stantiensis et generalis, quacumque forma ver-
 borum expressa in aliquod huius fidei publi-
 cum et plenissimum convocacionis ac publi-
 ce et libere audientie ipsius per ipsam syno-
 dum concessa, prejudicium quovis modo

usuram aut quicquid uni permissura, qui-
 bus in hac parte pro hac vice derogat,
 quod si ista synodus aut aliquis ex ea vel
 suis cuiuscumque conditionis vel status aut
 preeminente existant prescripta saltem
 conditi forma et modum in quocumque
 puncto vel clausulam violaverit (quod si
 auertere dignetur discolens) et sufficiens
 emenda non fuerit ^{mox} subsecuta, et ipsorum au-
 ditio merito approbanda et laudanda
 habeant ipsam synodam et habere poterunt
 incidisse in omnes penas que iure diuino
 et humano aut consuetudine huiusmodi
 saluorum condictionum violatores incurrere
 possunt absque omni excusatione, aut quavis
 in hac parte contradictione.

Nota primum qui adfuerunt in hac sessione
 celebrata .25. die Ianuarij .1552.
 imprimis antedicti legatus et nuntius et carles
 et oratores, abbates, et priores qui fuerunt in se-
 ssione preterita nobisbris. Et et oes Archiepi
 et epi preter hos Epum castellimaris.
 Et ultra hos et fuerunt Archiepi et epi sequentes.
 Archiepi Arboren. v. Verceles.
 Epi placetinus v. Taualien.
 catanen. v. Schiunen.
 Ramoren. v. Segouen.
 cartaginen. v. ciuitate hisp.
 mindomien. v. papilonen.
 illerden. v. Iaconen.
 verusinus v. moti fabrici
 siluen. vel algarueniorum Dactum

Decretum suspensionis aut proroga-
tionis concilij Tridentini publica-
tum vigesima octava die men-
sis aprilis, Anno . 1. 5. 5. 2.

Sacro sancta oecumenica synodus
Tridentina in Xpi sancto legitime con-
gregata Presidentibus in ea H^{is}
vris Sebastiano Archiep^o Sipontino, et
Floysio Ep^o veronen. ap^licis nuntijs,
tam eor^{um} proprio q^{uam} H^{is} et ill^{is} vris
Marcelli Tituli S^{an}c^ti Marcelli S^{an}c^ti R. ecc^l.
cardinalis recentij legati, ob adversam
eius gravissimam valetudinem absentis no^{ti}e,
noⁿ dubitat christianis o^mnibus patere hoc
concilium oecumenicum Tridentinum,
Primum a Paulo foelici recordationis
convocatum et collectum fuisse, deinde
a S^{an}c^tissimo d^{omi}no n^{ost}ro Julio tertio, et flagi-
tante Carolo quinto Augustissimo impe-
ratori, ea precipue causa fuisse restitutum
ut religione in multis orbis Partibus
et presertim in germania in diversas
oppressiones miserabiliter distractam, in
statum Pristinum revocaret, abusus et

mores christianorum corruptissimos emendaret.
Cumque ad hoc agendum quod plurimum pres, nulla
laborum suorum periculorumque habita ratione, in diversis
regionibus alacriter confluerent, resque
Strenue magno fidelium concursu, feliciterque
proderet, ac spes esset non levis illos germa-
nos qui eas novitates excitarent in concilio
venturos sic animatos ut veris doctrinae omnibus
unanimiter acquiescerent, lux demum quae-
dam rebus refulsisse videretur, caputque
atollere inciperet prostrata antea et afflic-
ta res pub. christiana, in repente tumultus,
ea bella hostis generis humani versuta exar-
serant, ut concilium vellet facere ac suam
cursum in hoc campo satis incommodè cogere-
ret, spesque omnis ulterioris progressus hoc in-
spe tolleretur, tantumque aberat, ut sancta
synodus christianorum malis et incommodis
mederetur, ut multorum mentes praeter sui
animi sententiam vivificaret potius quam placaret.
Cum igitur ipsa sancta synodus, omnia et praecipue
germaniam armis ardeat, et discordiis
videretur, omnes fere episcopi germanos princi-
pes electores suis consultum ecclesiae concilio
abijisse, decessit tanta necessitati
non reluctari, et ad meliora spea reverti,
et pres (quod eis nunc agere non licet)
suis oculibus prospicere ad suas sedes
regredi

regredi valeant, neq; diutius utrobique inu-
 fili otio conterant, atq; ita qm sic Iporum
 conditio tollit, huius oecumenici Tridentini
 concilij progressionem per biennium suspende-
 dum fore decernit, prout presenti decreto
 suspendit. Ea tñ lege ut si citius pacata
 res sit, ac tranquillitas Præstina reuertat,
 (quod sperat dei op. Max. Beneficentia non
 longo fore spacio futuram) ipsius concilij
 progressus eodem motu suam vim, firmi-
 tate, vigoreq; habere censeatur, sine autē
 (quod deus avertat) peractobienio prædicta
 legitima ^{impedimenta} no fuerint sumota, q̄ primum
 cessauerint, talis suspensio eo ipso sublata
 eẽ intelligat, ac suus vigor et robur con-
 cilio sit: restitutum et eẽ intelligat sine
 alia noua concilij conuocatione, accedente
 ad hoc decretum cõsentu et auctoritate
 Sanctitatis sue et Sḡe sedis ap̄tice
 Inferim tñ eadem Ita synodus exhor-
 tatur oes principes christianos et oes pre-
 latos ut observent, et quatenus ad
 eos respectiva spectat observare faciant
 in suis regnis, dominijs et ecclijs sua
 et singula que p̄ hoc sacrum oecumeni-
 cum concilium fuerunt hactenus statu-
 ta et decreta. ¶

post

Nomina patrum qui fuerunt in publi-
citate decreti prouisionis aut suspen-
sionis coacti. n.

N^m nuntij apti prefati presidentes.

M^m et *R^m* d. Christophorus Madrutus
car^{l^{us}}, ep^{us} tridentinus.

oratores cesaris.

M^m d. Hugo comes à monfort et Rotéfels, cesaris

M^m d. fran^{cus} à toledo prior Monast. Recòuelleri. cesaris

R. D. guillelmus à pudaicia. Archidiaconus capitię cesar.

R. D. Paulus de gregoriamis ep^{us} zagabueni. Regis Romę.

M^m d. iacobus seluius primus orator. portugalię

R. D. iacobus gouearus, secundus portugalię

R. D. iohannes puer Tertius orator. portugalię

Archiep^{us}.

R. D. Saluator salaputius turritanus.

R. D. ludouicus cheregatus Antibarreni.

R. D. petrus de alagon Arboren.

R. D. claus magnus vrsalen. in gestia.

R. D. petrus de aragon panormitanus.

R. D. petrus guereco granatensis.

R. D. Baltasar de heredia calaritanus.

Episcopi.

R. D. gutierrez carauasal placentinus.

R. D. gaspar tofredus borgia segobruen.

R. D. car^{l^{us}} la rus Martiranus. S^{an}cti Marci.

R. D. iohannes basta campegius. maioricen.

R. D. nicolaus maria caracidas castranien.

R. D. petrus fran^{cus} ferrer, Ep^{us} verulen.

R. D.

- R. D. Antonius de la agulla, zamoren.
 R. D. Stephanus de Almeyda, cartaginē.
 R. D. ^{cus} Juan Benavides mindomien.
 R. D. Alvarus de la quadra verusinus.
 R. D. Bernardus Bomioanes, camarinen.
 R. D. Io. Fonseca, castellimavis.
 R. D. Io. salazar lancianen.
 R. D. petrus vaguer Algeren.
 R. D. Hiero. de bononia syracusanus.
 R. D. vicar dūs patus vigor mien.
 R. D. iacobus iacomellus, bellicarden.
 R. D. ^{cus} Juan Martique Auxien.
 R. D. ^{cus} Juan à nauarra pacen.
 R. D. iohannes iouinus constantinen.
 R. D. pelegrus cibo, Epus galipolitang.
 R. D. gerardus de ^{rabaldis} coraxenus cunitaten.
 R. D. augustinus oscensis.
 R. D. Ioa. ber. diaz calaguritanus.
 R. D. Michael puch. Ebrexi.
 R. D. octavianus pæconius monopolitang.
 R. D. Ioa. frs Lemiro Legionen.
 R. D. Christophorus rotas oueter.
 R. D. Michael à terey comes et epus cerceden.
 R. D. Ioa. de do familiaro Tuden.
 R. D. Antonius codina sacoren. suffrag. barchni.
 R. D. Ioa. de mello algaren. aut siluen.
 R. D. Martinus ayala quadixen.
 R. D. Petrus acuna aborcen.
 R. D. Nicolaus psaulme verdinen.

R. D. Fran^{cus} salazar ep^s Salamminen.
 R. D. Vincentius de Leone b^sen.
 R. D. Ferdinandus Loaseq illerden!
 R. D. Gaspar de curriga segobien!
 R. D. P. ponce civitaten. Indurria
 R. D. Alianus moscoso Pamilonen. Juen!
 R. D. Ioan^{es} citus acoren. suffrag. monaster
 R. D. Angelus bragadinus vicentinus.
 R. D. Actites degra^{vis} montis salis ci.

Abbat

A. P. Gerardus flamericus abbas sⁱ berfimi
 ordinis sⁱ b^{enedicti}.
 A. P. Christophorus paracurus g^{ra}vis ordinis sⁱ august.
 & Angelus masarellus secretarius.
 & Iacobus bas^{ca} cadellus promotor.
 & Ludovicus firmus magi ceremoniar^{um}

Cum hoc

Proposito protestationis aliquorum patrum
repugnatum decreto suspensionis.

Cum hoc Sacrum oecumenicum concilium
ante tot annos, a toto christiano orbe deside-
ratione tantis laboribus procuratum, Tan-
dem Tridenti ad extirpandas hereses,
tollenda schismata, reformandos mores,
pacem inter christianos principes componenda
fuerit convocatum, neque post eius convoca-
tionem fuerit adhuc satisfactum, ne dum
dibus, sed nec plene aliquid ex causis propter
quas convocatum est, Praesertim reforma-
tioni necessarii abusuam, Unde mala omnia
quibus vexata ecclesia exorta est et confuere
apertum est, nos infra scripti Archiepiscopus
et episcopi nostrae conscientiarum testimonio copulsi
huic decreto suspensionis concilij cum omnibus
incidentibus circumstantiis et conditionibus,
Tam quo ad substantiam eius quam quo ad for-
mam **•** contradicere debemus prout
depressenti contradicimus et repugnamus,
Cum quae causae suspendendi quae in eo assignantur
bella. s. et germanici tumultus (quos bre-
viter sedatos iam ac compoim, vel in ipso de-
creto sperari dicit) non usquadeo videntur
urgere, ut sit propter eas ita a concilij
prosecutione cessandam, Salsam in his
quae ad reformationem attinent, Quinimo
ad sedandas principum discordias aptissima

Visa est concilij convocatio, subindeque prosecu-
tio et continuatio, Tum et quia data suspensi-
o magis resolutionis quam iudicij moderatae
aut necesse suppressionis speciem praesentare vi-
detur, neque enim et si ceterae difficultates deer-
int, quas Timere nos docuit experientia,
tam celebres praeterea concilia extan-
dum remotaque provinciis haberi facile
poterit, nec deerunt impugna foribus
catholicae ecclesiae occasiones et rationes ad
serenda, atendendaque bella, atque discordias,
quibus huius concilij (cuius nomen apud
eos tam est odiosum) reassumptione
impediam aduersificetur, quod nunc
eos concilijs varijsque rationibus tentare vi-
demus, si persecutionem viderint conatus
huiusmodi prospere eis cedere, nos quoque
eo adgressi, ut ab incepto opere cessauer-
imus. Praeterea deterret nos ingens scien-
dalem certaque heresum ^{prope} confirmatio, quam
ex tali et tam diuturna suspensione, ne-
dum ipsis ecclesiae aduersarijs, sed et catho-
licorum plerisque oritur esse manifestum est,
cum Africae causa, publica quoque causa deferre
non alia ratione magis quam persecutionum metu,
laborum impatientia, et quod peius est cause
ipsius, et diuini auxilij desperatione opi-
nabuntur, Cum tamen in tuto loco ab omni bellum
iniuria remoto esse nos uiderint, ubi alias
non minus periculosa bella gererent, nihilominus
ipsa

57
quia Synodus fidelitate in deum no hoc se
perseveraret, quod profecto inficiari nequos
ipsi possumus. Cum itaq; e manibus nris
referenda erunt aq; que periturae sunt per
subtractione huius salubris atq; unici reme-
dij, alijs q; de causis conscientias nras movi-
sibus huic decreto no expresse contradicere no
possumus, imo et contradicimus et q; tum
possumus absolute repugnamus, re tu no
omni consilio consentendi ratione quereere vi-
deamus, neve abhorere videamur a suavi
re de dispositione, cum et nos difficultatis
tpoy, recessus q; prelatorum germanie natio-
nis fere oium coenam aliquam habendam
e no improberemus, petimus ut sequens
viam, quam haderus tenuit atq; servavit
hec ita Synodus sessione ad proximas ma-
lendas maij indicta ad moderatum aliquo
tempore proget, diem q; declaret qui ipse
ita pro hinc interpellet, et alia convocatio de-
claratio, aut informatio minime sit specta-
da quo minus ad hunc locum concilij
oes prelati convenire et possint et teneant,
addentes nihilominus q; si infra dictum de-
clarandum terminum predicta impedimenta
cessaverint, curet ditas sua prelatos oes
ad prosecutione concilij revocare, quos in-
terim ad proprias ecclias remeare, si libeat,
licebit. Ultimavero decreti verba quibus
comendat decretorum huius ite synodi observatio

placere utiq; si absq; his uerbis (quatenus
nos ad eos de uera spectat) publicaret, que
litium occasio ei uidet et seminarium.
Que quidem oia, ita et no' alit' fieri peti-
mus, protestamurq; si secus fiat nulli
nobis nec de' synodo preiudicium fieri.
quouis tpe, tam propter huius de ueri sus-
pensionis publicatione, q; quamcuq; alit'
actum, factum, uel faciendum, attemptum
uel attemptandum per quascuq; personas o-
tra huius oecumenici concilij autoritate et
potestate obicor q; oecumenicos oim.
Velimus insuper a synodi huius notario,
ut hanc no'ram schedulam contradictionis
attestationis ac protestationis inter acta sy-
nodi una cum hoc decreto inserat, integ'
ipse uel alij nobis unam uel plura authe-
tica instrumenta exhibeant.

v Subscripserunt huic propositioni aut ates-
tationi pres' sequentes in hunc modum.
Saluator Archieps' Turritanus. Ioannes eps'
lancianensis, Michael eps' ephrensis. Petrus
eps' adoricen'. Aluacius eps' pampelonen'.
Ioannes eps' castellanensis, Petrus eps' yucon'.
Aluacius eps' uenasinus. Ioannes eps' &
Auder. Martinus eps' quadricen'. Petrus
eps' ciuitatensis. //

†

Supplicatio Theologorum Ducis Wintembergen. et
Reipublice Argentoratisensis.

Illis ac observandis. dñi cesaree mag^{is} oratores
dignissimi. Cum multi optimi viri veram inspi-
rem humanitatem, et egregiam in administrando
ecclesiastico negotio (cuius grā hec Tridentina syno-
dus cōgre gata est) prudentiam et equitatem mag-
na laude nobis predicaverint, speramus fore ut
celsitudo v^{ra} non solum ea que his supplicibus
v^{ris} petimus, boni cōsulat, verum et pro singulari
suo erga veram ecclesiam filij dei studio munim insi-
di futurum aprobet ac pro virili sua adiuvet.
Postq̄ spes nobis facta est, ut die decima nona mar-
tij publica de articulis in religione n^{ra} cōfessionis
Tractatio coram B^{en}edictis in synodo suscipere-
ret, ac nos mandatis ill^{is} principis n^{ostri} dñi
christophori Ducis Wintembergen. Ep. et incl^{is} regij.
Argentoratisensis huc ad Tridentum ad ea que in
cōfessione pie doctrine antea per legatos prefati
ill^{is} principis n^{ostri} synodo exhibita, minus proba-
ta viderentur, explicanda et cōfirmanda able-
gati cēmus, sūmam operam dedimus ut defini-
to die decima nona mar^{tij} Tridentum divina
clementia perveniremus, sed re ipsa cōperimus
q̄ nō solum prefato die nihil de cōfessionis arti-
culis religionis n^{ostre} agi ceptum sit, verum et
universum hoc negotium in longus t^{em}p^{or}is rejci
videbat. Et si aut fieri pot̄ ut multa et varia
negocia incidant que fortasse publicis Tracta-
tionibus aliquid remouerent, t^{em}p^{or}is postq̄ cum
a^lio nō reputamus hanc synodum id circumstituta,
ut legitima et christiana fiat expositio p^{re}terite

de religione, ac viris Amantibus veritatem et studio,
sis vere tranqui litate ecclesie, nihil prius eẽ de
bere q̃ prima quaq; occasione in hoc studium in
cumbere, ut regnum filij dei promoveat, et eterne
saluti eccleſie consulat speramus celsi tudine vram
nihil cure ac studij intermissura, quos me omni
tergiuersatione ea negocia (quorũ causa huc missi
Sumus) Tradenda suscipiant, neq; n. ullum q̃
officium, aut sacrum quod filius dei maiori fa
uore prequit q̃ si viri in hoc mundo dignitate et nobilitate
insigni omne studium suum ad illustrandam
gloriam dei et adiuuandam uera ecclesiam eius
his temporibus afflictissimam, conferant. /
Ac res quoq; postulare videtur, ut importune
fortassis me aut professioni necessario hanc cau
sam urgeamus, Nam in decretis quę hactenus
in hac synodo edita sunt non fere legimus, nisi
de re meę doctrine Anathemata, et nonnulli ex no
bis audierunt his diebus monachum quẽdam
publice in lectionibus suis, quas in apostolum Paulũ
proſitebatur, nõ solum absurda de salute impietate
gentium aduersus oĩum fere veterum prog author
sentiam, verum et manifestas calumnias ad
uersus piã doctrinã meã eccleſie euertẽ.
Et si aut quidam affirmant hunc monachum
nõ eẽ auctoritate concilij institutum, tñ vi
demus eum non mediocri frequentia et assentio
ne audiri. Quod si nõ alia causa est cur adhuc
conuictum profectio nobis suscipienda fuerit,
q̃ ut simus hoĩbus spectaculo, et nõ audiamus
nisi cõuicta, calumnias, et doctrine meę deprava
tionem ac damnationem, potuissimus de his
domi uel p̃latũ, uel publica scripta certiores fieri. /
quare

Quare illis ac dignissimis domini oramus ac
 protestamur vram celsitudinem obedientissime
 ut dignetur propter filium dei unicum servatorem
 nostrum, apud Romanos pres huius Tridentini con-
 cilij efficere, quò tandem nobis significet quid
 in ea confessione (cuius supra mentionem fecimus)
 desiderant, ac vicissim nostrum Responsum au-
 diant. quo beneficium .c. v. non solum sibi nos
 devotissimos reddet, verum et prestabit fi-
 lio dei (hoc presertim spe), quo maxime ad
 precipue sacris operam dari solet, cultum
 gratissimum. Postremo precamur ut .c. v.
 hanc petitionem nostram clementer inter presetur,
 et nos commendatos habeat, ad eum Tridentini.
 Ultima die Martij, Anno 1552. 2.

C. V. C.

Studiosissimi et observandissimi Theologi.

Vindoburgenses { Joa. Brennius doctor.
 Jacobus Beurlin doctor.
 Jacobus Herbrandt doctor.

Reip. Argentorateni { Joa. Marbacius doctor.
 Christophorus soelius doctor.

Supplicatio oratorum ducis Wintembergeni qui
Tridentum secunda uices uisit missi in pri-
mo suo accessu ad oratores cesaris.

Sacre cesaree mag^{is} d^{omi}ni mei clementissimi.
Ill^lmo atq^{ue} ampliss^{im}i commissarij atq^{ue} oratores.
D^{omi}ni gratiosissimi. Ill^lmus princeps ac d^{omi}nus
christophorus dux Wintembergeni, ac hibernens^{is},
comes montis belligordii, et d^{omi}nus m^{ei} clementiss^{im}e.
reuersis ad celsitudinē ipsius prioribus legatis,
quos in gratiam et debitam obseruationem cesaree
mag^{is} et s^{an}cti decreta comitum Augustanensium,
huc ad presens concilium Tridentinū ante ali-
quot menses misit. Nos alteros legatos celsi-
tudinis ipsius ad ea quę in cōmuni negociore-
ligionis et alijs necessarijs punctis adhuc per-
agenda et deliberanda supersunt, omni studio
ac opera, p^{ro} mouenda et absolueda, huc ablega-
uit, si mul^{ti}q^{ue} incurrit ut in isto adiectus m^{ei}
ampliss^{im}e dignitatis u^{ost}rę, nos exhiberemus, illisq^{ue}
nos q^{ui} humiliter cōmenda remus. Deinde ut
celsitudinis ipsius nōne ampliss^{im}e dignita-
tibus u^{ost}rę amicas atq^{ue} benignas ageremus grās
pro singulari ampliss^{im}e atq^{ue} dignitatū u^{ost}rę
studio, grā, ac beniuolentia, qua priores celsi-
tudinis ipsius legatos in expedendis commissis
negocijs et mandatis suis, tam apud Ampli-
ssimas dignitates u^{ost}rę q^{ui} apud cōm^{un}e cōgrega-
tionē concilij complere sunt, id q^{ui} celsitudinē ip^sę
oblata occasione et benigne referre et gratiosse
agnoscere nō est de dignitate. Quātu uero
ad aduentum celsitudinis ipsius theologorum
attinet

Attenit, ordinaverat quidem .c. s. eo et tpe
 quo priores suos legatos huc ablegavit, quosdam
 Theologos, qui presens concilium visitaret, que
 admodum nunc et a celsitudine ipsius qui
 dam Theologi destinati atque itinerari accincti sunt,
 quorum et aduentum infra pauciss. dies speramus,
 verum cum certa quedam gravamina que par
 tim per ducis saxonie Electoris, partim per cel
 situdinis ipsius legatos proposita sunt inci
 dent, absque quorum resolutione et revelatione prop
 utiles et frugifera erat futura tractatio Theolo
 gica de doctrina. ideo hactenus negocium cum
 Theologis comode promoveri non potuit. Nobis au
 tem discedentibus sepe datus illis princeps in
 de novo in mandatis dedit, ut ampliss. digni
 tatibus vris ea gravamina in memoriam itez
 revocarem, de qua diligentissime pro resolu
 tione et revelatione eorum apud ampliss. dignita
 tes vras laborarem. Et si n. quum initio ad
 securitatem datam attinet celsitudo ipsius de
 securitate et de fide atque constantia concilij in ser
 vanda ea, nihil dubitat, nec habeat que celsitu
 dosua precipue in securitate desideret, Tame
 cum .c. s. conferret exemplum eius securi
 tatis et salvi conductus qui in concilio basilien
 sive nris datus, et cuius similis forma postula
 ta est cum eo exemplo quod celsitudini ipsius
 transmissum atque a concilio publicatum est,
 coeperit re ipsa non cum levi celsitudinis ipsius
 et aliorum augustare confessioni ad reverentiam
 Theologorum preiudicio, quedam necesse partim
 omissa, partim mutata ee. Nam ubi in Ba

v. elevatioe

v. elevatioe

Basiliensi sacro concilio hæc verba habetur, Et signanter q̄ in causis controversis lex divina præxi christi apta et ecclie primitivæ unâ cum concilijs doctoribus q̄ fundantibus se veraciter in eadem q̄ verisimo et indifferente iudice admittant, Pro his verbis in nouo exemplo alia substituta sunt, v̄z et signanter q̄ cause controversæ s̄m sacra script. et aptorū Traditiones in prædicto concilio Teident. Est præterea et ea deliberatio in propositis gravaminibus unâ cum alijs nõdam resoluta, quod Papa q̄ preside concilij, nec agnosci nec haberi, sed quod ipse concilij cognitioni se submittere debeat, quod q̄ oēs psone, quæ congregatiõni concilij interfuerint et inhaereant, atq̄ ipsi iuramento adhaere et obligate sunt suis liberantur (q̄ntum ad presentē Traditionem p̄tinet) iuramentis et obligationibus, quibus sane nõ expeditis, nec resolutis, nulla utilis et salutaris Tractatio de doctrina cum theologis institui potest, licet .n. in cõmuni congregatiõne et cõmuni cõsensu atq̄ cõsilio, aliquid p̄ium, christianum et salutare constitueret, quod t̄i pape nõ placeret, id certe sua voluntate et auctoritate facile et mutare et permittere posset, inde q̄ aliud nihil sequeretur q̄ q̄ oia studia, oia cõsilia, oēs labores, ac demiq̄ oēs adiones plane eẽnt sua teã inditute atq̄ suscepte. Quare adhuc petitissimus princeps n̄r, ut Ampli. dignitates v̄re pro summo suo studio quo hactenus uniuersum negocium ^{complexi} sunt, in eo et labore et operam dare velim, quo enarratorū et aliorū antea p̄positorū gravaminum anteq̄ ad theologiam Tractationē perueniant, fiat resolutio ac reuocatio.

Hæc

Synodi Tridentinae protestatio in congrega-
tione generali. 24. die Januarij. 1552. anteq-
 protestantes audirent, facta.

Hæc Sacro Sæcra synodus Eccl. que pacem et
unionem ecclie omnibus modis exoptat,
et christum dominum ac redemptorem nostrum, qui oes
fideles salvos fieri vult et ad cognitionem veri-
tatis accedere, imitari cupit, ac propterea
parata est quoscumq; in ipsa synodo compa-
rentes fœna et christiana maiusuetudine recipere,
audire, docere, instruere, et in rectam semi-
tam dirigere, ac dissidentes reconciliare, idq;
tam pro ipsius dei et redemptoris nri glori-
a q; ac diutius ecclie debito cultui, et suorum episcoporum
presentia defraudent, sine conditione ad fruc-
tuosum finem concilij pervenire satagit, Ne ob
discrepationes que tam de personis compa-
rentibus mandatisq; et scripturis exhibendis, q; de
loco ad residendum prout assignato, occurrerint,
esse, salix ipsius concilij progressus retardet,
interiens decreto in secunda sessione promul-
gato, atq; illud innovans statuit, decrevit, de-
clarat, et protestatur, qsi forte contingerit aliquos
qui ex dispositione iuris, aut ex approbatione concilii
suo more admittendi aut recipiendi non erunt
vel se ipsos vel per interpositas personas ad-
mittere aut recipi, vel in loco non debito sedere, vel
seminam et sub verbo placet se ferre vel congrega-
tionibus interesse vel alios quoscumq; adus
facere concilio durante. quod etsi et contingeret
mandata, instrumenta, protestationes, et alia
cuiuscumq; generis scripta quoscumq; que ipsius

ne

2
cōcilij honore, ius, ac potestatem quomodo cumque
lecterent, seu lectere possent recipi aut admitti,
propterea non preiudicet, neque aliquo modo
preiudicatum cōseat uel intelligat presenti
concilio, neque cōcilijs œcumenicis ac grãlibus
in perpetuum celebrandis, cum ois intentio
huius cōcilij sit et eò tendat, ut pax et concor-
dia (quacumque ratione, licet atri et cōgruentis
in eorūa reducatur. 2.

gravamina ducis Wintembergen. p̄ suos
oratores exposita in grãli patrum con-
gregatione. 24. die Ianuarij. 1552.

Ill^lmus
Ill^l Princeps ac dñs dñs Christophorus dux
Wintembergen. Ego dñs n^r clemens Simus,
certo ordinavit ad tridentan quosdam e
theologis suis qui oblatam cōfessione aucto-
sacra scripturae, et vere catholice ecclē cōsensu
defendant ac tucant, et si opes fuerit copio-
sius explicent, sed prius q̄ theologi sui sus-
cipiant explanationē petit ill^lmus princeps n^r
de quibusdam gravaminibus suis semantri-
dentini cōventus audire. (

Primum gravamen
quod ad audiendam Theologorū explanationē
mandum sint ordinati et constituti ex utriusque
partis consensu idonei iudices aut arbitri quicquid
presenti cōvocatione religiosis legitime iuxta scripta
prophetica et apostolica, et iuxta veram vere catho-
lice ecclē consensum cognoscant. Nam cum
ill^lmus princeps n^r infestaverit maximā p̄m
doctrinē suorū Theologorū pugnare cum doctrina
et semina

Et semina Pontificis Romani, et eorum episcoporum qui sunt Rom. pontificis iuramentis et alijs obligationibus additi, nullo iure, nulla equitate fieri potest ut pontifex et epi eius infra causa, in qua ipsi sunt partes, sive accusatores sive rei, pro idoneis iudicibus aut arbitris agnoscantur. Petit igitur illis princeps in se certiore reddi qui sint futuri huius rei iudices arbitri. &c.

Secundum gravamen.

Quod concilium Tridentinum non videatur servari iuxta recessus comitatus imperialium Augustanorum, in quibus decretum fuit quod concilium Tridentinum confirmari, et omnia christiane, honeste et congruente ordine tractari debeant, hec verba illis princeps in nunquam aliter intellexit, quod quod concilium Tridentinum antea anno 46. institutum, non sit ita confirmandum et proseguendum ut decreta in eo facta per conclusis et ratis habeantur. que in hec est honestas et congruentia, ea decreta que ratis et sacrosedis habenda imponere, que parte altera non solum audita, sunt constituta, sed quod ab initio omnia capita religionis nostre de quibus controversas ite tradari, et iisdem audientibus ac iudicandis vere legitima et equitate conveniens adhiberi observari debeat. quod cum hoc Tridentinum concilium non videatur hoc modo institutum, Petit illis princeps in ut recessus comitatus imperialium hac in parte satisfiat. &c.

Tertium gravamen.

quod in sessionibus non solum eius concilii quod anno 46. Tridentini institutum est, verum etiam huius concilii, quod iam confirmat decreta sint

multum aliena à sacris literis, et confirmatis
multis veteris erroribus, sicut Theologi illius
principis sese coram idoneis iudicibus aut ar-
bitris literis declaratos recipiunt. Petit igitur
illius princeps ut talia decreta non habeantur
per conclusas et ratas, sed tamen producantur
et iudicandis, donec idonei iudices et arbitri
ex utriusque partis consensu eligantur, ut ab his
legitima iuxta sententiam sacre scripture et consen-
sum vere ecclesie, cognitio fiat. Cum igitur illius
Princeps in hoc precipere studium incumbat, ut
vera et pia concordia in ecclesia constituat, non
sabeat equum esse, ut his iam connumeratis gra-
uissimis leuetur et exorietur, ac vicissim re-
cipit se ope et auxilio diuine clementie, nullum
officium christiano et pio principi dignam inser-
uissimum: quo sperat sedes dei d. n. ihesu
fidem et obsequium suum placere, et incolumi-
tate ac tranquillitate vere de apostolice ecclesie iu-
uare possit. &c.

exoneret

Oratio oratoris lucis saxonie habitam
congregatione die 24 Ianuarij ad oros
concilij oecumenici generalis Tridentini.

Generosissimi. Et illius Princeps Mauritius
Dux saxonie, Et Princeps Elector. &c. Nos
ad vos tanquam cesarum Magestatis oratores
cum literis credentibus quas hic vobis exhibi-
bemus destinauit et obligauit, obsecrans
Et obtestans ut lectis illis et que ab eo nobis
Mandata sunt equo et beneuolo animo con-
sultare dignemini. &c.

Cum

Cum nuper Cass^a Mag^{us} eidem duci et principi
 Electori declarasset concilium oecumenicum grã
 le ac liberam et christianam in d^octum et celebra-
 tum rei in quo controversi Articuli fidei et reli-
 gionis n^{re} omni posito affectu sⁱⁿ genuinum
 et verum scripturar^{um} intellectum traderet^{ur}, et
 definir^{ent}, atq^{ue} de christianæ reip. reformatione
 tam in capite q^{am} in membris ageret, quo si idem dux
 suos destinaret et mitteret, se eos salvo conductu
 et fide pu^bl^{ic}a sufficienter munitos et securos e^{ss}e cura-
 turum, ac ut s^{er}vorum exigentiam audiretur
 effectu^{rum}. Cum itaq^{ue} idem dux Cass^a mag^{us} obse-
 quendo viros eruditos ac pios et pacis studiosos mi-
 flere decrevisset, nec deberet presens indictum
 et collectum Tudenti concilium ita ut dictum est
 celebratum et observatum ~~et~~ in Theologos illos qui
 primum apud maiores eius atq^{ue} postea apud se
 de religione et moribus scripserant, requisivit ut
 eadem scripta sua apud predictum concilium
 agnoscerent et exhiberent ad scripturas sacras
 cõferrent, et qua fieri posset cum eisdem concilaret,
 quod quidem illi se facere paratos atq^{ue} a deo fac-
 turos libenter receperunt. Ceterq^{ue} hadenus
 id ab eis prestitum nõ sit, ideo est q^{od} in condan-
 tien. concilio decretum e^{ss}e cõpercerunt, ne schis-
 maticis et heresim pertinaciter asserentibus, ullus
 ces^{ar} Regius aut alius cuiuscunq^{ue} principis salus
 cõducere p^{oss}et, aut securitatem prestare possit.
 cur minus si fide publica et salvo cõductu tate
 cõcesso sese apud predictam p^{ro}latem sive conciliū
 exhibuissent, et ad se fieri possit, ut eius
 nulla habita rōne in ipsos per eandem eccl^{esi}asticam
 p^{ro}latem seu concilium aiadvertere liceret, quæ admodū

Ex ipsius constantiensis concilij decreto, ^{siquidem} apparet eius exem-
pla exactis sessionis x^{ij} hic exhibemus. licet igitur
cess^a mag^{tas} omnibus et singulis augustanæ confessionis
mis asserforibus ad dictum concilium Tridenti in-
dictum accedere uolentibus saluum condudum scilicet
to editum omnimodam Tribusset securitatem, de
qua idem dux satis cōfidere possit tanq̄ a legitimi-
mo et germanicę nationis laudatissimo imperatore
p̄fecta, altius in oīro expēdēns iam dictum con-
stantien^{se} concilij decretum, sicuti quōdam et bōhe-
mi ad concilium Basileę indictum nisi aduersus
id ipsum constantiense decretum illis sufficien-
ter per eiusdem derogationē, aliasq̄ clausulas et
remedia oportuna cautum fuisset, accedere uoluerūt,
quo modo et idem Basiliense concilium cauere illis
et cōsuli decreuit, ut ex sessione eiusdem concilij
quarta, cuius exemplar hic exhibet, liquet frader-
nus eos mittere condatus est. Cum igitur cess^a
Mag^{tas} dicto concilij addidisset fide publica et saluo
condudū se prospēcturum illis quos idem dux ad
idem concilium destinasset, ut tuto liceret eō accē-
dere tēis ad eandem mag^{tas} datus, supplē et indi-
ca^{tem} ter egit ut dictis illis deputatis suis cōsiliarijs suis
Theologis, et alijs quibuscunq̄, quos ipse eōm cō-
miseret, uel deinceps miseret, nec non eorū
familiaribus et ministris, quibus libet ab eodem
concilio idoneam securitatē cōcedi et dari cura-
ret cum derogatione p̄dicti decreti constantien-
sis concilij, et aliorū qui huiusmodi securitati obsta-
re possint, et alijs oportunis clausulis terroret
forma quibus dictis bōhemis à basiliensⁱ concilio
cautum et cōsultum fuit, Cui quidem suppli-
cationi à cess^a Mag^{te} Responsum est, q̄ dictis
eisdem ducis ad concilium deputatis noīe, et sue
mag^{tas} sedulo apud concilium ageret, ut idoneo
saluo condudū dato eis atq̄ aduocibus eius confessionis
Augustanę

Augustane adjectoribus tuto et sine discrimine
 uel impedimento liceat eò accedere, et illis sese
 exhibere. itaq; nò dubitauit, sed summa cum fiducia
 semp. expediat, oibus et cōfessionis augustane adjer-
 toribus eamquam desiderat securitatem, atq; adeo
 eam qualis olim bohemiis in dicto cōcilio Basilien-
 si concessa fuit, concessam rei. Verum cum super à
 negociorū suorū gestore, quem in a. aula cesaris
 habet per germaniā schedulam nullo sigilo muni-
 tam accepisset cum adjectione huiusmodi quibus
 deputatis suis idonee p. eam cautam et prouisiu
 eet, ea tñ dicto saluo cōductui et securitati in Ba-
 siliensi cōcilio bohemiis expedite haud quāq;
 Responderet quò admodum ex utriusq; exempla-
 ri, quorū unum apud nos iam est, alterq; hic erin-
 det uideri est, facile cuius licet intelligere tutu
 nò fuisse, nec ei nunc esse sese dicti deputati nò
 alia securitate munitos in dicto cōcilio exhiberi,
 maxime cum in prefatione et actis nònullis dicti
 cōcilij Tridentini, quæ et scripto madata sunt,
 aperte heretici et schismatici appellati sunt,
 licet hactenus neq; uocati neq; auditi fuerint,
 aut doctrinā suam et scripta stabilire sacris
 scripturis eis licuerit. Itaq; dominationes vras
 instanter orat et obsecrat ut nò modo ipsi cum
 q; dictos suos deputatos ac theologos ex causis
 prescriptis nò misserit excusatum habere, uerū
 et apud dictum cōcilium excusare et excusa-
 tum reddere uelitis, dictam fidem p. a. esse
 curitatē in ea forma et tenore quibus p. dictū
 est obtineri et expediri curetis. Intellexit p.
 terea idem dux q; qui ad dictum cōcilium
 uenerunt strenue adeoq; et in controuer-^{mis} ss.

Articulis in materia religionis procedent, in quosibi
p̄ iudicium fieri et grauesibi eò asserit. Nam p̄ter
terq̄ q̄ Cess^{is} mag^{is} p̄missiōni ac et recessui augustano
aduersat, iuri eò diuino nãliq̄ et humano con-
trarium est, ut res. n. sua cõformiter recessui ordi-
dinũ imperij asseruit õibus et augustanę cõfessiõ-
nis asserioribus data quocq̄ fide p̄u^a et securitate
ad dictum cõcilium integrã ac liberã accedendi
ac egrediendi fore p̄tatem, eos q̄ in eodem sufficie-
ter audiendos eẽ, sic. n. diuino et humano iure
constituta eẽ, ut nemo qui nõ prius auditus sit cõ-
denet. Cum aut offerat et paratus sit idem dux
Theologos suos ad cõcilium mittere, suãq̄ doctrinã
et cõfessiõnẽ eiusdemq̄ rãnes et fundamenta ex sa-
cris scripturis cõfirmare, atq̄ in eodem cõcilio per
eos edere et exhibere. Cum in õibus quo usq̄ sinit
et patitur verbum deĩ cõsentire et cum eo cõcorda-
re velit, idq̄ hactenus propter saluum cõdictum
nõ sufficienter neq̄ idonee cõcessiõnẽ prestare requi-
uerit, certe ipsis Theologis eius haud quaquam
debet imputari. Desiderat igit̄ atq̄ instanter
orat Dominationes vras ut cess^{is} mag^{is} noĩe hoc effe-
cere et p̄mouere velint, ut in tractatione Articuli-
sõp in materia religionis cõtrouersõp superse-
deant, atq̄ super his nihil statuat̄ aut diffi-
nial̄ donec dictis Theologis obtemperata deuõse
curitate idonea in forma qua sup̄ in eodem cõ-
cilio exhibere se cãm suam dicere et illi auctori-
siceat, ipse pollicet̄ et p̄mittit statim eadem fide
et securitate obtemperata dictos suos Theologos ad p̄-
fessionẽ iam nõ modo paratos, sed ad. qo. p̄pe-
nitiaria germanica cõuersus profectos incepto
itinere peragere curaturã, atq̄ sũma cã dilige-
tia et celeritate in dicto cõcilio se exhibere, sibiq̄
Suam

suam confessionem et doctrinam cum suis funda-
 mentis et rationibus proferre iubebit. Tertio cum
 ad eundem locum perlatum sit eos qui in dicto
 concilio Tridentino conveniunt decreta sua procon-
 ciliaris oecumenicis atque definitis et decisivis ha-
 beri, sintque in illis nonnulli controversi articuli,
 talesque quibus augustinam confessionem assertores
 hactenus minime suffragari sunt, quos tamen illi
 neque reasumere neque super eis theologos ipsius
 audire constituerent, imo sint quaedam in dicto
 fuit nova concilio nova decreta, quae praecipuos quosdam arti-
 culos causae eorum concernant, et cum eorum assertio-
 nibus pugnent, qui ex divinis scripturis de-
 monstrari probarique possent, existimavit se
 necesse, atque et nunc existimat suos theologos super
 eis deinde decretis articulis audiri, dictosque prae-
 cipue controversos articulos reasumi debere, quam
 obrem et atque et. D. vras orat ut eorum promo-
 veant et dirigant, ut theologos ipsius in eis de
 decretis atque praecipue controversis articulis audiri,
 atque rationes doctrinae suae cum sacris scripturis con-
 ferre possint atque ita deinceps omnibus totius christia-
 ni orbis nationibus praeferant quod christianum et
 catholicum est statuatur. Ad haec cum dicta
 decreta controversi articuli paucis qui oecu-
 menico concilio inter se habeant, nec multis
 presentibus praesentibus atque ordinum germaniae
 nationis deputatis adhibitis et negociorum gesto-
 ribus, ut ex cathalogo eorum et typis excusis vi-
 dere est, traditi et definiti sint, nec pro oecu-
 menico et generalis concilii decretis haberi et sub-
 neci possunt, ad illud. n. perfinet ut totius
 christiani orbis nationes et ecclesiae oes convocentur

Et coram sint, atque ut quas cumque ibi rationes pro-
ferre quilibet uolet audiant, et ad sacram
scripturam expendant, alioquin (ut didicimus),
generale concilium ceteri non potest, nec eius decreta per
conciliaris et oecumenicus haberi debent. —
Quarto itaque loco hoc uobis contestatum esse uolumus
nobis mandatum esse considerare et diligenter
obseruare si omnes totius orbis nationes suos depu-
tatos commiserint, et ad concilium celebrandum
necessarios, ut si non esse missos deprehendamus,
quemadmodum iam certe conperire habemus,
nec uos ignoratis id ipsum dicto duci domino nostro
significemus, atque dominationes uestras oramus
ut apud Cess. Mag. cum summa instantia
agant, ut omnes illas nationes que hactenus ad
dictum concilium suos uel non miserunt, uel
alioquin mittere non constituerunt, modis omnibus
studuant inducere, ut suos ipsi ad concilium mi-
ffant, quo possit hoc institutum negotium cum
unice christiani orbis populis absolui et concludi.
Quinto quoque d. uas monere uisum sumus cum
confecerit Articuli potestati filium catholicum
cam et Palam edermant, sitque non modo iuri con-
sentaneum, sed et institutum, et in Basilen-
conciilio aperte definitum, ut in causis que si-
dem christianam uel Papam spectant ipsi con-
cilio inferior habeat, eiusque subsit, ope preterum
uideat, si hoc ipsum in presenti et concilio ante
omnia statuat et decernat, quemadmodum in
dicto concilio Basilen. statim ab initio decer-
tum est, ut in secunda ipsius sessione uideri
est, ut ita prefati omnes et quicumque alij qui dicto
concilio inter esse debent omni vinculo et iure iura-
do quibus Pape adnecti sunt quantum ad concilium

Et negotia

66

Et negotia, quae in eo tradantur, attinet, liberi et so-
luti esse possint, cuius modi iuris iurandi remissio
et absolutio quae a papa praedicta sit, quae in
ex multis Basiliensis concilii clausulis aperte li-
quet Papalem potestatem concilio esse subiectam,
sequitur certe eos omnes qui concilio interfuerunt ipsi
referunt et condituerunt omni vinculo, quo a papa
obnoxii esse poterant in rebus quae fidem, religionem
morumque reformationem tam in capite quam in membris
concernunt liberos et solutos esse, Nec referres si papa
eos huiusmodi iure iurando et alijs vinculis solu-
vere nolit, cum ex constantien. et Basiliens. concilio
constitutio liberos iam eos et absolutos esse con-
stat, Et ita circo ante omnia hoc in dicto concilio statui
et definitum possit et debeat. Cessat et magis eidem
duci et ceteris Rom. imp. ordinibus in conventu
Aug. beginne est pollicita liberis gratia et oeu-
mericum futurum concilium, in quo positus omnibus
affectibus de reformatione tam in capite quam in mem-
bris, atque de omnibus secundum sacrae scripturae sensum et
sententiam accurate ageeret, quos quidem affectus
ponere, atque reformationem legitimam et vere christi-
anam institueri perquam esset difficile, si ut prius ipsi
praesati qui ipsum representant concilium a papa
iure iurando adhaerere, aut alias in potestate eius
erunt et quo ad ea quae in ipso concilio traditi
necessarii sunt. Quare obsecrat idem dux ut. D. v. re-
negocium sic dirigant, ut in primis et ante omnia
praedicta constantien. et Basiliens. concilio de-
creta, Nempe quae a papa in omnibus quae fidem, refor-
mationem, potestatem, dignitatem, et functionem eius
respicunt, concilio debeat subiaceri, ipsumque concilium
a papa ante ferri et super ipsum esse, a dicta decreta
in presenti concilio confirmari, rata atque firma de-
clarare curetis, quemadmodum est in dicto Basiliens.

23
cōcilio declaratum est, quodq; dictum decretum
constantien. concilij in dicto cōcilio reponat, appro-
bet, et ratum esse iubeat de verbo ad verbum
ut in actis dicti concilij insertum est, cum et
cum inficiari nemo possit, pontifici ipsorumq;
Ecclesiarum ordinem diligentem reformationem operari habere,
et q̄tum vis antehac celebrati cōcilij terminus
constitutus sit intra quem cōcilium aliquod gna-
le et oecumenicum haberi oporteat q̄ antiqui
ab abusibus moribusq; deformatis plurimū, neq;
temere, semper metuerint, huiusmodi tri cōstitu-
tionibus de celebrandis gnaalibus cōcilijs à pon-
tificibus haud quāq; est satisfactum, q̄ q̄mo-
rito servari eos et haberi cōcilia oppatuerit,
huiusmodi si quidem tam varij et pestilentes
abusus inolevere, ois q̄ materias discordiarum
postea succreavit, et christiani nos hodie turce
p̄tas audacia q̄ auctior recitata est, ut nemo rō
facilime cōcederet q̄ sit futurū difficile huius-
modi abusus et effrenam licentiam, qua univ-
ersa Religio et disciplina degeneravit, imo collapsa
est, ad priusnam dignitatem revocari maxime
q̄ diu ij qui cōcilio interesse habent. Vale obsec-
quio aliquo vel iure iurando illius dignitate
et honore assertendi adstringent. Declarantiaq;
nec^m erit Cardinales oēs, Archiep̄s, ep̄s, presb-
teros, ceterosq; officarios oī vinculo quo pape obli-
gati esse quovis modo possunt, saltem quoad
eaque supra dicta sunt liberos et solutos esse,
ut hoc liberius, diligentius et exactius de reb;
in cōcilio tractandis agere, deliberare, cōsu-
lere, et condituerere possent. Quinimvero si que à
papa impetrari posse spes foret, ut se suaq; dig-
nitate posthabita, dei ḡtiam Totius Reip̄ christiane
utilitatem, et ecclē lapsantis reformationē ac

Reformationē

Reformationem, oī studio et favore conaret
 p̄movere, nō modo id cōmendabile, honestum,
 et dūm esset, sed apud populum maiorem
 obedientiam, benevolentiam, fiduciam, et fa-
 uorē conciliaret, deo q̄ cōcilio, atq̄ adeo d̄ibus
 quē in eodem cōcilio decernerentur amplissimam
 a d̄e auctoritatem et aplausum, d̄ibusq̄
 demū notum fecerit verum, legitimum, liberū
 et christianum cōcilium eē, et in quo de quavis
 re, libere et ex aīo cuius liceret cōsultere.

Demū Postremum idem dux orat, ut quę hucusq̄ hucusq̄
 factę erūt et petiūt nō sinistra neq̄ in malam
 partem inter pretermitti, neq̄ de sua d̄inatione
 aliud sentiat q̄ q̄ sincere et incorrupto aīo
 cuncta instituit, quin prudentissime et mul-
 tarū rerum experientia edoce et vero christiane
 d̄. vię quę dicta sunt prudenter et mature
 expensę erūt, neq̄ sinistra de ipso con-
 ceptare opinionem, verum ut quę cūq̄ ipse apud
 apud vos p̄ponit, agit et monet tanq̄ necesse
 apud imperatōrē et cōcilium, et quocūq̄
 alio loco expedire videbit p̄moueat, in quo
 deo op. Max. Totiq̄ Reip. christiane rem accepti-
 simam facturū erūt, dūto q̄ d̄ici gratissimā,
 cuius ipsi ob singularem suum erga iustitiam
 affectum memores estote. &c.

12
Oratio habita ab oratoribus Ducis mauritij,
in gnali Patrum congregatione die 24. Ianuarii
vii. Anno 1551. 11.

Quod bonum felix faustumque sit christiane Reip.
Boni et Amplissimi quaque cuiusque dignitatem
ordinis et status viri prius ac dñi debita reueren-
tia obseruanda. Illius Princeps Mauritius
Dux saxonie sacri Ro. imp. Elector, et Archiepi-
scopus, praeses Turingiae et Marchionis sue f.
Dñs m̄ Clementissimus misit nos ad vras Vras
et Amplissimas dignitates ac prestantias, et pre-
cat primam oicum adeo opt. Max. pre. D. N. Ihu
chr̄i, ut spem suam suam benigne largiri ac
aspirare dignetur, qua oia que hic agatis ad vras
estis ad sui dñi nris et chr̄i filij dñi ac salua-
tionis nri gloriam et honorem, ecclesie sue pacem et
incrementum, atque eundem chr̄i fidelium veram
ac eternam salutem tendant et erigant. Deinde
de notum vult e' vniuerso huic ordini vro qua
diu secum condidit, et aciem suam ita declara-
uit, si quid ex ipso deo contigerit vtile, liberum, et
christianum concilium congregari in quo controversie
religionis nre, sepositis affectibus, s'm sacram
scripturam tractari et diiudicari ois tuto ad-
mitti ac audiri, atque christiana reformatio, tam
in capite q' in membris institui deberet, quopad-
male concilium suos quoque Theologos viros pios doc-
tos atque pacificos mittere vellet. Et q' patet hoc
noie congregatos nunc e' et in hoc concilio se huc
uos ois ut eò quoq' dictum est modo procedatur.
Ideo convocatis suis Theologis qui antecessorū suorum
et partium e' suo spe scribendo claruerunt manda-
tum dedit, ut misit ex suo numero quibusdam
sue doctrine, confessione in hoc actu vro faciant,
ut eam sacre scripture testimonijs confirmant

atq' patru

atq'

atq; in oibus quibus s'm sacram scriptura possint
 vobiscum concurreant ac concordent ad quod illi
 se facturos prompti ac volentes in serice percut. (.
 quod vero hoc hactenus factum no sit, et illi
 hic nondum comparuerint, causam hanc bene
 beatus q; princeps n'r ad monitus fuit cuiusdam
 constitutionis concilij Basilien. que habet optima
 refuta, et de heresi suspectis nulla p'u' fides, nu-
 llusq; saluus conductus, siue p' imperatore, siue
 per reges seu alios datus, quocumq; vinculo
 illi ad suandum se astinuerint, seruari debet,
 quimmo si cõfisi aliqui sup huiusmodi saluo
 conductu uenerint, alias no venturi ad p'tatem
 sectam possint, no obstante huiusmodi saluo
 conductu nihilominus pugnari, ut habet Te-
 nor illius constitutionis in 19. sessione concilij
 constantien. cuius constitutionis exemplar, si
 forte alias nuc ad manum no sit, iam dabim.
 Et mouit hec constitutio principis n'ri acum
 eo magis quod timore huius et bohemi spe
 basilien. concilij accedere ad illud nequaquam
 auerant, nisi eis plena et p'fecta securitate reme-
 di eo et ibi comorandi, atq; inde redeundi in pa-
 tria, a concilio daretur cum derogatione ad hec
 constitutionis, et cum alijs quibusdam clausu-
 lis. Unde et concilium illud Basilien. pleni-
 ssimam securitate salui conductus illis conce-
 dit cum memorate constitutionis constantien.
 expressa derogatione et multis alijs clausu-
 lis, ut est videre in 4. sessione eius concilij cui-
 us forma priori subiungimus. Quis modi ergo
 saluum conductum petiuit princeps n'r davi
 et suis theologis, consiliarijs, et alijs que hic
 misjores eet cum eorum ministris et familiarib;
 quos secum adducerent, ut tute hui' venire

nlw 207

no 400

hic commorari ac reddere hinc seure possint, et
spem, et certissimam coeperat fore ut quod Basi-
lien. synodus bohemis benignissime concessisset
id hic Tridenti germanie non negaret. Vera
oblata est illi ante dies nonnullas quedam
membrana scheda aperta sine sigillo cum sigillatio-
ne hac quae per istam satis cautum ac prospectum
suis esse debet, cuius copiam quoque exhibebimus,
sed quae multum discors haec ab illa fuit, et cum
Basilien. saluo conductu videtur quod saluus co-
ductus in plurimis articulis minime convenie-
bat, ob id graue et periculosum iudicatum
est non impetrato eo, qui petitus et qualis bohemis
datus esset saluo conductu huc accedere ma-
xime cum ex phernio et aliquot hic decretis
Tridenti promulgatis, quae typis excussa in publi-
cum prodierunt manifestum sit eos pro schis-
maticis et hereticis hic haberi aut culpari,
cum tamen nequaquam huc uocati multo minus au-
diti fuerint, et nihilominus prompti sint doc-
trinam suam testimonijs sacrae scripturae
corroborare, quare petit princeps noster ex emane-
ntis causis, et se ad suos quo minus hic huc
tenus non comparuerint, excusatos haberi, et
qua rogauit forma, qua quod bohemis in concilio
Basilien. datus fuit saluus conductus, eadem
nunc suis esse dari, atque quod primum sibi transmitti.
Praeterea certior factus est princeps noster quibus,
ut dictum est, sui Theologi nec uocati, nec
auditi fuerint, et propter defectum plerumque
integri salui conductus venire huc et compari-
tere hic non dum potuerint, quod tamen nihilomi-
nus sine mora hic procedat et concludat
et in illis articulis religionis quae controversiae sunt.

sicut

sicut videmus quod nunc sessione habere et de
 creta super Articulis in controversia positis
 publicare velitis, id quod principi meo pre-
 iudiciale et tam divino quam humano tam
 naturali quam positivo iuri contrarium existat, quæstiona
 oia volumus, quod non audent non debeant pregruvari,
 Cum itaque vellet Princeps ne suos Theologos huc
 mittere doctrinae suæ confessionem facturos et eam
 sacre scripturæ testimonijs comprobatos,
 qui quod in omnibus quibus cum verbo dei possint
 et velint et debeant vobis cum concordare, sed cum
 ex defectu saluti concluditur ad facere hactenus
 impediant, manifestum est culpam nullam
 illi ascribi posse. Unde Rogamus nomine
 illius principis ut Tractatus illorum Articulorum re-
 legionis qui controversiam habent et prius in dicta
 sessio decretorum quod publicatio eorum differat
 et praestant, dum ipsius et Theologi Tutobuc
 advenimus et ad plenum audiant qui iam
 nunc in itinere sunt et ad .LX. milia via ger-
 manica huc processerunt expectantes salutem
 conductum veniri, ut eo accepto mox huc porro
 procedant, et quod primum fieri poterit hic apud
 vos compareant doctrinam suam eiusque testi-
 monia sacra edant, et in lucem profecerint.
 Tertium est quod relatum fuit Principi meo quod illa
 decreta quæ superioribus annis hic Tententi
 tradata fuerunt pro decretis conciliaribus et for-
 mis conclusos habere articulos qui controversiam
 habeant et in quibus qui Augustanæ sue confe-
 sioni dissentiant non reassumere nec audire
 suos super his velitis. Cum vero illi declaran-
 tum sit plerumque illorum decretorum et in precipuis
 capitibus religionis veram iustificationem con-

concernentibus errores non leues continere qui
per sacram scripturam ostendi ac declarari po-
ssint, sane necesse est ipso et alij plerique semper
iudicarent. Et adhuc iudicant, ut sui et
theologi super illis decretis audeant, et sic in
controversia positi Articuli reasumantur,
quapropter orat princeps noster ut illa decreta
in Articulis qui controversiam habent omnino re-
sumantur, et tam sui, et tum alij augustinus
Confessionis theologi super illis plane audeant
eorum rationes et Argumenta ex sacris Testibus expendantur,
quod piura et verbo dei consentaneum fuerit
admittatur atque suffragijs diuinum nationum
christiani nominis, laudetur recipaturque.
Ad haec sunt ista decreta tunc tractata quae
paucissimi eorum qui ad usum liberum eccl[esi]ae
num concilium requiruntur, paucissimi prelati paucique
legati statuum germaniae presentes fuerant, ut
pro catholico nomine eorum qui una cum illis de-
cretis typis excusis in publicum prodierunt. Unde
et pro decretis vtilis concilij ista decreta haberi
aut vendicari nequaquam possunt, nam ad uti-
le, liberum, christianum concilium requiruntur
omnesque totius christianae orbis nationes cauae,
et Argumenta per sacram scripturam expendantur
siquidem quae alioquin ea quae habentur in ge-
natis nomine vtilis, liberi, christianique concilij mi-
nime mereantur. Et quod in eo decernitur pro de-
cretis oecumenici, liberi, christianique concilij ha-
beri ac acceptari minime potest.

Quarto loco referre et in memoriam reuocare
debemus vris Amplissimis dignitatibus et prestan-
tissimisque Articulis controversiam habentes fidem
nostram

nam christianam, et aliquid eorum pontificam precipue concernunt. Cum autem et cura et concilia tum constantien. tum Basilien. expresse constituerint qd in causis fidei et que ipsorum met Pontificam concernunt, Pontifex concilio subiectus, et concilium sup pontificam sit et ee debeat, conveniens fuerit illud hoc et in loco omnino conservare, et ante oia conservare sicut in Basilien. synodo factum est, ut in secunda sessione eiusdem habetur. 11.

Et quod per hoc prelati ac reliqui in concilio cuius cumq; gradus ac ordinis fuerint a suis iuramentis quibus Pontifici obstricti erant qd tum ad concilium et causas in eo tractandas pferri liberi sint, et censet Princeps nri qd huiusmodi liberatio et sine expressa Pontificis revocatione sequat clare ex concilio Basilien. concilij in multis locis ubi ponitur qd et dicitur. Eminentia et dignitas in talibus casibus concilio subiecta sit, si ergo est Palatialis Eminentia subiecta concilio, sequit qd persone concilium representantes ab eius iuribus et ipsi prestitis iuramentis qd tum ad fidei articulos et christianam reformationem tam in capite qd in membris instituendam spectat, liberi sint, et si pontifex nollet eis iuramenta ea remittere, quod in vi et virtute predictorum constitutionum constantien. et Basilien. concilij iam libera sunt, et quod ita hoc declarari merito debeat. Si enim liberum ee concilium decet, in quibus modis a fidelibus de controversis Religionis et christiana Reformatione capitibus et membris tractari atq; oia sibi sacram scripturam fieri conveniat necesse est liberi ee personas, que libere de his actibus dicere et iudicare debeant, liberi autem et sine

affertibus namque erunt qui Pontifici subiecti
et ab eius imperio quantum ad causas in concilio
tractandas spectant, non soluti cedere debebunt.
Rogat itaque sui more in Princeps predictus
constitutiones constantien. et Basilien. concilij,
quod nimirum in fides articulis et qui potestate
eiusque potentiam contingunt, Pontifex concilio
subiectus sit ante omnia conformari exemplo con-
cilij Basilien. quod ab initio decretum constan-
tien. concilij in articulo, quod vtile concilium
supra Pontificem ante omnia repetiuit, approbavit
ratificavit, ac et de verbo ad verbum ad illis
inservit, quatenus modum sequente sessionis eius
acta manifestissime demonstrant, et negari nunquam
potest Pontifex et reliquos clericos status ac
vita magna et gravi omnino reformatione opus habere
habent, quatenus in prima ante centum et aliquid
annos celebrata concilia ipsa certa pre finierunt
infra que ipsa generalia concilia semper celebrari de-
buerunt, quod providerunt iam tunc absque du-
bio prudentiores huius seculi futuros ac sequenda-
ros hos abusum, quibus ad occurrendum in ipse
se reditissime iudicaverunt. Tamen sequentium
temporum pontifices neque eas, neque alias bonas veterum
constitutiones, quas bona cum conscientia posside-
rent et necesse debuerunt observare, suaverunt.
Unde plurima et infinita mala ac multiplicia
schismata christianam orbem invaderunt, exor-
ta bella, odia, dissensiones, tumultus et latissi-
ma occasio lata est ac rotunda est gradandi in
popularem christianam misere servitutem, crudelissi-
me phantasiarumque christianis viciis cordi perperatio.
Quis non videret, aut quis dubitet, difficultatem
esse hos abusus tollere pie et christiane erudi-
te atque corrigere: pro quibus omnia christiana munera
condat statum ecclesiasticum, ut species et facies
quendam

91

quodam relegendis potiusq; religio appareat, quis
Emendabit, aut quomodo Emendabit hoc concilium
si per se concilium ad nutum et voluntatem Ponti-
ficis vivere ad eius prescriptum agere oia ad ei
obediendum, ad observandum eius honorem, statum
et potentiam debeant esse ac manere obligati, de-
clarandum ergo et exprimendum hoc amplius
fuerit, quod quicumque sunt in concilio cardinales, Ar-
chiepi, Epi, prelati, atq; oes oium ordinum et
officiorum homines per talem constitutionem a suis
iuramentis Pontificis prestatis quantum ad concilii
causas et eius reformationem spectat, debent
esse liberi et soluti, et quod per illam ipsam constitu-
tionem liberi et soluti declarati esse debeant, ut ea
confessi, et eius libertate fructi, liberius quod sentiant
dicere, in mediumq; consilere ac suffragari libere
sine sacra scriptura possint, Si vero et preterea
has impetrare possent que sua dignitas pro honore
dei et iuvanda christiana Reformatione atq;
quærendis communibus commodis ultro relaxaret
ac remitteret eis illa sua iuramenta, hoc vero
laudabile, rectum, integrum, atq; in gentem fa-
uorem conciliaturæ, plus fidei ac fiducie paritu-
ra, maiorem obedientiam, auctoritatemq; auc-
tura concilio, et oibus que in eo decreta et conditu-
ta fuerint, quod consistere ois necesse est vere liberis
et christianis hoc de concilio, in quo liberi
homines, libera lingua et voces, libera suffragia
sunt, et non ad huius aut illius nutum
aut voluntatem semper dicere oporteret, sed ad
christi verbum et prescriptum tradere ac diudi-
care oia liceret, certe hoc mirabile assensu, inge-
nium fauorem, et singularem auctoritatem concilio
et eius reputationi daturum esset.

Et quod ita urgeat, Et fieri petat adeo hec precor
nr, que ordinem enumeravimus, id non est uisio si-
bi uerbi, neq; in aliam quam ipse facit parte accipi
et atq; et orat, Testis n. deum habet q; cuncta hec si-
delissimo et optimo animo, et affectu sincerissimo faciat,
quo ergo religione et christiana Remp. afficit, quodq;
ipsius causę gravitas, negocij q; magnitudo, hec
ita exigere et requirere oino videt, nec dubitat quin
quicumq; p; prudentes et sapientes edis, quibq;
curę et curę est christiana Remp. christiani orbis sala-
mitas et presentis vey status intelleduci et iudica-
turi ipsimet sitis, hec summe necesse est, et requiri
omnino ad celebrandum vere liberum, christiani
atq; utile concilium, in quo de comunium oium salu-
te, de vera fide, uero dei cultu, et diuini moris
sincera inuocatione, formandis moribus christiani
Populi, Et tam capitis q; membrorum emendatio
requirenda uera pax ecclesie, propaganda fi-
de et regno christi, quare quicumq; hec oia sunt
chariora, quo magis his quisq; mouet et afficit,
qui proprius tangit, quemq; sua propria, et suoy
oium patrisq; et comunium Totius Populi christiani
salus, pax, et tranquillitas, quo magis amat et
diligit quisq; deum, ac filij dei gratiam propagare
cupit, quo beatius et in hoc seculo et in futuro ui-
uere oes desideramus, eo maiori studio, fide, et di-
ligentia in hoc quisq; incumbet, et in comunem co-
sultere uiuabit.

Qua in re et deo o; potenti et toti orbi christiano grati-
ssimum ac uere bonum opus prestabit, et vey et
vroy atq; oium saluti consulens, quod ut fiat fa-
xit christus Iesus dñs et saluator nr, cui cum deo p;re
et s;to sp;i sit honor et laus et gl'ia in secula Amen.
que uoce dixi eadem in scriptis offerimus cum
topijs eaz; constitutionum, quarum mentione per u-
orando fecimus.

Dixi.

Doctrina

Doctrina de sacrificio nrisse examinanda
per patres, nondum definita, quae antea definita
prerogatum fuit concilio.

Summissa uerum et proprium esse sacrificium
à christo dno institutum. Caput. primum.

Ut semper in ecclesia dei creditum est quatenus
legis abrogationem factum non fuisse ut christia-
ni di lege carerent: sed ut sub noua potius et lo-
ge praestantiore lege uiuerent: qualem nouum
et tanto excellentius Testamentum postulabat, ita
ita synodus multis scripturarum testimonijs a-
ducta, et constanti veterum patrum tradi-
tione confirmata: ac diuino spiritus et magisterio
instructa: nunquam in ipsa dubitatum fuisse de-
clarat nouum Sacerdotium christianos simul cum
noua lege suscepisse, nec veteris sacrificiorum abo-
litionem omnibus sacrificandi ratione sustulisse.
Quinimo nouum et plane diuinum sacrificium
christianis sacerdotibus esse relictum: quod ipsi
non tantum in gratia adoratione, sed pro peccatis et quo-
tidie offerant. Misjam igitur ueram et propriam
sacrificij habere rationem, illud imprimis dei pa-
tris uis iurandum ostendet (Tu es sacerdos in
aeternum secundum ordinem Melchisedec) huius n.
sacerdotij munere. Tunc christus dominus fundus est:
cum se suo patris sensibilibus panis et uini signis
in ultima cena obtulit, et per sacerdotes qui
eius ministerio funguntur usque ad iudicium offe-
rire non cessat, ipse Melchisedec panem et uinum
in sacrificium deo obtulerant. Confirmat de-
inde oblatio illa munda, qua dominus per Malachiam

priori populo et eius munere reprobato suo nomine
in oī loco sacrificiādam et offerendam prederit.
quod nomine suum magnū futurū eēt ingentibus,
Nam adeo sane munda illa est, ut inquinatima
libra offerentium nequeat: offert. n. peccam is qui
mentes hoīum ab oī peccatorū polutione munda
dare pot: Tam assidue ē illa in oī loco quam late
vera chri redemptoris nri fides extendit per omnia
nos sacer dotes offertur, ut merito ad amēle iuge
sacrificiū sui appellata. Paulus quoque ad co
rim thios scribens, videte ait israel sicut carne,
nonne qui edunt hostias participes sunt al
taris, quid. g. dico? quod idolis immolatum sit
aliquid? aut quod idolum sit aliquid? sed quae
immolant gentes demonijs immolant, et nō deo,
nolo aut vos socios fieri demoniorū, non potestis
calicem dñi bibere, et calicē demoniorū. non po
testis mensē dñi participes eē et mensē demoniorū.
quibus verbis dñm manifeste cōnumerat inter
victimas israelis et immolatas demonijs, eucha
ristiam colligitur istam eē sacrificiū erga
quod ea semp vobis patrum pietas et religio
fuit, ut certatim plebeis et magnificētissimis
elogijs, augustissimam eius dignitatem cōmē
darent, et suam erga ipsum reuerētiam et de
uotionē declararent: itaq appellatum id in
uenimus sacrificiū verum, inuentum, purū,
sūmum, plenum, viuificū, singulare vniuersū,
salutarem hostiam, holocaustum semper per
manens, sacrificiū sacerdotū, oēs excedens vic
timas, afferens horrore, tremenda misteria,
alijs deniq huius grēvis nominibus honorificē
tissimis. ad hoc cum condet rem externā mēte
ca sacerdotis operatione cōsecratā, ac deo oblata
sacrificiū

sacrificium eē deo propriū dictum, nihil cause
 dūcūt, quā eucharistia, quā sacerdos chrī
 sacra bñdictione: quę verbis fit, quibus catho-
 lica ecclia utitur, tanq̄ forma sacrā cōficiunt,
 atq̄ deo p̄ offerunt, verum ac propriū sacrifi-
 cium dei debeat. Instituit autē chrī dñs pro
 sua divina sapientia admirabile hoc sacrificiū,
 cum in novissīma cena verus ipse p̄modū Mel-
 chisedec sacerdos panē et vinum in suum corp̄
 et sanguinē convertens, se eterno suop̄ sub pa-
 nis viniq̄ speciebus obtulit, suis q̄ se discipulis sub
 eaydem rez symbolis cōmunicavit, precipiens
 illis hoc facite in meam cōmemoratiōē, quibus
 verbis ecclia dñi dei p̄ceptum eē sacerdotibz
 intulit ut sacrificiū in chrī memoriā offer-
 rent, proinde in sacro canone missas dicere
 voluit (unde et memores nos dñi fuitū offer-
 rimus p̄lectare maḡ tūc hostiā purā Ego. co autē
 t̄pō cum novum ipse dñs sacerdotium suis aptis
 cōtulit, tunc partes illas quę ad p̄fectum et
 cōsumatum missę sacrificiū p̄tinent. conse-
 cratiōē v̄z, oblatiōē, et cōmunionē instituit,
 quem ad modum veteres scitā p̄s magno cōse-
 su tradunt. Nam quōd nullos mouere sōlet
 eucharistiam donum dei eē, sūmī q̄ solere con-
 memoratiōē deniq̄ et signum existere saluta-
 ris illius sacrificij qđ semel à chrō dño in cruce
 per actum est, veram sacrificij rationē eucha-
 ristia nō adimit, constat n̄ eē illum iudeoz
 immolatiū agrum donum dei fuisse: ediq̄
 solitum, ipsumq̄ à iudeis in memoriā exiit
 ab egypto immolari cōsueuisse, Nec verop̄ sa-
 quis in missa cōsecratus testamētum à dño vo-
 cet, ideo mirus ad sacrificiū p̄tinet, ob id
 n. sanguinē suum dñs testamētum vocat,

¶

q̄ per eum nouum testamentum confirmat: quem
ad modum sanguine animalium uetus olim confir-
mabat: ex his quę dicta sunt perspicuum euadit
christum dominum misse sacrificium instituisse, idq̄ pri-
mum omnium in nouissima cena eum celebrasse, quod
per apostolos postea, sanctosq̄ dei ministros continue
in ecclesia deo oblatum exhibet, quare reuerenter
alucinant qui eam opus boni esse negant, cum mi-
sse opus christi ipsius sit, ut precipue sacrificatis,
nō autē hoīs nisi ut ministerium exhibentis, qui
dum digne et in charitate sacrificat, opus pro-
cul dubio meritorium, et deo gratum exercet.

De necessitate sacrificij misse, et eiuscū
crucis sacrificio conuenientia. caput 2^m.

Et si numq̄ in christi ecclesia sit dubitatum quin
uis eterne purgationis uice illi cruento cru-
cis hostię affuerit, per quā solam aditus ad
salutē et reconciliatōnē nobis patet, q̄ tñ duplex
ratio diuina lege hoīb̄us est demonstrata querē-
di p̄ externum cultum factum et applicationē
illius hostię in sacra^{ti} v̄, quę solis suscipientib̄
proficunt, et in sacrificijs quę nō offerētib̄us mo-
do, sed alijs et, atq̄ a deo toti ecclesie vtilia sunt,
idcirco semper et in^{ipsa} ecclesia creditum est, conue-
niens et necesse fuisse, mundum hoc et salutare
eucharistię sacrificium à christo dño nobis esse re-
lictum, ut per id meritum passionis eius nō ad
vnum et alterum tñ hoīem, sed ad vniuersā
et ecclesiam posset applicari. Nec de cuius san-
ne legē nouā quę oīb̄us p̄fectionis numeris est
absoluta, deficiat vni externo et visibili sa-
crificio esse, quo christiani oēs, dei opē et grām
in suis rebus oīb̄us implorare, et uti illud ma-
ximum reconciliatōnis nre remediū q̄d in
christi

christi morte oibus fuit expositum, sibi et alijs
 applicet possent impetrare, ut ut olim patres
 ante christi adventum sacrificia habuerunt, qui
 sua spem in suis animis excitabant futuri illius
 magni sacrificij, quod aliquando pro ipso mundi
 suatorum erat offerendum: Et fiducia in eo per fide
 deserta, admirabili quadam anticipatione eius
 in se secundum antea offerretur transferant.
 Ita dicit Synodus docet hanc cum dicitur pro fide
 fuisse christianos sacrificium in missa habere, longe
 quidem illud efficacius et sublimius omnibus
 antiquis hostijs: atque eius modi quod expecta-
 tionem futuri christi sacrificij nequaquam affect, sed
 memoria renouat iam peracti. Nec illud signum
 tantum quemadmodum vetera, sed re ipsa in
 se comprehendit: eandem etenim corporis et san-
 guinis christi hostiam in missa offerri, que fuit
 in cruce immolata, eundem agrum, non alium
 et unum ubique christum sacrificari, unum et
 eundemque precipuum ut voluit esse pontificem, qui
 simul hostia, simul sacerdos est. Nam christianos
 sacerdotes ministros duntaxat christi esse, atque
 ipsius, cum eucharistiam conficiunt et offerunt,
 persona sustinere. Discrimen autem in variatio-
 ne offerendi esse constitutionem. quod mini-
 mum in cruce se ipsum christus absque ullius ho-
 minis ministerio sui corporalem existendi ra-
 tionem morte intercedente semel immolauit.
 in missa autem quotidie sacerdotum mi-
 nisterio sui existentiam sacramentalem in com-
 moratione mortis se offerat, quare et si veri-
 simum est quod apertus ait christum dum ma-
 oblatione occubens ut consummasse in seipsum
 sanctificatos, oportuit nihilominus eandem

in alio loco non
 est illud nomen
 hominis.

oblatione iugiter in ecclesia in eodem modo
 offerri: ut nos recolentes quotidie in hac in-
 cruenta oblatione illius cruentae memoriae
 et gratias agentes pro beneficiis, quae per eam
 redemptor noster universis hominibus promeruit. atque
 contulit ea ipsa beneficia cum nobis, tum alijs
 applicetur et conferat. Nec enim maxima illa dona
 quae nobis quotidie ^{deus} se hoc sanctissimum sacrificium
 offert quicquam aliud sunt quam premium et fudus,
 quos redemptor noster ex illa signa sua obedi-
 entia nunc percipit, quam pro morte pro nobis
 subiens exhibuit, sic enim Paulus ait, cum cum fi-
 lius dei esset, dedisse obedientiam, et consummati
 fudus esse debuit obtemperantibus sibi causam
 salutis aeternae appellatum a deo Pontificem iux-
 ta ordinem Melchisedec: atque hinc profecto ra-
 tio est sumitur, quae necessitate et commoda sanc-
 tissimo missae sacrificij vespermetur comedat. quod
 ut patet ipse redemptor noster se sacerdotem esse in
 aeternum sui ordinis melchisedec propter omnes
 presertim, dum quo tempore sacerdotij huius mu-
 nus pro ecclesia sacerdotes gerit. qui si se multi sunt fametsi
 et infirmitate circudati, in eo tamen sacerdotes vete-
 ris legis longe superant: quia sub uno et immortalis
 sacerdote constituti, eadem semper hostia offerunt,
 tandemque deus laetatur propitiatus, quorum oblationibus
 quae maximam tribuunt honorem, tamen quae abest ut excellens
 tamen et dignitate mortis christi in miruant, ut nu-
 lla alia ratione extolere illam magis ac comedere possent,
 nam ut orationes nostrae christi interpellato, per quam sanctissi-
 cam et valet, nihil defuit huius, nec martyrum holocausta
 eius passioni derogat, aqua dignitate sua et merito
 accipiunt: ita haec debet missae oblatio vim et ex-
 cellentiam passionis non obscurat, sed magis ac magis illus-
 trat. quare grauis in se peccant qui per eam blas-
 phemiam missae sacrificio rogari calumniant,
 atque se se duplicem et nepharium admittunt facinus dei. in alio loco
 in summa dei demeritate tam impie ingrati sunt, ut se
 ac reliquos homines tanto ipsius beneficio iurare uellent. est tamen
 est tamen ad
 tantum, sed ne
 uiam tamen.

Quantus

Quantus et quod varius ex venerando hoc missae sa-
crificio in christianos fructus redundet, illi de-
mum recte nocuerunt, qui comoda omnia, quae uni-
uersis veteris legis sacrificijs parabantur dili-
genter enumerantes, ea viderunt in hoc uno
et singulari sacrificio, cuius illa umbra fuerunt,
copiosius et abundantius quam in illis omnibus esse co-
prehensa. Et certe qui omnia sacrificia conside-
rare velit, quibus olim populus dei utebatur, hos
principuos institutionis eius fructus existens com-
perat, acceptorum beneficiorum memoriam renouare,
ac spem futurorum significando evigere, quae
duo agno paschali imprimis efficiebant, ma-
ximum dei supra res omnes imperium comedere
hominesque cum optimo et supremo suo domino comer-
ticio aliquo et consuetudine copulare, fidei dei
confirmare, et promissionum eius fide alte in
mentibus hominum impressa eos ad sanctas ipsius
laudes excitare, ut holocausto fieri solebat lar-
gitori bonorum omnium gratias agere, operumque eius et au-
xilium in futurae vitae implorare. Tunc in prostrata
pacifica spectabat ad admittendorum delictorum ac sce-
lerum remissionem ex fide et deuotione offerentium
impetrare, quod per ea praesertim sacrificia pres-
tabat, quae pro peccatis nominatim erant insti-
tuta, demum et animos hominum sanctis aduerti-
bus et meditationibus occupare: Et ne prauis
vllis desiderijs seruiant (quod omnium sacrificiorum
manus erat) inscribere, haec autem omnia beneficia et
si qua alia magna et salutaria fuerunt, quae ex
quibus uis uullo unquam typi sacrificijs perciperet.
Declarat sancta synodus vberissima et praedictissima

in alio loco
est haec.

quodam rōne p̄m̄ium m̄iſſe d̄iſſimū ſacri-
ficiūm chr̄iānis nunc p̄ſtari, Nam illud
quidem p̄m̄ium nemo neſcit memoria b̄nefi-
cij redemptoris n̄re et in m̄ſe illius chari-
tatis, quā p̄r̄ eternus in nos ſuos ſuos, cum
adhuc inimici eēmus, ostendit, quā gratiſſima
cōmemoratione in m̄ſe celebrari, dum ob
oculos nobis in diuino hoc m̄ſterio redempto-
ris n̄re mors tanq̄ in imagine p̄ponitur, Neq̄
ei et nō p̄t̄ vehemēter per ipſā futurū eternū
cōuiuij ſupermi d̄on in illis cōfirmari qui parit̄
sibi in ea angelos p̄p̄rii intelligunt, dominū
vero dei in nos et ſūmā eius p̄uidentiā, quā
re p̄ſtari euidentias potuiſſemus, q̄ credendo
nos morte filij eius uiuificatos p̄ eundem in hoc
ſacrificio uiuentem ſuſtentari, cōmectum aut̄
nō eē aliud manus hōis uon deo p̄t̄, q̄ ut p̄
hanc diuiniſſimā hoſtiam, quā p̄r̄ ut non
offerimus nobis cum p̄ſens ſit oibus dectis
uſq̄ ad cōſumationē ſeculi, ut potiorimane iure
dicere nos q̄ iudei d̄m̄ poſſimus, nō eſt alia
ratio tam grandis, quā habeat deus appropin-
quantes ſibi ſicut deus n̄r̄ ad eſt uerdis obſecra-
tionibus n̄ris, conſtat porro fiderariō veteris,
ſed noui teſtamenti, nec temporalis ſed eternę her-
reditatis ſacra hac oblatione, tanq̄ arrabone cō-
firmari. Nec n̄. ſi nos aliqui d̄ns p̄dere uoluiffet,
nunq̄ ullot̄p̄e tale nobis m̄q̄ ſacrificiū deditſet:
aut de n̄ris manibus accipiſſet, cum max̄ eſt fidei
m̄ſterium ſit eucharistiā certe reliquos credi-
tam alioq̄ m̄ſterioq̄ fidem vehemēter corrobo-
rat, et max̄ in nobis charitatis et deuotionis ardo-
re excitat ut hoc ſacrificiū tanq̄ uerū holo-
caustum deo offerre poſſimus. Jam uero ut cō-
modior n̄llaratio im̄i potuit ad agēdas deo
gras

grās pro summo redemptionis nōq̄ misterio q̄ si
 p̄i filium suum unigenitum in quo cōplacitū
 est ei, et sanguinē ab eo pro nobis effusum offerre-
 mus dicētes cum p̄fecta, quid retribuam dno
 oibus que retri buit mihi, calicē salutaris accipia
 et nomē dñi invocabo. Ita nulla plura certiori via
 uti possumus ad exposcenda et impetrāsa queuis
 ab ipso dona, q̄ hac, Per qua maiores nri non grās
 sū et vitā eternā, sed quęcumq̄ preterea uel animis
 uel corporibus vsui eēt modo spū deseruierent pos-
 tulabam. Nulla etenim dona à p̄e luminum
 in chrī fideles descendunt, quonō ē ab eo p̄hos-
 tiam huius salutaris sacrificij impetrare possit. Cui-
 us ad iudicia celebratio tan sanctam fidelibz oibz
 nō sacerdotibus modo, uerū ē ceteris, occupationē,
 tanta q̄ à uitijs abstractiorē asert, dum eos oīmbz
 laudibus, et canctis, uel pijs meditationibus, aut
 alijs utilibus uitę chrīanę actionibus, maxime cum
 spū scudu detinet, ut ea de populo chrīano subla-
 ta: necessum ē sit ^u mutare fidem, claudicare
 spem, charitatē refrigerare, et muta ac clausa
 ora laudantium dñm reddi. Ceterum ex oibus
 huius sacre oblationis fructibus ille est longema-
 ximus, q̄ cum dñm nrum ihum chrīum cōti-
 neat, qui est p̄pitiator, propitiatio, et p̄pitiatoriu,
 et expiatoriu sacrificium, iratus dñs placat, non
 solum ut peccata venialia cōdoneat, et penas tem-
 porales remittat: sed ad tantam nōnumq̄ miam
 p̄cedat, ut ingentibus quoq̄ criminibus p̄pitiat cō-
 ferens hōi bus p̄ hoc sacrificium frequenter grām
 et auxilia quibus exceditur: ut ad ecclīę sacra accē-
 sam, in quibus immediata salutis remedia inclu-
 dit. Nec n. catholica ecclīa unq̄ docuit ut hoc sa-
 crificium ualere ad mortaliū delictoz expiatio-
 nē, ut bonos motus mentis aut sacra mētum exclu-
 dat p̄mē, sine quo adu uel uoto suscepto nullū peccatū
 mortale remittit. Cum aut̄ dñā synodus

Expiatorium hoc sacrificium appellat non hanc vim
illa pro solis uiuentibus tribuit, sed et ad mortuos
oēs in chrō, qui alicuo peccato reatu sunt obstricti,
extēdi eam pōces ex ppetua et constantissima ecclē traditio-
ne, quę ab aptis ocusata ē p mortuis sacrificiū
offerre consueuit. De cuius tam solemni more uelle
subitare insolenti. Si me proorsus supbia est, nam
cum fideles oēs uiui et mortui p unum constituantur
in chrō corpus, sicut aliorū bonorū, ita et huius sa-
crificij cōmunionē habent, cuius beneficio eterne in unū corpus
quorū grē citius premia cōsequunt, hanc uero fructū ē in chrō corpore
suum participationē particularis applicatiō mouet,
quę p sacerdotē legitimū chrī et ecclē in sacrificio
offerēdo ministrā. Im cūditā et charitatis regulas
ipsi deo notas efficit. Nam oratio speciatē applica-
ta ei p quo fundit, utilis haud dubie est, etsi sac-
crificia antiqua certis de causis quibusdam appli-
cabant, nulla ratio est cur hoc de excellentissimo
sacrificio negat, quod cum oibus antiquis successerit
cum illorū uirtutem eminēter cōtinet.

De ritibus ac ceremonijs quę in missę celebra-
tione adhibentur. Caput .4.

Im rudis hominum natura, quę in his absq se sūū
anticipatione pūpit, difficile cōtinuari in officio
et erudiri in religione ac ad pietatē et deuotionē
excitari absq sensibilibus ceremonijs, et externis
alijs adiuuantijs pot, noluit deus chrīanā religio-
nē hoc toto presidio eē destituta, Declarant
dā ex modis ecclēstias ceremonias: nec scriptu-
rarū testimonijs, nec misteriorū ratione carere. Quā
dū non oēs peculiāres ritus et ceremonie, quę in mi-
ssę celebratione adhibent in scripturis expresse
inueniant, nullas tñ absq spūs dī instinctu in
ecclē introdudas fuisse, et tamē constantē ac
tan religiose tot seculis obseruatas affirmat, atq
ille q sūt necesse sariū populo in officio cōtinēdo ipsi
ecclē hostes declarant. Qui postq ueteres et receptas
ceremonias

ceremonias reiecerunt: novas ex cogitare et inducere coacti sunt. Nichil igitur in vitibus huiusmodi vel abrogandum est omnino, vel immutandum. quare totum missae canonem synodus asseruit statim esse institutum, nec quicquam continere quod pietati et religione non spiritus, quod si quae forte sint obscuriora loca, et quae explicitius lucem desiderent, quae in scripturis reperiuntur, consulitis orthodoxis patribus, qui ea suis expositionibus illustraverunt, pie accuratione intelligi debent, ideo non nisi principio, ac pravo consilio, abrogari quidam canonem missae suadent, vel stantibus erroribus, mendacijs, et seductionibus sceleratam iniquitatem tradunt. Praeterea religiose et sapienter et observatur, ut consecrationis verba, et maxima pars canonis tacite et submissa voce a sacerdote recitentur. Hac enim secreti ratione, et magis huius inefabilis mysterij rectius fuerit, et populus excitatur, ut deo reverentius et maiori cum devotione cogitet, lingua et saltem, quae in titulo crucis domini, tanquam quoddam divinum instrumentum est consecrata, unde missae in ecclesia occidentali celebranda maxime convenit, quae cum tot gentes magna sermonis diversitate distinctas, et frequentissime inter se communicantes breviter spatio complectatur, uno hoc praefecto sermone qui omnibus communis est in peragendo hoc communionis Sacrificio ubi debuit, ubi praesertim cum hac ratione plurimis incommodis obviam eam, quae ex tanta divulgatione, et tam varia translationum in mysterijs fidei diversitate nasci possent, quod si quae intercesserit omnibus esse nota, et veteris et novi Testamenti lectiones quae in missa resitantur, ea praenotata devent saltem diebus festis populo declarari, quae admodum in illis omnibus ecclesijs sit, quae

et

ubi

Pastores officijs suis non desunt. quantum autem vestibus,
luminaribus atque alijs externis rebus, que in missæ
cultum adhibentur, et ad eum peculiariter coe-
secratio per verbum dei oratione sanctificat, moueri ho-
mines soleant, ut reuocent animos à cogitatione re-
pugnantia, et rem ibi sacrâ ac diuinâ agi cum re-
uerentiâ cogitent: nemo est qui nesciat, esse in
his omnibus vtilissimam et dissimam signationem, quâ qui in-
tellegunt vehementer excitantur, ut in vero spiritu præ-
adorent, et illam puritatem ac mentis elevationem quo
ad eius fieri possit, imitentur, quâ redemptor in illa
nocturnâ successu missa habuit, que ideo simpli-
sissima fuit, et his externis signis et ornamentis
caruit, quoniam nec ullis externis admirandis quibus
excitaretur ille indigebat: nec tempus quoque aut
locus, ut ea adhiberet, postulat, ideo idem spiritus
qui ad sacrificandum eum modo christum impulit, eade-
m docuit decentes et præcipuas per spiritus ratione ceremo-
nias addere.

Porro missæ in quibus nulli præter sacerdotes
celebrantes communicant, immo ut priuata et illi-
cite traducantur. Nam cum missæ ad præ-
cipuum sit, et a publico ministro celebratur priuata
per se missa dici non potest, in qua pro vniuersa eccle-
siâ sacrificium offertur publice, igitur omnes missæ coe-
sunt et non absque maximo totius ecclesie et multorum
membrorum eius fructu ubicunque iste fiant frequentat.
Nec profecto excommunicationis ullam sententiam
habent, cum populus, qui huiusmodi sacrificio
adstat à sacerdote salutem pacis osculum et bene-
dictionem recipiat, atque et communionem siue illi acci-
pere possit. Nec uero eas usus à Magno Grego-
rio primum fuit inductus, sed longe vetustissimus
est, ut ex antiquorum patrum scriptis, patere potest:
cum crebrius illis temporibus missæ celebraretur,
quam fideles in eis communicarent. Nihil est
quoque quod offendere queat debeat, in illis missis
que

que pro intercessio aliquorum sanctorum, in corpore et me-
 moria et honore particulari rone celebratur,
 Cum sit certum ^{nec} ~~metuendum~~ quod deo sacrificium n^o alijs q^o deo
 in eis offerri et sanctorum commemoratione duntaxat
 fieri, quia et in illorum gratiam et in christi fidelium
 utilitati cadere semper in dei ocula creditum est.
 Jam vero quia controversia de aqua cum vino in
 hoc sacrificio miscenda iam pridem extincta, his
 denique temporibus est excitata, declarat sua synodus
 iuxta catholice ecclesie fidem et sanctorum primum tra-
 ditione et consensum, aqua cum vino esse admis-
 tendam, tum quia christus dominus fecisse creditur,
 tum quod illa fluxu nobis aquae et sanguinis
 ex latere domini in cruce per dentis significet,
 ac ipsius et cum populo suo conditione repre-
 sentet.

Canones de sacrificio missae examinati p^{re}s.

- Primus. Siquis dixerit in missa non esse sacrificium, nec obla-
 tionem pro peccatis, sed tantum commemorationem sac-
 rificij in cruce peracti, aut vocari translato
 nomine sacrificium: anathema sit.
- 2us. Siquis dixerit missa esse tantum testamentum et promi-
 sionem remissionis peccatorum, Anathema sit.
- 3us. Siquis dixerit missae sacrificium non esse ex eu-
 angelio, nec a christo institutum: sed inventum ab
 hominibus, nec illud offerre esse opus bonum, aut
 meritorium, imo in eo admitti manifestam
 et multiplicem idolatriam, Anathema sit.
- 4us. Siquis dixerit blasphemiam arrogari divissimo
 christi sacrificio in cruce peracto ab ijs quidem fi-
 lium a sacerdotibus in missa deo offerri ce-
 dere, Anathema sit.
- 5us. Siquis dixerit christum pro nobis missae in missa
 in molari et offerri non aliud esse quam ipsam nobis
 ad manducandum dari, aut illis verbis (hoc facite
 in mea commemoratione) non ordinasse ut apostoli et
 alij sacerdotes offerrent corpus et sanguinem eius,
 Anathema sit.

- 81
^{us}
 .6. Siquis dixerit canone missæ erroribus et seduc-
 tionibus scatere, abrogandumque esse fugiendumque
 non secus ac pessimam abominationem, Anathema sit.
- ^{us}
 .7. Siquis dixerit missam nec uiuis nec mortuis
 ut sacrificium prodesse, aut impium esse appli-
 care eam pro peccatis, pro satis faciendis, et
 alijs necessitatibus, Anathema sit.
- ^{us}
 .8. Siquis dixerit neminem pro alio sacrificium offe-
 rre posse, sicut nullus pro alio coëcat et absoluit,
 Anathema sit.
- ^{us}
 .9. Siquis dixerit missas priuatas in quibus
 solus sacerdos, et non alij coëcant, que diu an-
 te gregorium magni fuisse in ecclesia, illicitas
 esse atque abrogandas, et cum christi instituto pug-
 nare, aut representare magis excommunicatione
 quam cõmunionem a christo institutam, Anathema sit.
- ^{us}
 .10. Siquis dixerit vinum nec^{am} materia non esse huius
 sacrificij, nec aquam esse miscendam cum vino
 in calice, idque contra christi institutionem, Ana-
 themasit.
- ^{us}
 .11. Siquis dixerit Ecclie Romanæ ritum, quo secre-
 to et submissa uoce uerba consecrationis pro-
 feruntur, damnum esse, missamque non nisi in
 lingua uulgari celebrari debere, ac improbandam
 esse certas missas certis diebus, sicut Ecclia inter-
 dit, Abiungere, Anathemasit.
- ^{us}
 .12. Siquis dixerit ceremonias, uastos, et externa sig-
 na quibus in missarum celebratione ecclesia catho-
 lica utitur, irritabilia impietatis esse, magisque
 officia pietatis, Anathemasit.
- ^{us}
 .13. Siquis dixerit missam minus christianam esse quam
 pluribus ceremonijs celebratur, quam fuerit a
 christo celebrata, Anathema sit.

Doctrina de sacramento ordinis Examini
mandata per patres, nōdum de firmis q̄ an-
teq̄ defuerat fuit prerogativa concilium.

De necessitate institutionis sacra ordinis.
Caput primum.

De sacramento ordinis illud ante oīa dīa syno-
dus docet, ordinē ad eorū in chriana religio
esse, ut inditūq̄ debuisse, nō divina tū re-
velatione cognoscamus: sed ex ipsa et p̄ p̄mo-
dum natura hauriamus, nam si nā humana qu
religione aliquam colerent, hanc imbuisse p̄
suasione vident, ut ne phas dicerent sacras ac-
tiones ab alijs tractari, q̄ ab ijs qui illis obedi-
peccuari aliquo ritu eēt dicati: quomodo
nos extimamus christum dīm sumā dei sapiam
nullum in ecclia sua ordinis sacramenti relin-
quo imitari, et a reliquo populo separari, qui
sacris in ca ministerijs eēt proficiendi, presertim
cum sint multa ex illis tam sublimia, ut ad
ea exercenda idoneus nemo de possit: quidē
nā aliquam p̄ ceteris, et sup nā lem p̄tatem
nō accepit. Necessum igr haud dubie fuit
sacra ordinis in ecclia chriana existere, in quo
sub certis signis, ac ritibus, qui ad diversos or-
dines q̄ vacia i p̄p̄tione eēt acōmodati, po-
testas et grā cōferretur: cuius modi sacra munera
vite et inculpate exequēdi. Itaq̄ dīm, qui po-
recto dō pane, et calicis benedictione suis aptis
dixit (hoc facite in mea cōmemoratione), in su-
flasse et in illos et dixisse, legimus. (Accip. S.S.
quos remis. pecc. remt. eis, et quosq̄ retinuo. retē-
sum, atq̄ ita p̄tatem illis sup vtrūq̄ suum
corpus et verum et mistici cōtulisse, scriptura
quoq̄ memorat aptos quos dīm in calum ascē-
sione misioriam spu. s. ieiunātes et orātes, paulo
et barnabo manus imposuisse, atq̄ ipsos q̄ de
Paulum et Barnabam in ordinādis et cōstitue dis

in hunc

alias signum.

post

per civitates presbiteris eum vitam esse secutos,
quorū certum est magnā virtutē et grām hīs
qui ordinabant fuisse collatam, quare merito
ab eodem apto videmus quasdam vitę sanctio-
ris leges ministris illis qui ordinati erant fuisse
prescriptas, nā et diaconos cibis esse paratos, non
bilingues, nō multo vino de ditos, non turpela-
cum seduci, deniq; habere misterii fidei incons-
cientia pura. Ideo autē Sacra^m hoc nomē acce-
pit ab ordine: quod varietate functiones per
gradus distincte, distinctos ministros à quibus
exercerent postulent, qui certum quēdam ordinē inter
se fuerit. Nam si in veteri Testamento plures mi-
nistros gradus ad varia templi munera cons-
tituti fuissent: nō mirus pro fēdo oportuit di-
versos et ordines esse in hoc Sacra^m, quod primum
lege christi instituit, quod ipsam ideo unum recte
est appellatum: q̄i oēs eius gradus ad sacro de-
iucharistię cōsecrationē atq; ad ministratōnem, tāq;
ad unum finem referuntur.

Docet præterea ista hęc synodus ex veteri primum
Traditione cō esse huius sacra^m cū bap^t et cōfir-
matione charactere indelebilem imprimere, p̄
inde minime licere semel ordinatos et si here-
sim incidant, aut à gradibus suis dericiant,
denuo ad eos dem ordines p̄moveri, si n. in
veteri lege præcipiebatur quicquid d̄no semel con-
sacra ret, sanctum deo illi foret, multo erit ob-
servandum hoc magis in ministris euāgelij, qui
peculiaris cōsecratione, et longe excellentiori q̄
que unq̄ in veteri lege existerit, p̄ hoc ordinis
sacra^m deo dedicat. Et certe cum p̄it quēdam
sacerdotij christi participatio fidelibus impertiat:
necessum est, si christi Sacerdotium sit eternū,
cuius reverentiam et cōsecrationē que p̄ illud
fit recōsecrata in auctoritate esse p̄petuam. Cōstat
autē in mortales aīas hominum esse qui hoc sacra^m
cōsecrat, quare synodus hęc ista execranda esse
tāq;

mande

Tanquam impium et sacrilegum eorum errorem, declarat, qui affirmant sacerdotes noui testamenti temporaria et mobilem potestatem per populi uocationem accipere: eaque eiusdem populi uoluntate eis delecta rursus ipsos laicos effici, illos quoque in crasso et grauissimo errore versari ait, qui sacra^{rum} ordinis contumacia ecclesie catholice ignotum olim fuisse, et fingentium esse ab hominibus excogitatum. quoniam perspicuum factum est sanctam ipsam dei ecclesiam non nisi per consecratos hoc sacra^{rum} ministros generatam, auditam, et propagatam esse, nec sine illo conseruari in uiculis diem et perducere potuisse, nam ut corpus sine anima, et mundus sine uisibilis absque sole consistere nequit: sic utique nec christiana ecclesia absque sacerdotio stare potest.

hinc usque

De uisibili et externo ecclesie sacerdotio cap. 2.
 quia multi hac materia tempestate ignorant scilicet
 et uirtute dei externum et uisibile sacerdotium
 suum cum interno et spiritali, quod omnibus fidelibus uinditione spiritus et gratiam christi participabilis
 communitate, confundunt. propterea nunc ista synodus
 aduersus eorum sacrilegium et execrandum errorem declarat,
 ut in ecclesia dei sacrificium externum est,
 ita uisibile et externum esse sacerdotium hoc est
 peculiarem illam sacre eucharistie conficiendam,
 offerendam, atque alijs dispensandam, nec non remittendi
 et retinendi peccata facultatem, atque ita sane
 oportet, ut quoniam ecclesia que super terram posita
 abscondi non potest, excelso et nobiliori locum
 accipiant, et aliorum necessitatibus subuenire
 ex officio debent, noti et conspicui redderentur,
 presertim illi a quibus populus, et doctrina
 et sacra^{rum} dispensationem expectare et petere debet,
 quare dominus in creandis sacerdotibus plures
 sensibiles ceremonias orationes, impositiones manuum
 et uinditionis adhiberi per ecclesiam uoluit,
 ut sensibiles, et nota consecrationis inuestibiles

ignorantes

de agros carnis. qui autem venditiones huiusmodi ritus
tamque ceremoniam iudaicam inserunt, et illam inutilem
et contumeliosam praeiosse docent: Primum quod
dei ecclesiam graui contumelia afficiunt, quodam
multis seculis hanc venditionem religiose seruauit,
imo in ipsum deum blasphemum sunt, cuius haec
exudit ac reges. Deinde parum attendisse ui-
dent venditionis ritum utilissimam habere signifi-
cationem, aptissime enim venditionem eam spiritalem repre-
sentat, qua sacerdos per ordinationem a christo dno
trahentes, participes quodammodo fiunt regni ipse-
tis et sacerdotum eius, quatenus ad regendos et do-
cendos populos, atque ad offerenda pro eis sacrificia
idonei redduntur, atque ita quidem diuini christi un-
guentum per ipsos sacerdotes quasi per barbaros
in reliquos fideles tamquam in ora uesdimenti descendit.
Nec mouere debet quod christus immortalis sit sacerdos
ad interpellandum pro nobis semper uiuens, ut enim
ipse rex immortalis unus ac summus mundi iu-
dex, unus et solus magister, nec tamen aut reges, aut
iudices, aut externos doctores tollit, ita nec sacer-
dotes qui dei ministri presbiteri et dispensatores
mysteriorum dei in nouo testamento appellantur, eum
abrogare cogitandum est: certe si dominus ipse cum
adhuc interris ageret, apostolos baptizare, mag-
istros curare, atque alia huiusmodi officia suo more
gerere uoluit, dubitandum non est, quin uicem ille
in caelis residens et summus ac eternus in sacer-
dos exis, uelit et a sacerdotibus christianis, quos
ministros suos et suorum mysteriorum dispensatores
esse uelit, hostiam sui preciosioris et sanguinis
divinae Trinitati suo more quotidie offerri. 11.

Porro oes baptismo initiatos sacerdotes constituere,
illisque pariter potestatem in eucharistia conficienda,
et peccatis remittendis tribuere, quid aliud est
quam sacris ritibus que quosdam selectos, et a populo
distinctos ad sacrum ministerium promouendos aut pro-
mosos esse docent, manifeste contradicere, illeque
christi sacerdotum non paucis ut olim, sed omnibus indiffe-
renter, et miscue concessum reddere: nec nisi iudicia

in multis

immutatis qui illud per se nunquam exercere possent
 constituere: maximaque per hanc inaequalitatem in
 ecclesia confusione inducere: quae profecto cum
 spiritum quae ex deo est, acceperit, ut agnoscat quae sibi
 a deo donata sunt, hanc dignitatem omnibus filiis
 suis per christum esse communicatam nunquam intelle-
 xit, Agnoscat vero omnibus christianis, qui fide per di-
 lectorem operantem acceperunt ac retinent sacer-
 dotium et regnum spirituale, ad quos spirituales vi-
 tes hostias offerendi, acceptabiles deo per christum
 competere, ut iure ac merito a primario apostolice sa-
 cerdotii regale, et a delicto discipulo reges et sa-
 cerdotes nuncupentur, si mo uero in errore illi ver-
 santur qui sacerdotibus euangelice legis nullam
 permittunt orationem, sed ita eos ad vnicuiusque
 nandi officium abstringunt, ut regent sacerdotes
 eos esse qui euangelicum populo non annuntiant. At
 longe aliter apostolus paulus nos docet, qui in
 sacerdotii in offerendis donis et sacrificiis suis
 et populi peccatis precipue constituit, nulla predi-
 cationis mentione facta. Quare non omnes sacerdotes per
 dicationem uti solitos esse et in illa primitia ecclesia, di-
 tanta erat ministrorum penuria ex alio eiusdem apos-
 toli loco colligi posse videtur. Nam cum ille thimo-
 theo scribens, presbiteros qui bene praesentis duplici
 honore dignos esse docuisset, addidit. Maxime
 qui laborant in verbo et doctrina, in sinuans utiq-
 hanc simonis restrictione non omnes presbiteros qui bene
 praesentis praedicationi verbi incumbere: cuius fa-
 cultate ad ordinem presbiteratus per se non spectare:
 ac quod nobis sunt apostoli domini, qui prius hanc praedica-
 tionem acceperunt, quia sacerdotes ab eis fuerunt crea-
 ti, et certe cum constat vana esse dona dei, multosque
 sacerdotes inueniri, qui et si donum verbi assecuti
 non sint, in sollicitudine tamen dissimulata praesentis:
 alios qui impulsus a domini spiritui ab huiusmodi suetudine se
 abducunt, et secretioris vitae rationem eligunt: in qua
 et si alijs verbum domini non predicent, puritate tamen
 mentis et corporis tunc, contemplationi vacare, sacri-
 ficia et orationes offerre commodissime quotidie possunt,
 absurdissimum profecto est hos a sacerdotum numero
 excludere quod munus concionandi non obeant.

Sed hoc cum docet ista synodus negare non nitetur
predicandi ministerium ad episcopos et alios sacerdotes
qui ecclesiis ut pastores preficiuntur maxime pertinere.
Novit enim apostolus docuisse episcopum talem doctorem esse oportere
ut potens sit in doctrina sana exhortari:
et eos qui contradicunt arguere movit ab episcopis et alijs
pastoribus lege domini ut olim a sacerdotibus requirebatur
iuxta malachie sermone. Verum nunc hoc solvendum
fuit hanc predicandi facultatem non ordinis, sed in-
ter se non esse, posse quod illam et ordinari debeat.
Et non ordinari ab episcopo conferri. Proinde Parisiensis
concilium est comitum eorum qui in ea universa vim sacer-
dotum condiderunt.

De exclusione hierarchia, et ipsi ac presbiteri
differentia, caput 3^m.

Cum in visibili hoc mundo nihil sit quod auctori-
tas eius sapientiam eque commendat, nihilque contra
placitum domini oculos moveat et delectet, nihil idemque
quod ipsius statum magis stabile ac firmum reddat
quam ordo tot dissimilium et diversarum rerum, quibus
apostolus et accommodatis locis in eo collocatae sunt, ut su-
preme, medie, atque infime, consentire inter se et ma-
ximam convenientiam habere videantur: cum perclar-
um est hanc per eximiam ordinis pulchritudinem,
idem auctor nature deus in evangelicis spiritibus
posuerit, quos disparibus donis, et distinctos nature
perfectione creavit. Vehementer profecto in christi sapientiam
contumeliosi sunt: qui omnem ex eius ecclesia hierarchiam
abolerent, ac summam eorum confessionem omnium indu-
centes, nullos in ea asserunt varios et distinctos pro-
prios ordines esse, nullos in ministerijs gradus, nul-
lam superiorum et inferiorum (quod eadem ad spiritua-
lem, et eandem preterea affert) diversitatem. Sed blas-
phemus hunc errorem abunde apostolus confutat, apostolus
Ierimus aliquot in locis indicans, hierarchicum or-
dinem, et ecclesiarum officiorum distinctum divinis indi-
catum esse, in epistola enim ad Ephesios de christo domino loquens,
Et ipse dedit, inquit, quosdam quidem apostolos, quosdam
autem prophetas, alios vero sua genituras, alios autem pres-
biteros et doctores ad confirmationem sanctorum in opus
ministerij

ministerij in edificatione corporis Christi, ad corin-
 thios aut scribens, postq[ue] eandem officior[um] diversita-
 tem enumeravit, dilucide demonstrat no[n] o[mn]ib[us]
 o[mn]ia ministeria in ecclesia esse promissa, subdors, Nun-
 quid o[mn]es apti? nunquid o[mn]es prophete?
 Sancta aut[em] Synodus tollere volens o[mn]em pertur-
 batione[m] ex deinde opus christiano visibiles ecclesie
 ordine hoc prima[m] declaravit, debita[m] a christianis
 nequaquam debere tam visibiles et insigni formam
 illius hierarchie esse, quam christus deus in sua ecclesia
 constituit, et tam aptam o[mn]ium partium eius composi-
 tionem, ut nulla vilius humanam politica[m] species nec
 excogitari qualem pulcherrimam et convenientior possit.
 Hanc etenim novam hierusalem dogma descendentem
 merito appellari posse, q[uod] per Antiquam hierusalem
 id est veteris ecclesie o[mn]ia maiestatis potestatis adema-
 bant, ad ecclesie hierusalem formam et exemplar
 exacta fuerit, Nam ut illa sub uno supremo rec-
 tore varios et diversos ministrant[em] ^{continet} ordines: ita
 visibiles christi ecclesia summi ipsius vicarii q[uod] uno et
 supremo capite in terris habet, cuius dispositio
 sic reliquis o[mn]ibus membris officia ecclesiastica hierar-
 chie distribuunt, ut suis quoq[ue] in ordinibus et sta-
 tionibus collata munera sua, in totius ecclesie uni-
 versitate cum maxima pace et unione exequantur.
 In qua unione q[uod] dicitur ipsa q[uod] sup[er]mi vni[us] pastorem
 ac ducem, tanq[ua]m caetero[rum] accers ordinata co[n]tinebit[ur]
 adeo erit fortis ac terribilis, ut ne posse quidem
 inferi aduersus eam possint prevalere.
 Quod deinde ista synodus illos no[n] esse audientes q[uod]
 sacrum ep[iscopos] iure divino constitutos no[n] esse, cum
 ex euangelicis textis manifeste constet christum dominum
 aptos (in quor[um] locis ep[iscopos] subrogati sunt) presertim
 euocasse, eosq[ue] ad apostolice gradum promovisse.
 Nec istud in cogitatione man[us] venire debet q[uod]
 hie tan[quam] necesse et eminentis gradus necessitatem huma-
 na inditutione[m] introduci fuerit, quoties est divi-
 na providentia tanq[ua]m in nobilitatibus defluentem
 suggillare, paci quoq[ue] ecclesie summo se perturbant[em]
 in his in locis ep[iscopos] et presbiteros interesse arbitrat[ur]
 Existimantes eadem o[mn]ino munera iure divino

42
illis de pmissa, quos error explosus iam p*er* u*er*
dem et damnatus est in Eccl*esi*a, et si nomina
presbiteri et ep*iscop*i n*on* umq*ue* apud aptum in diff*er*
reter accipiatur, semper hi eminentes quasda*m*
functiones n*on* ad presbiteros, sed ad solos spec*ie*
tasse ep*iscop*os, in quibus o*mn*es ordines sunt et sacra
dotii plenitudo, ad solos n*on* ep*iscop*os ad ministran
tionem sacra*m*entalis et confirmatoris id secre
tionem di chrisimalis et olei altarii, item et
sacra*m*entali benedictione semp*er* pertinuisse, nunq*uam*
ad simplices sacerdotes, quos i*tem* fecit et vany
coratus e*ss*e si hec munera obeunda agredere
ret. quod si absq*ue* benedictione quimina est
amatori benedict*io*, sacerdos aut benedictione
consecrationis ab ep*iscop*o accipit, n*on* aut e*co*u*er*so,
colligitur haud obscure presbiteru*m* diuini i*ur*
re ep*iscop*o e*ss*e inferior*em*, atq*ue* hoc q*ui*dem discrim*en*
insinuatione nobis in veteri Testamento fuit,
in quo d*omi*n*us* Aaronem in summu*m* sacerdot*em*, qua
si in eum consecrauit, filios aut eius p*er* ipsu*m*
varijs ceremonijs ad tribus diuersis functionib*us*,
tunq*ue* minores sacerdotes, uel inferiores alios
deus deducit. Verum illud postea redemp
tor n*ost*r*us* exp*re*ssit et manifestauit dum multis
documentis ostendit se n*on* eodem numero et loco
septuaginta duos discipulos, ac deo deo in
aptos habuisse, sed hos quos ep*iscop*i referunt
officio et dignitate illis pretulisse; quos par
tes simplices sacerdotes in consilium et ad i*ur*
u*er*u*m* ep*iscop*o*rum* electi nunc sustinent. quid n*on* est
presbiteru*m*, ut gloriosus martyr ignatius
scep*er*it, nisi institutio d*omi*n*ica* consecratio ep*iscop*i.
Postremo insigniter desipiunt, et dei regulas
confundunt, qui eligendi ep*iscop*os et reliquos eccl*esi*
ministros statim ad magistratus seculares
suffragante populi uoluntate transferunt:
quasi illis hec auctoritas diuino i*ur*e co*mp*etat.

Nam

Nam quod ad consecratione et ordinatione
 attinet, perspicuum ex scripturis et ipsa
 tanti Traditione euadit: illam ad solos aptos
 et episcopus rite ordinales, illudque evidenti argum^{to}
 est quod pastores et presbiteri, qui per eos manus im-
 positione ac promotione acceperunt epi a spu
 sancto constituti appellantur. Unde Paulus ad
 ephesios ecclesie presbiteros congregatos, atten-
 dite, inquit uobis et universo gregi, in quo uos
 possidet spūs dñs episcopus regere ecclesiam dei. ¶
 Quod uero ad uocatione et nominatione ecclesie
 ministrorum attinet, non est illa diuino iure ma-
 gistratum, aut laicorum quorumcumque: quos sti-
 gendi auctoritate multis in concilijs priuatos
 inuenimus, cum siue diuina p̄s ad eos potig
 diuina institutione spectare uideat, quos est
 ecclesiam dei regere ac pascere, nempe epi emi-
 nenter uero ad Petrum eiusque successores, cui
 uniuersę ecclesie cura est a dño demã data, non
 est tñ negãdum olim in creatione pastorum ple-
 bem conuocari solita, tum ^{ut} oēs fidei immoribus
 eorum qui eorum promouendi testimoniũ suis suffra-
 gijs impetirent, tum ut ei inuicis electione
 acquiescerent libentius et reuerentius obseque-
 rent, porum siue non ostendunt auctoritate
 noia nã pastores ad regendas ecclesias ipsis lai-
 cis a dño committã esse. ¶

pertinere

aut uinista

Atque sunt que de sacrosanctissimo sacrificio
 et ordinis sacra, sicut synodus tenida
 proponit, in quibus que predictis addenda
 fore nec uidebantur, ad orthodoxorum p̄m
 scripta, qui his de rebus fessius disseruerat,
 uiam et fidelem lectore transmittens contra
 uero uniuersalis ecclie dogmata perperã
 sentientes et docentes, iuxta hos qui deinde
 sequuntur canones perpetuo Anathematizat et
 damnat. ¶

Canones de sacra^{to} or^{di}nis examinati p^r pres.

Primus.

Siquis dixerit ordinem non esse vere et proprie sacra^{tu}
a christo domino institutum: sed tantum ritum quemdam
eligendi ministros verbi et sacra^{to}rum, aut signum
quod est humanum quod dicitur sacra^{tu}m. Anathema sit.

2. Siquis dixerit ordinem non esse unum sacra^{tu}m, aut
infimos et medios ordines velut gradus quosdam
non tendere in sacerdotium. Anathema sit.

3. Siquis dixerit nullam esse ecclesiasticam hierarchiam
aut omnes humanos ex quo esse sacerdotes, seu ad
usum et executionem ordinum episcopus esse vocacionem ma-
gistratus secularis, vel consensu populi, Anathema sit.

4. Siquis dixerit ordinationes ab episcopo factas sine
presbitero consensu irritas esse, aut eum quod semel est sacer-
dos laicum rursus fieri posse, Anathema sit.

5. Siquis dixerit in nouo Testamento non esse sacerdotium
visibile et externum, nec plebem spiritualem con-
secranda, offerenda, et a peccatis absolueda, sed offi-
cium tantum et ministerium predicandi euangelium,
aut eos qui non predicant propterea non esse sacerdotes,
Anathema sit.

6. Siquis dixerit traditionem non requiri in sacra^{to} ordinis
traditione, imo esse profanos et contumeliosos,
similes et omnes alias ceremonias, Anathema sit.

7. Siquis dixerit per sacra^{tu}m ordinem non conferri spiritum
sanctum, ac proinde episcopus cum ordinat frustrari
eum, accipere spiritum sanctum, Anathema sit.

8. Siquis dixerit episcopus non esse iure diuino institutus:
nec presbiteris superiores: aut non habere ius or-
dinandi, vel id est presbiteris competere, Anathe-
ma sit. C.

sequuntur

Seguuntur nomina Patrum qui affuerunt
in concilio Tridentino sub titulo pp. Tertio.

R^{mus} et Ill^{mus} D. Marcellus Tituli S^{ti} Mar-
celli .s. R. E. cardinalis crecentius Legatus
concilij, Et Primus presiderens. Romanus.

R. D. sebastianus peguinus Archieps^s si-
pontinus, secundus Presiderens. Rezanus.

R. D. Aloysius lipomanus eps^s veronensis
secundus presiderens. Venetus.

R^{mus} et Ill^{mus} D. christophorus Madrutius
Tituli S^{ti} cesarii in palatio .s. R. E. cat^{us}
Et princeps eps^s Tridentinus. germanus.

Electores et principes sacri Rom. imp.

R. D. sebastianus ab Haysedeyn Archieps^s
Maguntinus. germanus.

R. D. Ioanes comes ab Hysemburch, Archie-
pus Treuerensis. germanus.

R. D. Adolphus scaumburg. Archiepus
coloniensis. germanus.

Oratores imperatoris.

M. D. Hugo comes à moristfort et Ro-
tenfels, orator imperij. germanus.

M. D. franciscus à Toletò Prior monast^s
reconuellen. hispanus.

R. D. guilhelmus à pidauia Archidiaconus
campinæ orator flandriæ. flandrus.

Oratores Regis Romanor^{um}.

R. D. Paulus de gregorianis eps^s zagabrien. ungarus.

R. D. federicus Nausea eps^s vienen. obiit
Tridentini. germanus.

Oratores Regis Lusitanie

Jacobus silvius hispanus. hispanus.

Jacobus goueanus hispanus. hispanus.

Obijt p[ro]p[ri]e post p[ro]rogatum con-
cilium. Joanes p[er]ez hispanus. hispanus.

Archiepiscopi.

R. D. saluator alipus Archieps Turritang. Sardinus.

R. D. Ludovicus chierigatus Archieps Antiharen. Italus.

R. D. carolus de alagon Archieps Arboren. sardinus.

R. D. olaus magnus Archieps Epsalen. gottus.

R. D. Petrus de Aragonia Archieps panormitanus. siculus.

R. D. Petrus guerrerus Archieps granalen. hispanus.

R. D. Baltasar de heredia Archieps calaritanus. hispanus.

Episcopi.

R. D. Thomas campeguis eps felteen. italus.

R. D. guterrez de mrauasal eps placetan. hispanus.

R. D. gaspar bozga eps segobricen. hispanus.

R. D. corialis Martinus eps Sti. Maria. Neapolitanus.

R. D. Joanes baptista capegius eps Maioriten. italus.

R. D. pelegrus cibo eps gallipolitanus. italus.

R. D. Hieronimus Meijting eps drienen. germanus.

R. D. Petrus fran^{cus} ferroz eps brevelen. italus.

R. D. Nicolaus maria eps catanensis Neapolitanus.

R. D. Bernardus Bonioanes eps camaxinen. Romanus.

R. D. Antonius aquila eps zamoren. hispanus.

R. D. Joanes Inseca eps castellimaris. hispanus.

R. D. Stephanus de Almeyda eps cartaginen. hispanus.

R. D. Joanes salazar eps lancianen. hispanus.

R. D. petrus vaquer Eps algeren. hispanus.

R. D. frater baltasar vacetuanus eps Miltien. germanus.

R. D. Julius yffley eps Nauburgen. germanus.

R. D. Hieronimus de bononia eps sinusang. siculus.

R. D. Ricardus Paffus eps ygoemien. Anglus.

R. D. Erasmus a lim puech. eps Argentinien. germanus.

R. D.

- R. D. ^{cus}frat̄ de venacis des ep̄s Mindomien. hispanus.
 R. D. cornelius de mussis ep̄s Bitontinus. Italicus.
 R. D. iacobus iacomellus ep̄s belliacensis. Romanus.
 R. D. ^{cus}frat̄ marrique ep̄s Aurien. hispanus.
 R. D. Alvarus de la quadra ep̄s venosinus. Neapolitanus.
 R. D. ^{cus}frat̄ i nauarra ep̄s pacen. hispanus.
 R. D. iohannes tubinus ep̄s constantien. hispanus.
 R. D. fernandus loarius ep̄s jilerden. hispanus.
 R. D. iulius confavenerus ep̄s bellunen. italicus.
 R. D. Petrus augustinus ep̄s osceen. hispanus.
 R. D. iacobus Naclantibus ep̄s clodien. italicus.
 R. D. georgius flacus ep̄s salonen. germanus.
 R. D. iohannes Bernardus diaz ep̄s calaguritanus. hispanus.
 R. D. Michael pugius ep̄s Elnen. hispanus.
 R. D. georgius vruichez ep̄s Tauacien. germanus.
 R. D. Michael Turrianus ep̄s etomes crederi. italicus.
 R. D. octavianus pexomius ep̄s Monopolitanus. siculus.
 R. D. iohannes fernandez Termino ep̄s legionen. hispanus.
 R. D. christophorus rojas ep̄s ouelen. hispanus.
 R. D. iohannes de do Amilano ep̄s Tuden. hispanus.
 R. D. iohannes Merlas ep̄s Algaruensis. lusitanus.
 R. D. Antonius codina ep̄s lacoren. hispanus.
 R. D. Martinus ayala ep̄s quadexien. hispanus.
 R. D. Petrus Acuna et auellaneda ep̄s Asturien. hispanus.
 R. D. Nicolaus Placine ep̄s verdanen. lebringus.
 R. D. christophorus Metzler ep̄s constantien. germanus.
 R. D. Thomas de Palatinis ep̄s curien. squicarus.
 R. D. ^{cus}frat̄ salazar ep̄s Salaminen. hispanus.
 R. D. vincentius de Leone ep̄s Bossen. siculus.
 R. D. Angelus braga dorus ep̄s vuentinus. italicus.
 R. D. Egedius foscararius ep̄s Mutinen. italicus.
 R. D. gerardus Rambaldus ep̄s ciuitaten. italicus.
 R. D. Alvarus Moscosus ep̄s Pamplonen. hispanus.
 R. D. gaspar cumiga et auellaneda ep̄s segouien. hispanus.

R. D. Petrus porzius ep^s civitaten^s. hispanus.
 R. D. Ioannes Roidt ep^s sionen. germanus.
 R. D. Achilles de gradis ep^s de monte flosan. italus.

Abbat.

R. P. Gerardus Hameriacus abbas di. Beati. flandrus.
 R. P. Marcus de Bruxia abbas di. vitales
 de Ravenna ordinis di. Benedicti. italus.
 R. P. Eusebius de Parma abbas sancte Ma-
 rie gratiae eiusdem ordinis. italus.

generales ordinum.

R. P. Jan^{us} Romulus generalis ordinis predicator^{um} italus.
 R. P. Christophorus Patavinus generalis ordinis
 di. augustinⁱ italus.
 R. P. Julius Magnanus generalis ordinis con-
 ventuales sancti francisci. italus.

oratores Marchionis Brande burgen^s.

Christophorus de Steasen viciarius iuris doctor germanus.
 Ioannes Hofmannus eius secretarius. germanus.

Messe ab ep^o leodiensi.

girardus de Rosbech. decanus. flandrus.
 frater gregorius silvius ordinis predicator^{um}. flandrus.
 officiales concilij.

Angelus Masarellus secretarius concilij. italus.
 Ioannes baptista cadellus promotor concilij italus.
 Ludovicus firmarus Mag^{is} ceremoniar^{um} italus.

sequuntur

Sequentes nomina doctorum qui affuerunt in concilio Tridentino. sub Julio Papa tertio.

Missi a Summo Pontifice.

Jacobus Sainer ordinis congregationis iesu.	hispanus.
Alphonsus Sabneron eiusdem ordinis, Amboclerus.	hispanus.

Missi ab imperatore

Petrus maluenda.	hispanus.
Joanes Arce.	hispanus.
Clemens garces Juis obiit Tridenti.	hispanus.
fr' Melchior cano ordinis Predicatorum.	hispanus.
fr' Bartholomeus demiranda eiusdem ordinis.	hispanus.
fr' Alphonsus de castro ordinis minorum.	hispanus.
fr' Joa. de Ortega eiusdem ordinis, obiit Tridenti.	hispanus.
fr' Joa. regla ordinis S ^{ti} Hieronimi.	hispanus.

Doctores lobanienses missi a Regina Maria.

obiit Tride^{ti} sepultus est die epiph^{anie} Joanes Torius. m^o 1552. in ecclesia s^{an}ctae marie

Ruardus Tapart ab anchusia, decanus et cancellarius lobanien.	flandrus
Joanes leonardi ab haselt.	flandrus
Joanes Torius.	flandrus
Severus vacuitem a Tiele.	flandrus
Smarus bernaze dactor in ut. lu.	louanien.
fr' Joanes galteri ordinis predicat. Reges louanie.	flandrus
Joanes Machusius ord. minorum Electa Bruxelen.	flandrus
fr' Rugerius luuenis ord. S ^{ti} aug. quinquaginta colonia	germanus
Alexander candidus ordinis Carmelitarum	germanus

Magistri et doctores qui venerunt cum prelatis, et qui missi sunt ab eis q^{ui} Trid. noⁿ venerunt.

Martinus olaveus missus a card ^{ine} auguste	hispanus.
Joanes groperus cum Archiep ^o colonien.	germanus.
Joanes del phuis cum Archiep ^o treueren.	germanus.

Marlinus malo cum epō oueten.	hispanus.
iacobus ferruz cum epō segobriem.	hispanus.
fran ^{cus} de Toro cum Archiepo granaten.	hispanus.
Melchior a' voz mediano cum epō paen.	hispanus.
petrus frago cum eodem.	hispanus.
fran ^{cus} de heredia misus ab epō trasoren.	hispanus.
ioanes cavallos cum epō Aurien.	hispanus.
Antonijs de porras cum epō placentino.	hispanus.
ferdinandus deuarte cum epō segobriem.	hispanus.

fr' Ambrosius polargus ord. S. Jac. cū Arch. Treueren. german.	
fr' Reginaldus cadellong eiusde' ord. pro S. Laurentij Treid. italus.	
fr' Ludouicus de catania eiusde' ord. cū Arch. Panormitano. sicul.	
fr' Bernardinus a' colobeta eiusde' ord. cum epō ceneden. italus.	
fr' didacus chaues eiusdem ordinis.	hispan.
fr' desiderius amiguisius eiusdem ordinis.	italus.
fr' sigesmundus de ruda ord. conuēt. S. Fran. cū car ^{le} Treid. italus.	
fr' alphonsus conteras ordinis minor.	hispan.
fr' Antonijs de ulloa eiusdem ord.	hispanus.
fr' fran ^{cus} de Traui ord. S. Aug. cum suo gñali.	italus.
fr' Marianus voca eiusde' ord. pro S. Marc' Treid.	italus.
fr' adeo datus eiusdem ord. cum Arch. Panormitano. italus.	
fr' euertus billichus ord. carmelitar. provin.	
italis inferioris germanie cum Arch. colonien.	german.
fr' desiderius de S. martinus de' ord. cum epō Bossen. sicul.	
fr' fran ^{cus} de villalua ord. S. Hieronimi. cū Arch. granaten. hispan.	
fr' iohannis paulus ^{antonijs} et magr. ordinis S. Fran. cū actuali lectur bononiem. italus.	

Oratio facta ab oratore regis francorum coram 87
sacri imperij ordinibus die in Junij 1552. 2.

Neminem vrum. Potentes. et Illustris.
et Amplis. principes, alijq. s. R. imperij. et
dines, ignorare arbitror, tantam multo ante q̄
francorum nomen innotuisset inter gallos et ger-
manos moerum et vidus similitudine, atq̄
ex eo amicitiam intercessisse, ut Romani ma-
iores suos germanos id est f̄os gallos appella-
uerint. Postq̄ vero franci sedes suas in gallia
fixerunt comune utraq̄ gens imperium, et
eosdem principes habuit, translato demum
cuius est duum regum vicissitudine, in germanos
imperij nomine saxonicus imperatores et quicunq̄
eis ex Antiqua illa stirpe germanorum successer-
unt, qui et genus suum a francorum regibus
ducebant, et acceptam illis imperij dignita-
tem referebant, in hoc pro prestantissimi
illi heros in primis elaborauerunt, ut quē
ad ^{id} munus sanguinis necessitudine, ita per ^{alumni}
petue pacis et amicitie vinculo germania
gallie coniungeretur, quę res à nati et inge-
nito utriq̄ genti amore mutuo profecta ita
utilitate et rerum successu coaluit, ut phili-
pus augustus francorum Rex fides illud anti-
quum, quod p̄ nimia vetustate exoluerat,
litteris aureis prescribi, et in sandiori gra-
tio maxima cum cerimonia reponi iusse-
rit, atq̄ id certe merito cum tanta felic-
itate conspirantibus et consentientibus har-
duarum nationum studiis utriusq̄ res flo-
ruerint, ut Hungaria, Polonia, Bohemia,

18
Dama, ipsa denique Italia, atque omnes circum
iacentes provinciae ab imperio leges accipere
cogerentur, Francorum autem reges, qui uere pie-
tatis studio incensum ubique Sarracenos
aut Turcos arma conceperant, eò statim
cum maximis exercitibus efferant, tam
brue et fortiter eadem spe Romae gesserunt, ut
hincosimitarum et Antioqueni imperium
in Asia in Europa constantinopolitanum, et
in Africa Tunense, et quaeque cartaginensium
diadonis fuerant fidei in hostibus erepta,
sibi et familijs suis vindicarent, sequuti
sunt eos nostri, et insidiosi imperatores, quos
ut auaritia et sordes à gallis paulatim dis-
iungunt, ita eorum scordia adeo multa re-
cipere vulnera inflicta sunt, ut ab eorum
comemoratione animus abhorreat. Deinde
degeneres illos et multo minus quam germanos
imperatores Taciturni familia insigni
virtute principes, sub quorum imperio, ueluti
ex diu furno morbo recreari germania et ca-
put efferecepit, eorum autem prope ad
consuandum cum gallis amicitiam uolun-
tas fuerit caroli quarti patris satis ostendit,
qui pro illorum rege fortiter pugnant occubuit,
austriaci, atque in his Albertus primus maxi-
me nec minus à Pontificibus Rom. nec pri-
cibus aut principibus compelli poterunt, ut
galliam bello lacerarent. quae omnia ideo ante
comemorata sunt, ut Potentiss. et illius
principis caroli quinti caesaris ministros,
qui non dissensiones solum et odia inter
has duas praestantiss. nationes quesierunt,
sed

Sed artibus et suis et caliditate perfec-
 rum, ut in tanta causa Rex fran^{cus}. opt.
 et excellentiss. Princeps hostis iudicaret,
 ut eos inq̄ cum id egerint cum aliq̄ genti
 male, et Reip. Christiane inutile consuleret,
 tum melius fideus ex aliorum incommodis,
 comoda illos sua comparare voluisse inte-
 ligatis, nam integra et incorrupta ma-
 nente inter has duas nationes amicitia,
 q̄ difficile illis fuerit satisfacta libertate
 sua regnum illud suum, aut Tyrannidem
 potius in germania stabilire, uel ex hoc
 uno aduerti clarissime pot̄ quicquid
 pendentes et multi, Armorū tri gallicorum etc
 aliquid se de introduendo ab hispanis iugo re-
 missuros polliceant, igit̄ pace à Turca non
 preclusa tm̄, sed tributo et emendicata,
 factores primum in germania, nunc ven-
 ligionis, nunc obedientie pretextu excitaue-
 runt, Bellum deinde germanorum uiribus
 et copijs contra germanos gesserunt, captis
 duobus Principibus saxoniae et hesse, quo-
 iure ipsi viderint, oēs quoq̄ nomen modo
 inter prestantes auditum eēt fortassis euer-
 terunt, imperate sunt principibus et cuni-
 tatis ingentes pecuniae, Praesidia hispanorum
 imposita, nulla oī apparatus bellico armamē-
 tarie, mutati magistratus, societates su-
 blate, mille exactionum nomina excogitata,
 patefacta fiscali in oīa oīum via grassandi
 uia, sigillum imperij, iudicia camere, su-
 fragiorū ius et libertas in cōuictibus, oīa unius

Atrabalenſis arbitrio, neſcitã libidini p̄
miſſa, excarmine, qui apud externos
principes aliq̄d ſeruiendo egeſtatis ſue pre-
ſidium quaerebant. Proſcripti preſtantes ali-
quot viri, et publice denunciatum magno
aurei pondere copioſa reperiſſum rei,
quomodo cumq; eis neci adferret aliquis,
abduci ad libidinem, à cõplexu paren-
tum liberi, caecos impune fide, direpte
domus, ſpoliata templa, dirute ciuitates,
deſormata, et ut tempore conuenire viſum
eſt, de totã religio, atq; vnum deniq; de
Ambagiſus adum, ut permixtis et cõfuſis
imperij legibus, uacuo, et uarijs Voluntatio-
nibus inuado ſeruiſſ. et potentisſ. rege
Romanor̄, compulſis metu ſacri impe-
rij ſtatoribus, princeps tandem hiſpaniar̄
ceſar deſignaretur. cui nō per deos inma-
nales, niſi plane Inuidioſ. et ex cordi, non
exoptanda fuit mors infantis miſeris, aut
quem niſi natura ferum et inmanitate
ſarbarum hęc non cõmouerent! et mira-
mur re perſos eẽ principes, atq; in ijs iſſ.
et fortiſſ. duem Mauritium, qui uel uite
periculo, p̄ſe ſue libertatem vindicare
ſoluerint. Cum ij ergo uicibus ſe ceſari
impares fore et ceſarianis cernerent, ad
Honorici ſecundi Francor̄ regis chrid.
opem et auxilium confugerunt, ipſe aut̄
obſiderata oĩum iniuriar̄ memoria, non
auxilium modo eis, ſed ipſum ſe et, facult.
tates ſuas, et oĩa deniq; que haberet in
plate et benigniſſime obtulit et preſtitit.
cõſtantiſſime!

Constantissime. factum est inter eius Maj^{estatem}
 Et principes fœderis, in quo hoc discrete cautū
 est, ut eis cum hoste neq; pacem, neq; indu-
 cias sine expresso regis cōsensu pacis illicet.
 Ab eo fœdere discedere eum illius dux mauri-
 titius, neq; uellet, neq; possit, et tñ cum pa-
 tris sue tranquillitati et otio cōsultare Poten-
 tibus et sereniss. Romanorū regis precibus ob-
 sequi cupiat, tñ nuper à dicituriss. rege
 petiit, ut que Maj^{estatis} sue de pace eēt sermō
 hic per me legatum suum Palefasceret.
 In quo et si nescio quomodo haud satis mag-
 nam, et magnitudinis brevis, et degni-
 tatis sue rationē haberi rex dicituriss. uidet,
 et cōsentaneum fuisse iudicat, ut coram
 eo non hic de re ad ipsius Maj^{estatem} plūrie
 ageretur, sed tñ q̄ ab eo postulatum est
 nō grauato. Quippe qui publicam utilita-
 tem rebus oībus anteponat, et illi^{mo} Duci
 Mauritio fœderato et amico chariss. nihil
 denegare uelit, si igit̄ sanata non uerbis,
 que paruum prodesse Toties comperimus,
 sed re ipsa, hoc que supra affigi imperij
 uulnere, datamq; eē operam ne post hac ma-
 iore oīum malo recudescam, uideat, si
 principes captiui (iis tñ que in fœdere com-
 prehensē sunt conditionibus) dimittat̄
 si et cōter antiqua galliæ cum imperio fœ-
 dera, et singulatim reuerentiā cum princi-
 pibus cōfirment, et prociideat̄ ut ea inuis-
 tata p̄petuo remaneant, non solum Paci-
 cam potentibus imperij ordinibus libētissime

consensurus erat, sed maximas ei deo opt.
maximo grās adurus, q̄ hęc ope et cōsilio suo
acciderint, quod ad privatitas multarū rerū,
quas cęsar per nim occupat, controversias
attinet, hoc unum Respondet cęsarem ei nu-
lla iuda de causa bellam intulisse, equumq̄
ēē prople ea, ut ā quo iniuria profecta est,
ab eo condiciones proponant, quibus et ea
ipsa iniuria, et quod inferim acceptum est
in bello detrimenti Saraceni possit. In quo tri-
ipsius M^{tes} et si virium suarū sibi conscia,
et de belli eventu nihil dubitans su, ut ase-
geret q̄ publicę quieti et ocio Privata cōmoda
post habuisse, et cum oēbus qui hic adsunt
imperij ordinibus, Tum ill^{mo} Lucii Mauricio
maxime gratificatum ēē res intelligant. C.

Hęc proposita sunt ā nobis noīe
Regis christianis. B^{mis} et J^{mis}
Sacri imperij ordinibus et primo
cipibus presentibus, Et absentium
legatis die. iii. Junij. 1552.

Ioanes frax. Ep̄s Baiomen.

+

90

Epistola eiusdem oratoris, cancellario
V^{ro} V^{ro} Archiepiscopi Moguntini.

Vir clarissime Puto me heri Amice sine
et ut christianum huius docet, eiusque dignita-
tis in qua sum dei et regis christianis. brevis
colatus, tibi fortes huius tumultuum ostendisse,
et quibus remedijs sanari possent que huius
imperiti aut malevoli fecerant, nolim inuul-
gus, res ipsa ostendit nos ut laboribus, peri-
culis, et impensis hoc unum quesuisse, ut
condicta libertate germanie et renovata veteri
amicitia cum illustribus imperii ordinibus, se-
curo post hoc de rebus ad unum christiani
orbem pertinentibus, deliberavimus. quos succe-
ssum habemus in explendis huiusmodi nostris
ambitio impedit. Deum opt. Max. precor ut
eo consilia v^{ra} dirigat, ne quos tam equos esse
patiat, ut hoc incidium vinare restringatis. id
ad me attinet, si hic eam quam merito sperabam
me et voluntates me rationem haberi viderem, non
pretermissis ea omnia in medium proferre,
que salutaria et tam bene forsamque quisquam
alius, huius rerum usu didici. Sed cum id agi
videam, ut non solum non falsis Rumoribus
hieres quidam in odium adducant, sed sua-
rios et submittant, qui nos vel in ipsis huius-
modi nostris penetrabilibus iugulent, saluti meae
qua ratione postquam consulam, tibi tamen alijs quibus
qui hic sunt cogitandum relinquo, si quid
mihi sine cuius omnium germanorum perfide nota
accidere possit. vale.

Tuus Ioa. frax. eps Baioner.
clariss. viro V^{ro} V^{ro} Archiepiscopi
Moguntini cancellario.

37
Copia literarum philippi Melan. ex germanico in
latinum versarum.

Ad Electorem Saxonie Ducem Mauritium

Et si Arcana principum negocia neque sciam,
neque admodum scire unquam desideraverim, mei
tamen officij atque debiti esse existimo ea referre, que
mihi auditis longe acerbißima ab externis pro-
vincijs allata et narranta sunt, Nonnullos inquam
germanie principes ab hinc biennio cum gallo
rege, a quo et aureorum sacrorum vim magnam
accipere, quendam moliri et clam agitare, mag-
namque ad se omni ordinis hominum et militum
copiam, episcoporum, scilicet Dragem, episcopatum vero di-
visionem, ac bonorum inter se divisionem fu-
turam, certa quasi spe sibi promittentes. Quod
et nuperime a quodam qui id ipsum in hunc
videbat usitato apud nos dicitur coicci. Cum
is diceret, cervicissiam uasis suae dolis suis non
dum infusam, sed prope diem infundenti
ad huc gratari eos audio sese in factus et mis-
silem hocsuum illam d. viam pertrahere.
ros esse, que cum ego existimem ei nota esse, non
subito quin prudenter secum reputatura
sit, quid nam sibi ea in re agendum fuerit,
in quo ut illam d. viam hinc regere et
conspicere degreter, deum oro.

Interim tamen pretermittere non possum quin ei
humilissimam ea in re sollicitudinem indicem.
Nam et si merito ad ea observanda teneat
cessare que in tam gravij negocio ille d. rex

Est

Est pollicitus, accurate tñ perpendendam et
an tam grave bellum externi militis auxi-
lijs in totius germanie perniciem prof-
terea moveri debeat.

Ut n. de fidei incertitudine loquar. primū
Experientia et recentis adhuc memoria hēnus
comperitum habemus gallie regem nonnulli
principes contra ordinariam eoz superiorit-
tatem cōcitasse, eosdemq; bello implicatos au-
xilio destituisse, cuius rei exempla meo tpe
pleraq; extant, ut iuthacensis, palatin, vi-
turgensis, lurchurgen. et lubicensis, et me-
rimini aliqui contigisse, ut galloy rex fran-
cis ipsas quas ad eum Jo. federicus saxonie
dux, et langra. hessie in abate. Imo feder-
is Cuiusdam negocio scripserant, ultro cesari
ostenderit, Preter hoc gravissimum dibus
procul dubio eē debet in sum hoc cum gallis
fœdus, cum eos cordet hoc ipso tpe Turcarum
amicitia et copijs instructos, ferream inbrua-
noz perniciem stringere.

quod preterea ad principum eoz instituti-
ōnem, ut scil. cesaris viribus debilitatis, et
sub inde extinctis ejs epātam bona deripiāt
Et interse partiant. Certum quidem est eoz
ipsos illi d. viē paruo ad iumento postea
futuros, ubi vel eis ex duobus vi moribus cha-
rior princeps obtingeret, vel contingeret. Jo. fe-
dericum pri dūne libertate aliqui reddi.

Insuper ubi gallis condiderit principum ger-
manie cōfederatorū institutum eē, ut epātus

germanie radicitus extirpentur. Cui dubium
esse potest. quin Ro. pont. cesar, et gallus fides
dabitur vincant, fieri non potest, ut gallia ullo
modo stultis epulis extenuari in germania
preceptum ferre possit.
Est autem eorum ipsorum qui iam epulum bona in
ferre parati, et regnum quasi novum animo
meditantur, inditutum. Tumultus desideria
et violentias excitare, quorum tamen conatus eveni
suevus est deinde omnipotens, cum decat eum
qui gladio percussit, gladio periturum esse,
et revera periculis multis obnoxium, nulloq
modo laudandum est, si talibus illa
D. via adherit, quamvis non esset ei in his primis
cipis prospere cessaret, cogitet tamen cesarem
sibi desuper ordinatum esse superiorem, deumq
relativam verbi sui, eos qui potestabilibus reu
sistant, tanquam sibi non resistentes meritis au
limentibus afficere solere, quo pleraque et
in hoc germanie imperio exempla testantur.
Vidimus enim quoties europe fere totius robur,
ut pote gallia. Rom. Pont. veneti, Hispanie
et germanie pars, cessantis vires debilitate
tentaverint, quorum tamen conatus omnes irritos fue
re, deum suum mirabimur plegete altissimo.
Quod autem quidam dicunt cesarem preceperit
posse, antequam nos executione concilij decretorum
opprimere possit. Nec ea certe sufficiens ratio
est, ad hos bellicos tumultus, quin potius
hoc in sedandum, reddere deo que dei sunt.
Et que cesares cessari, tanquam non sunt fa
cienda mala ut eveniant bona. (1)

ja vero ego ante multos annos intellexi quare
 se potuisse, et cum aliquodam nuper time, quas
 timoris potius esse quam prudente existimavi, et
 uocatoris regule omnino aduersari. Quare illud
 D. vram tanquam optimum principem electore,
 in dei nomine rogo et obtestor ut exade secum re-
 putet, quantum sit facinus uelle confundere or-
 dinatam suam superioritatem et imperium
 electoribus et tantis principibus ualatum. Tot
 errores et confessiones moliri, quare nonnullus
 unquam finis futurus sit, cogitet. n. que subsequen-
 tibus calamitas, si uideo superiori germania.
 bello cessare, inter utrumque uideri collectis
 utriusque uiribus christi ex eo euentu impedebat,
 confligendum fuisset, quot queso sede, se-
 ditiones, et schismata in religione inducenda
 forent? ut et merum quoque in mirere exitu in-
 ceptis preuideo, a quo tibi malo deus illud
 D. vram et has provincias benigne deservire
 et tueri dignetur, Maxima certe et que hu-
 mana mens cogitare non possit consequi, dam-
 na impendent, nisi belli huius incendium
 cito restringatur, scriptum est n. ut mundo
 a scandalis, hec autem mala sunt imitia, parua
 non sunt. Dns n. ihesus christus benigne suscipiat
 et foueat. D. v. illustris.

Insurrexerunt olim in obsequium. sex potent-
 ter dmi facti aux sibi a franco rege suppedi-
 tato, eius scilicet frater Henricus dux Babarie
 Rodolphus primogenitus eius filius dux sueuie,
 Arnolphus dux in Norbau Eberhardus comes
 francie orientalis, qui gladii icu confusus interijt,
 Et Arselbertuslothoringie Dux, tormento be-
 llico occisus.

Philippus Melancton.

29

110

septimo

95

